

**Π.Μ.Σ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΝΙΑΡΧΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
Α.Μ.: 3214Μ003**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ
ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
(ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ)**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΟΜ.ΚΑΘ.ΦΑΡΣΕΛΑΚΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ**

**ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΡΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:
ΚΑΘ.Χ.ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ
ΚΑΘ.Γ.ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ**

**ΑΘΗΝΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016**

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η παρούσα εργασία δεν αποτελεί –εν όλω ή εν μέρει- προϊόν κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας και κανένα τμήμα της ούτε στο σύνολό της έχει υποβληθεί προς απόκτηση άλλου πτυχίου ή τίτλου σ' αυτό ή οποιοδήποτε άλλο πανεπιστήμιο ή εκπαιδευτικό ίδρυμα της ημεδαπής ή αλλοδαπής.

“Στη Βάσω”

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
Λέξεις κλειδιά	6
ABSTRACT	7
Keywords	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	11
1. Γένεση του Δικαίου και Αστυνομία	11
2. Ο όρος «αστυνομία»	13
3. Ο θεσμός της Αστυνομίας – Ιστορική αναδρομή	14
4. Η εγκληματικότητα και η εκτίμησή της	16
5. Η πρόληψη του εγκλήματος	20
6. Η καταστολή του εγκλήματος	23
7. Αντεγκληματική πολιτική, κοινωνικός έλεγχος και περιστολή του εγκλήματος	26
8. Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και παγκοσμιοποίηση	30
Β΄ ΜΕΡΟΣ – Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ	35
1. Το έργο της Αστυνομίας	35
1α. Η πρόληψη που επιχειρείται από την Αστυνομία	37
1β. Η καταστολή που επιχειρείται από την Αστυνομία	41
2. Η συμβολή της Ελληνικής Αστυνομίας στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας	45
2α. Η οργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας	45
2β. Οι υπηρεσίες άμεσης αστυνόμευσης	50
2γ. Η συμμετοχή της κοινότητας	55
2δ. Η συμβολή της τεχνολογίας	60
3. Η αστυνομική συνεργασία στον ευρωπαϊκό χώρο	67
3α. Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία – Ευρωπόλ	69
3β. Τα Συστήματα SIS και SIS II (Schengen Information System) και τα Γραφεία Sirene	75
3γ. Το Σύστημα EURODAC	79
3δ. Ο FRONTEX	82
3ε. Συμμετοχή σε Κοινές Ομάδες έρευνας - KOE (Joint Investigation	85

	Teams - JITs)	
3στ.	Η Συνθήκη του Prüm	88
3ζ.	Συμμετοχή σε Ομάδες Εργασίας	91
3η.	Η CEPOL	93
3θ.	Συμφωνίες Επανεισδοχής	96
3ι.	Στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης	98
4.	Η διεθνής συνεργασία	102
4α.	Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)	105
4β.	Η Ιντερπόλ	108
4γ.	Λοιπές διεθνείς συνεργασίες – Η περίπτωση της Ελλάδας	113
4γi.	Διμερείς και πολυμερείς Συμφωνίες Αστυνομικής Συνεργασίας	114
4γii.	Αστυνομικοί Σύνδεσμοι	115
4γiii.	Περιφερειακή Αστυνομική Συνεργασία και Διεθνείς Οργανισμοί	117
4γiii1.	Οικονομική Συνεργασία Ευξείνου Πόντου [ΟΣΕΠ]	117
4γiii2.	Η Πρωτοβουλία Συνεργασίας Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης (SECI)	119
4γiii3.	Η Διαδικασία Συνεργασίας Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης [SEECRP]	121
4γiii4.	Η Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου	122
4γiii5.	Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (Regional Cooperation Council)	124
	Γ΄ ΜΕΡΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	126
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	145

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στις μέρες μας, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η χρήση της σε εγκληματικές πράξεις, η διεθνικότητα του εγκλήματος και η τρομοκρατία σε βάρος των ισχυρών κρατών έχουν δημιουργήσει ένα ανασφαλές περιβάλλον, το οποίο έρχεται να ενισχύσει η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης με την παράλληλη μετάλλαξη των κοινωνιών του χθες σε κοινωνίες της διακινδύνευσης. Η Αστυνομία, ως ο κατεξοχήν θεματοφύλακας της ομαλής κοινωνικής διαβίωσης, της τάξης και της ασφάλειας, οφείλει να παραμείνει πιστή στην βασική της λειτουργία, που δεν είναι άλλη από την πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, χρησιμοποιεί και η ίδια τις τελευταίες τεχνολογικές προόδους, τις επιταγές των σύγχρονων αντεγκληματικών πολιτικών αλλά και τις συνεργασίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, προκειμένου να ανταπεξέλθει όσο το δυνατόν καλύτερα στο διπλό της ρόλο. Η παρούσα εργασία θα παρουσιάσει το κατασταλτικό και προληπτικό έργο της Αστυνομίας. Επίσης, θα εξετάσει εάν εν τέλει η τελευταία έχει καταφέρει να είναι αποτελεσματική στο έργο της καθώς και αν ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταπατηθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα από το αστυνομικό έργο πρόληψης και καταστολής. Η έρευνα δεν επικεντρώνεται μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο επίπεδο των ευρωπαϊκών και διεθνών αστυνομικών συνεργασιών. Εν τέλει, θα πρέπει να αλλάξουμε κάτι και αν ναι τι είναι αυτό;

Λέξεις κλειδιά: αστυνομία, πρόληψη του εγκλήματος, καταστολή του εγκλήματος, ελληνική αστυνομία, ευρωπαϊκή αστυνομική συνεργασία, διεθνής αστυνομική συνεργασία

ABSTRACT

Nowadays, the progress of technology and its use by criminals, the transnationalization of crime and the terrorist attacks against the powerful nations have created an insecure environment. This insecurity is reinforced by the globalization process and by the simultaneous shift of societies into risk societies. The police is considered to be the guard of the society as well as the defender of order and security. So the Police's main obligation is its basic function, which is no other than the prevention and the combat against crime. Under these circumstances, the latest technological means are used, the modern anticrime policy is implemented and cooperations in european and international level are established, in order for the Police to manage its dual role the best way possible. In this thesis the preventive and the repressive role of the Police shall be presented and it will also be examined whether the Police Institution has managed to be effective in its role and whether there is any danger of trampling on human rights. This research does not focus only on a national level, but also on a european and international Police cooperation level. So, should there be any change in the Police function and if yes, what exactly needs to be done?

Keywords: police, prevention of crime, combat of crime, greek police, european police cooperation, international police cooperation

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένας από τους σημαντικότερους θεσμούς που συναντάμε σε κάθε κοινωνία και κάθε εποχή - με ρίζες που φθάνουν πολύ παλιά - είναι ο θεσμός της Αστυνομίας. Από την αρχαιότητα έχει εξελιχθεί πάρα πολύ, όπως άλλωστε εξελίχθηκαν και οι κοινωνίες. Φθάνοντας στο σήμερα, ο ρόλος της είναι πολυδιάστατος μεν, επικεντρώνεται δε στην προστασία της κοινωνίας και των πολιτών, όπως πάντα. Για κάποιους είναι ο αέναος Πλατωνικός “Φύλακας” ενώ για άλλους ένα μέσο επιβολής και καταστολής στην υπηρεσία του κράτους.

Στις μέρες μας, η εξέλιξη της τεχνολογίας και η χρήση της σε εγκληματικές πράξεις, η διεθνικότητα του εγκλήματος και η τρομοκρατία σε βάρος των ισχυρών κρατών έχουν δημιουργήσει ένα ανασφαλές περιβάλλον, το οποίο έρχεται να ενισχύσει η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης με την παράλληλη μετάλλαξη των κοινωνιών του χθες σε κοινωνίες της διακινδύνευσης. Η Αστυνομία, σαν ο κατεξοχήν θεματοφύλακας της ομαλής κοινωνικής διαβίωσης, της τάξης και της ασφάλειας, οφείλει να παραμείνει πιστή στην βασική της λειτουργία, που δεν είναι άλλη από την πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, χρησιμοποιεί και η ίδια τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις, τις επιταγές των σύγχρονων αντεγκληματικών πολιτικών αλλά και τις συνεργασίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο προκειμένου να ανταπεξέλθει όσο το δυνατόν καλύτερα στο διττό ρόλο της. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο η Αστυνομία σήμερα συμβάλλει στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας, σε επίπεδο εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές.

Η έρευνα μπορεί να θεωρηθεί μια πρωτότυπη συμβολή στον τομέα της διότι εκτός από την παρουσίαση του κατασταλτικού και προληπτικού αστυνομικού έργου στα τρία επίπεδα που μόλις αναφέραμε, επιχειρεί παράλληλα να συγκεντρώσει εκτός από την ελληνική πραγματικότητα και τις περισσότερες από τις συνεργασίες και προσχωρήσεις της Ελληνικής Αστυνομίας σε συμβάσεις / οργανισμούς, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίχθηκε στην αναζήτηση, συλλογή και επεξεργασία δευτερογενών δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν κυρίως από επιστημονική βιβλιογραφία, διατάξεις νόμων, άρθρα σε περιοδικά και επίσημους διαδικτυακούς τόπους. Η ανάλυση του θέματος γίνεται σε τρία μέρη, όπως περιγράφεται ακολούθως.

Στο Α΄ Μέρος της εργασίας επιχειρείται η ανάλυση των γενικών εννοιών του θέματος. Αναζητούνται στην επιστημονική βιβλιογραφία οι έννοιες “αστυνομία”, “εγκληματικότητα”, “πρόληψη” και “καταστολή” του εγκλήματος, οι οποίες αναλύονται και εν συνεχεία τοποθετούνται στους εννοιολογικούς σχηματισμούς του κοινωνικού ελέγχου και της αντεγκληματικής πολιτικής. Προκειμένου να επιχειρηθεί η μετάβαση από τον τοπικό, στον ευρωπαϊκό και διεθνή ρόλο της Αστυνομίας του σήμερα, το Α΄ Μέρος της εργασίας κλείνει με την εννοιολογική προσέγγιση της διεθνοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής και της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης.

Το Β΄ Μέρος παρουσιάζει το status quo της Ελληνικής Αστυνομίας, της αστυνομικής συνεργασίας στην Ευρώπη αλλά και στον διεθνή χώρο. Αναφορικά με την ελληνική επικράτεια, η εργασία εστιάζει αρχικά στην οργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας και εν συνεχεία στις βασικές τρέχουσες δυνατότητές της καθώς και τις πολιτικές σύγχρονης αστυνόμευσης που εφαρμόζει για την πρόληψη και την

καταστολή της εγκληματικότητας. Έπειτα εξετάζουμε τον ευρωπαϊκό χώρο, όπου κυριαρχούν οι διαδικασίες αστυνομικής συνεργασίας που έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του κεκτημένου Σένγκεν, της Συνθήκης Prüm κλπ. Το Β΄ Μέρος κλείνει με την παρουσίαση μερικών φορέων και πρωτοβουλιών της διεθνούς συνεργασίας. Λόγω του ότι οι διεθνείς αστυνομικές συνεργασίες είναι πολυπληθείς, επικεντρωνόμαστε αφενός στο ρόλο και τη λειτουργία της Ιντερπόλ και αφετέρου μόνο σε αυτές από τις υπόλοιπες διεθνείς συνεργασίες, στις οποίες συμμετέχει ενεργά η χώρα μας με εκπροσώπηση της Ελληνικής Αστυνομίας.

Κλείνουμε με το Γ΄ Μέρος της εργασίας, όπου καταλήγουμε στα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν μετά την ανάπτυξη των δύο πρώτων Μερών της εργασίας. Επιχειρείται να απαντηθεί το εάν τελικά η Αστυνομία, μέσα από το εύρος των δυνατοτήτων που της παρέχονται - είτε από την σύγχρονη τεχνολογία στη διάθεσή της είτε από την εφαρμογή των διαφόρων μοντέλων αντεγκληματικής πολιτικής είτε από τη διεθνή και ευρωπαϊκή συνεργασία – είναι αποτελεσματική στο ρόλο της, δηλαδή στην πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας και αν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστεί μέσο επιβολής και καταστολής στην υπηρεσία του κράτους. Η εργασία ολοκληρώνεται με προτάσεις, όχι για καλύτερη ή αποτελεσματικότερη Αστυνομία, αλλά για μια σωστή Αστυνομία, “Φύλακα”, στην υπηρεσία του πολίτη και της Πολιτείας.

Α΄ ΜΕΡΟΣ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Γένεση του Δικαίου και Αστυνομία

Όλα άρχισαν όταν γκρεμίστηκαν οι μύθοι της “χρυσής εποχής” ή του “απολεσθέντος Παραδείσου”. Σ’ εκείνη την εποχή της έξωσης από τον Παράδεισο, την εποχή του κόπου, του μόχθου, της ατομικής νομής, της ιδιοκτησίας, του περιφραγμένου αγρού, της συσσώρευσης πλούτου αλλά και των κινδύνων που απειλούσαν αυτές τις νέες ισορροπίες της κοινοτικής ζωής, τότε η ανάγκη εφευρέσεως ή δημιουργίας κανόνων κατέστη επιτακτική¹. Παρατηρούμε ότι όλες οι κοινωνίες δημιούργησαν και δημιουργούν κανόνες που διέπουν τη συμπεριφορά των μελών τους και οι οποίοι αντανakλούν τις εκάστοτε αξίες. Ορισμένοι από τους κανόνες αυτούς, οι οποίοι ξεκίνησαν από άτυποι, στην πορεία της ανθρώπινης ιστορίας έγιναν τυπικοί μέσω των πολιτικών θεσμών των κοινωνιών².

Έτσι, ενώ από τα πολύ παλιά χρόνια όπου ο άνθρωπος οργάνωνε και διεκπεραίωνε μόνος του την φύλαξη της ζωής, της τιμής (αργότερα) και της περιουσίας του, περάσαμε στην εποχή των “κοινωνικών συμβολαίων”, με τα οποία ορίζοντο οι “Κριτές” (δικαστές) και οι “Φύλακες” (άρχοντες, αστυνόμοι και στρατιώτες). Σταδιακά καταργήθηκε η ατομική – ιδιωτική φύλαξη και συμφωνήθηκε ότι κάποιοι θα έχουν ως αποκλειστικό έργο την φύλαξη των υπολοίπων, προκειμένου οι τελευταίοι να μένουν απερίσπαστοι στα ειρηνικά τους έργα³. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραληφθεί ότι η θεσμοθέτηση των κανόνων αυτών, των “κοινωνικών συμβολαίων”, ποτέ δεν έγινε με απόλυτη ομοφωνία, με αποτέλεσμα η

1 Πολύδωρας Βύρων, *Αστυνομία – Ο Αένας Πλατωνικός Φύλακας*, Εκδόσεις Anderson’s, Αθήνα, 2006, σελ. 6, 7.

2 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σελ. 12, 13.

3 Πολύδωρας Βύρων, 2006, ό.π., σελ. 6,7.

παραβίασή τους να έχει θεωρηθεί από πολλούς αναπόφευκτη αλλά και από την άλλη η θεσπίσή τους να θεωρείται φυσιολογική, καθόσον εξυπηρετούσε την κρατούσα κοινωνική μερίδα⁴.

Ο Αριστοτέλης δε, στα Πολιτικά του αναφέρει ότι η θέσπιση κανόνων δικαίου και η ύπαρξη εντεταλμένων αρχών για την εφαρμογή τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική και χρηστή διοίκηση των πολιτών. Στις πόλεις της αρχαίας Ελλάδας υπήρχε ποικιλία αρχών που επιμελούνταν την ευταξία και την κοσμιότητα. Μετά τα Περσικά, κατά μια επικρατέστερη άποψη, για τα παραπάνω έργα υπήρξε μια και μοναδική αρχή, η Αστυνομία. Σήμερα, ο αστυνομικός θεσμός συναντάται σε κάθε προηγμένο λαό και αποτελεί έναν από τους βασικούς συντελεστές της ευημερίας της Πολιτείας⁵.

Η εμφάνιση λοιπόν του αστυνομικού θεσμού συνδέεται με τη γένεση του Δικαίου, την οργάνωση των πρώτων πολιτειακών μορφωμάτων⁶ και υπήρξε ανέκαθεν ένας από τους σημαντικότερους θεσμούς της δημοκρατίας. Συνδέεται κατ' επέκταση στις μέρες μας και με την ανάγκη της κρατικής εξουσίας να εξασφαλίζει την πειθαρχία των πολιτών σε συγκεκριμένους κανόνες που η ίδια διαμορφώνει και με τους οποίους από τη μια ρυθμίζει την κοινωνική συμβίωση με συγκεκριμένο τρόπο και από την άλλη διατηρεί και αναπαράγει το διαμορφωμένο κυρίαρχο σύστημα εξουσίας⁷. Βέβαια, η αποστολή της Αστυνομίας και οι αρμοδιότητές της σήμερα είναι διαφορετικές απ' ό,τι στο παρελθόν διότι οι ραγδαίες αλλαγές σε όλους

4 Παπακωνσταντίνης Γιώργος, *Στοιχεία Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006, σελ. 1, 9.

5 Καραβίτης Γεώργιος, *Εγχειρίδιο Αστυνομικής Πρακτικής (Οδηγός θεωρίας και πράξης)*, Εκδοθέν από Ιωάννης Κοτσάτος και ΣΙΑ Ο.Ε., Αθήνα, 2002, σελ. 7.

6 Δανούσης Κωνσταντίνος, Καραβίτης Γεώργιος, *Ιστορία της Ελληνικής Αστυνομίας*, Εκδοθέν από ΥΔΤ, Αθήνα, 2002, σελ. 7.

7 Παπακωνσταντίνης Γιώργος, *Ελληνική Αστυνομία – Οργάνωση, Πολιτική και Ιδεολογία*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2003, σελ. 25.

τους τομείς της ζωής σε παγκόσμιο επίπεδο επηρέασαν σημαντικά την εξέλιξη του αστυνομικού θεσμού⁸ αλλά και του αστυνομικού έργου, χωρίς ωστόσο να αλλάξει ο ουσιαστικός της ρόλος.

Έτσι, ο όρος “αστυνομία” εξακολουθεί να παραπέμπει στην ύπαρξη κανόνων και υποδηλώνει έναν θεσμό με κοινωνική αποστολή, ο οποίος έχει να κάνει με αυτό που λέμε δίωξη του εγκλήματος και προστασία της έννομης τάξης⁹. Αποτελεί μηχανισμό του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και παράλληλα κρατικό φορέα που διέπεται από συγκεκριμένους κανονισμούς και έχει αυστηρή ιεραρχία και πειθαρχία¹⁰.

2. Ο όρος «αστυνομία»

Ο όρος «αστυνομία» προέρχεται από τη σύνθεση της λέξης «άστυ» που σημαίνει κατοικημένη περιοχή, πόλη δηλαδή και είναι πανάρχαια ελληνική λέξη που αναφέρεται στους πρώτους στίχους της Οδύσσειας («Πολλών δ' ανθρώπων ίδεν άστεα») και της λέξης “νόμος”, η οποία ορίζεται ως «κάθε υποχρεωτικός κανόνας που γεννά δικαιώματα και υποχρεώσεις, με δυνατότητα εξωτερικού καταναγκασμού για όποιον δε συμμορφώνεται εκούσια στις επιταγές ή στις απαγορεύσεις του»¹¹. Αστυνομία λοιπόν σημαίνει προστασία της πόλης μέσα από την εφαρμογή των νόμων και σαν όρος προήλθε από τη σύνθεση δύο φαινομένων, ενός πραγματικού (άστυ - πόλη) και ενός πνευματικού (Δικαίου – Νόμος)¹².

8 Στεργιούλης Ευάγγελος, *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σελ. 24.

9 Βιδάλη Σοφία, *Αστυνομία: Έλεγχος του Εγκλήματος και Ανθρώπινα Δικαιώματα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012, σελ. 33.

10 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2003, ό.π., σελ. 21.

11 Dictionary of Greek, “νόμος”, http://greek_greek.enacademic.com/109714 (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016).

12 Ο θεσμός της Αστυνομίας στην αρχαία Ελλάδα, <http://www.ellinikoarxeio.com/2012/02/arxaia-helliniki-astynomia.html#ixzz2JptMa6BO> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016).

Συχνά οι αρχαίοι Έλληνες αποκαλούσαν τους πολιούχους θεούς τους, τους θεούς δηλαδή που προστάτευαν τις πόλεις τους, Αστυνόμους («Πάντων δε θεών των αστυνόμων») ενώ πολύ νωρίς σχετίσθηκε η έννοια της Αστυνομίας με εκείνη της Πολιτείας. Γι αυτό και η ελληνική λέξη "πολιτεία" μέσω της ρωμαϊκής παράδοσης (Politia) έγινε στις χώρες της Ευρώπης συνώνυμη της Αστυνομίας (Police στη Γαλλία, Polizie στη Γερμανία, Polizia στην Ιταλία κλπ)¹³, διατηρώντας ωστόσο την έννοια την οποία της είχαν προσδώσει ο Αριστοτέλης (καλή τάξη-διοίκηση της πόλεως- προστασία της ζωής, της τιμής και της περιουσίας των πολιτών), ο Πλάτωνας (κατά Νόμο ρύθμιση της ζωής της πόλεως), ο Ισοκράτης (η ψυχή της πόλεως - το σύμβολο ευφυΐας, αυτή που σκέπτεται τα πάντα και ρυθμίζει κάθε κακό και αντιμετωπίζει πάσα επισυμβαίνουσα συμφορά) αλλά και άλλοι αρχαίοι σοφοί¹⁴.

3. Ο θεσμός της Αστυνομίας – Ιστορική αναδρομή

Κατά τη μακρά περίοδο των αρχαιοελληνικών πόλεων – κρατών, κάθε πόλη είχε τους αστυνομικούς της άρχοντες, στους οποίους δίνονταν διάφορες επωνυμίες και αρμοδιότητες, π.χ. οι Έφοροι στη Σπάρτη, οι Πατέρες στην Κόρινθο, οι Τελέαρχοι στη Θήβα κλπ¹⁵. Αστυνομικοί άρχοντες υπήρχαν τόσο κατά την περίοδο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, με τίτλους όπως κοιέστωρ, έπαρχος της πόλης, νυκτέπαρχος, άρχοντας επί του σίτου, πραίτορες, κόμητες, ανθύπατοι, βικάριοι όσο και κατά την Τουρκοκρατία οι δημογέροντες, οι προεστοί και ο καπετάνιος από τους Έλληνες ενώ από τους Τούρκους ο βοεβόδας και ο καπού-μπουλούμπασης¹⁶.

Ο αστυνομικός θεσμός στην Ελλάδα πήρε νέα μορφή με την Α΄ Εθνοσυνέλευση

13 Δανούσης Κωνσταντίνος, Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 7.

14 Ο θεσμός της Αστυνομίας στην αρχαία Ελλάδα, <http://www.ellinikoarxeio.com/2012/02/arxaia-helliniki-astynomia.html#ixzz2JptMa6BO> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016).

15 Δανούσης Κωνσταντίνος, Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 8,9.

16 Λαμπροπούλου Έφη, *Κοινωνικός Έλεγχος του Εγκλήματος*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1994, σελ. 204.

της Επιδαύρου (09-01-1822), όπου στις επαρχίες διοριζόταν ο λεγόμενος “Αστυνόμος” ενώ στις κωμοπόλεις και τα χωριά αστυνομικά καθήκοντα ασκούσαν οι δημογέροντες. Μετά την εγκατάσταση του Όθωνα στην Ελλάδα ανατέθηκε η αστυνόμευση της χώρας στους δήμους και τις κοινότητες, υπό την εποπτεία της Κυβέρνησης, ενώ το 1893 συστάθηκε η Χωροφυλακή και το 1921 η Αστυνομία Πόλεων. Το 1984 τα δύο αυτά Σώματα ενώθηκαν ιδρύοντας την Ελληνική Αστυνομία¹⁷.

Στην Ευρώπη, η Αστυνομία με οργανωμένη μορφή εμφανίζεται για πρώτη φορά στη Γαλλία το 1667, εν συνεχεία στο Βερολίνο το 1742, στην Ολλανδία και το Βέλγιο το 1795¹⁸, ενώ ο πρώτος ορισμός για την σύγχρονη Αστυνομία δίνεται στο άρθρο 12 της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη του 1789¹⁹. Παράλληλα, βλέπουμε την πρώτη σύγχρονη Αστυνομία να οργανώνεται στο Λονδίνο το 1829 από τον Sir Robert Peel ενώ οι Άγγλοι αστυνομικοί έχουν την κοινή ονομασία «Bobbies», από το μικρό όνομα του οργανωτή του Σώματος. Τότε καθορίσθηκε το ωράριο εργασίας, η αμοιβή, η στολή και η τοπική αρμοδιότητα των αστυνομικών. Θεσπίστηκαν επίσης ορισμένες προϋποθέσεις που αφορούσαν τις εγκύκλιες σπουδές και το ήθος του αστυνομικού²⁰. Εκτός από την Μητροπολιτική Αστυνομία του Λονδίνου το 1829, η Μητροπολιτική Αστυνομία της Βοστώνης το 1838 και της Νέας Υόρκης το 1945 σηματοδοτούν την παρουσία της σύγχρονης μορφής της Αστυνομίας²¹, υπό την έννοια ότι η ανάγκη επιτήρησης και συλλογής πληροφορίας αποτελούν δημόσιες λειτουργίες και η παροχή ασφάλειας δημόσιο

17 Λαμπροπούλου Έφη, 1994, ό.π., σελ. 204, 205.

18 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 31, 32.

19 "Η εξασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη κάνει αναγκαία την ύπαρξη μιας κρατικής εξουσίας. Άρα αυτή η εξουσία έχει θεσπιστεί για το καλό όλων και όχι για την ιδιωτική ωφέλεια αυτών, στους οποίους έχει ανατεθεί".

20 Λαμπροπούλου Έφη, 1994, ό.π., σελ. 203, 204.

21 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 120.

αγαθό, τα οποία τίθενται υπό την αιγίδα του κράτους και ασκούνται στο όνομα της ασφάλειας του κράτους και του νόμου²².

Ωστόσο, ενώ τον περασμένο αιώνα οι βασικοί στόχοι της Αστυνομίας ήταν η εξιχνίαση του εγκλήματος και η εξασφάλιση της τάξης από τις αναταραχές που προκαλούνταν, κυρίως λόγω της αστικοποίησης, της διάβρωσης του κοινωνικού ιστού από την εκβιομηχάνιση και της οικονομικής εξαθλίωσης μεγάλου μέρους του πληθυσμού, στη σύγχρονη κοινωνία ο ρόλος της Αστυνομίας είναι πολυπλοκότερος. Συνίσταται στον εντοπισμό των υπόπτων, στην εξιχνίαση των εγκλημάτων, σε ορισμένες περιπτώσεις στην ανάκριση των συλληφθέντων, στην πρόληψη του εγκλήματος, στη συνοδεία πολιτικών προσώπων, στη διευθέτηση των καθημερινών συγκρούσεων, στη δημιουργία και διατήρηση ενός αισθήματος ασφάλειας στην κοινωνία, στην εξασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης και της τάξης, στη διοίκηση των αστυνομικών τμημάτων και σε ορισμένες χώρες στη ρύθμιση και τον έλεγχο της κυκλοφορίας²³.

Τις πιο σημαντικές λειτουργίες της Αστυνομίας, ήτοι την συμβολή της στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας θα αναδείξουμε στη συνέχεια, αφού αναζητήσουμε στη θεωρία της Εγκληματολογίας τις έννοιες: εγκληματικότητα, πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος.

4. Η εγκληματικότητα και η εκτίμησή της

Η εγκληματικότητα, σαν κοινωνικό φαινόμενο, είναι θέμα πολιτικής φροντίδας για τις κυβερνήσεις και ανησυχίας για τους πληθυσμούς. Δεν αποτελεί κάτι το νέο.

²² Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 31.

²³ Λαμπροπούλου Έφη, 1994, ό.π., σελ. 205.

Όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες υφίστανται αυτό το κοινωνικό γεγονός και αντιδρούν κατά ποικίλους τρόπους, ανάλογα με την εποχή και τον πολιτισμό τους²⁴. Κατά τον Πλάτωνα, η εγκληματικότητα οφείλεται στην έλλειψη παιδείας²⁵. Θα μπορούσαμε να δώσουμε τον εξής ορισμό γι αυτήν: Το σύνολο των εγκλημάτων που διαπράττονται σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα και τόπο²⁶ ή αλλιώς το σύνολο των εγκλημάτων που διαπράττονται σε ορισμένη τοπικά και χρονικά κοινωνική ομάδα²⁷ συνιστούν την εγκληματικότητα. Όπως εύκολα καταλαβαίνουμε, το μέγεθος της εγκληματικότητας έχει μια ποσοτική και μια ποιοτική διάσταση. Η ποσοτική διάσταση σημαίνει την ποσότητα των εγκλημάτων που τελούνται ενώ η ποιοτική σημαίνει τη βαρύτητά τους σε σχέση με τις κοινωνικές αξίες τις οποίες προσβάλλουν²⁸.

Η εγκληματικότητα αποτυπώνεται κατά βάση στις λεγόμενες εγκληματολογικές στατιστικές²⁹. Υπάρχουν διάφορες κατηγοριοποιήσεις των εγκληματολογικών στατιστικών, όπως επίσημες και μη (όπως αυτές που γίνονται από τα ΜΜΕ) ή εθνικές και διεθνείς³⁰. Η κυριότερη διάκριση όμως είναι σε αστυνομικές, δικαστικές και σωφρονιστικές³¹. Υπάρχουν ακόμα η στατιστική της εισαγγελίας και αυτή των μη στερητικών της ελευθερίας ποινών και μέτρων, οι οποίες είναι λιγότερο διαδεδομένες³².

Η εικόνα της εγκληματικότητας που απορρέει από κάθε μια από τις παραπάνω

24 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1996, ό.π., σελ. 11.

25 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, *Η Εγκληματολογική σκέψη: απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*, τόμος Α', Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990, σελ. 109.

26 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1996, ό.π., σελ. 40.

27 Αλεξιάδης Στέργιος, *Εγκληματολογία*, Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 114, 115.

28 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 19.

29 Βιδάλη Σοφία, *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 32.

30 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1996, ό.π., σελ. 150.

31 Ζαραφώνιτου Χριστίνα, *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σελ. 36, 37.

32 Σπινέλλη Καλλιόπη, *Εγκληματολογία – Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις* 2^η Αναθεωρημένη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2005, σελ. 148.

στατιστικές διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες. Οι αστυνομικές στατιστικές θεωρούνται πάντως ως οι περισσότερο αντιπροσωπευτικές της πραγματικότητας γιατί περιλαμβάνουν όλα τα αδικήματα τα οποία έφθασαν στη γνώση της Αστυνομίας είτε μέσα από μηνύσεις θυμάτων είτε μέσα από τη δραστηριότητα των αστυνομικών οργάνων³³. Περιλαμβάνει δηλαδή όχι μόνο αυτά τα αδικήματα όπου διαπιστώθηκαν οι δράστες αλλά και εκείνα που αυτοί δεν ανακαλύφθηκαν και ως εκ τούτου δεν μπορεί να υπάρξει καταδίκη³⁴. Απεικονίζουν το κομμάτι της εμφανούς εγκληματικότητας που ονομάζεται δήλη εγκληματικότητα³⁵. Σύμφωνα και με τον Tarde, «χωρίς την ετήσια στατιστική είναι σίγουρο ότι την εστία της ποινικής μόλυνσης της κοινωνίας μας, δηλαδή την τάξη των υπότροπων απλά θα την υποψιαζόμασταν και ούτε θα μπορούσαμε να τη δείχνουμε με το δάχτυλο ούτε θα επισημαινόταν στις ενασχολήσεις των κυβερνήσεων»³⁶.

Βέβαια, οι όροι "στατιστική" και "στατιστικό μέγεθος" χάνουν τη μαθηματική τους σημασία κατά την μέτρηση της εγκληματικότητας³⁷ γιατί αδυνατούν να περιγράψουν την εγκληματικότητα που πραγματικά εκδηλώνεται σε μια κοινωνία σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και γι αυτό έχει λεχθεί γι αυτές ότι μπορούν να χρησιμεύσουν μόνο ως ενδείκτες³⁸, οι οποίοι όμως δεν αντιστοιχούν σε ένα πραγματικό σύνολο και δεν μπορούν επομένως να είναι με κάποιο τρόπο αντιπροσωπευτικές ποσοτικές απεικονίσεις των εγκλημάτων που πραγματικά συμβαίνουν³⁹.

33 Ζαραφωνίτου Χριστίνα, 2004, ό.π., σελ. 37.

34 Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου Αλίκη, *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Μέρος Α' - Εισαγωγικά – Το Έγκλημα – Η Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1984, σελ. 113.

35 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 122,123.

36 Gabriel Tarde, *Συγκριτική Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, μετάφραση Σαγκουνίδου – Δασκαλάκη Ηρώ, διεύθυνση: Φαρσεδάκης Ιάκωβος, σελ. 61.

37 Βιδάλη Σοφία, 2013, ό.π., σελ. 36.

38 Σπινέλλη Καλλιόπη, 2005, ό.π., σελ. 137.

39 Βιδάλη Σοφία, *Μέτρηση του εγκλήματος και αντεγκληματική πολιτική, στον Τιμητικό Τόμο Καλλιόπης Δ. Σπινέλλη, Επιμέλεια: Γαλανού Μαρία*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2010, σελ. 562.

Η αδυναμία αυτή οφείλεται στην ύπαρξη του σκοτεινού αριθμού της εγκληματικότητας, ο οποίος περιλαμβάνει όλα εκείνα τα εγκλήματα που δεν αποκαλύπτονται ή καταγγέλλονται και συνεπώς δεν εμφανίζονται σε επίσημα αρχεία ή στατιστική. Η έκτασή του είναι βέβαια εντελώς άγνωστη και αβάσιμα υπολογίζεται συνήθως στο 80%⁴⁰ -μπορεί και στο 90%⁴¹- του συνόλου της εγκληματικότητας, με αποτέλεσμα εξαιτίας αυτού του παράγοντα οι εγκληματολογικές στατιστικές να θεωρούνται ότι αποτυπώνουν όπως προαναφέρθηκε μια ανακριβή εικόνα της πραγματικότητας που σχετίζεται άμεσα με την απορροφητική ικανότητα των αρμοδίων διωκτικών του εγκλήματος αρχών, αστυνομικών και δικαστικών⁴².

Εκτός των παραπάνω, επιπλέον προβληματισμούς προκαλούν και οι διάφορες μεθοδολογικές δυσχέρειες που εντοπίζονται τόσο κατά τη διενέργεια των διαφόρων στατιστικών για την εκτίμηση της εμφανούς εγκληματικότητας όσο και κατά την εκτίμηση του σκοτεινού αριθμού της, με τις έρευνες θυματοποίησης ή αυτο-ομολογούμενης ενοχής⁴³.

Παρόλαυτά, ο έλεγχος της εγκληματικότητας είναι μέρος των καθηκόντων της Αστυνομίας και αυτό η τελευταία το επιτυγχάνει, στο βαθμό που το επιτυγχάνει, μέσω των δράσεων πρόληψης και καταστολής του εγκλήματος που εφαρμόζει. Πριν παρουσιάσουμε τον τρόπο με τον οποίο η Αστυνομία συμβάλλει στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας, θα παρουσιάσουμε από τη σκοπιά της Εγκληματολογικής Επιστήμης τις έννοιες πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος.

40 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 126.

41 Tierney John, *Criminology theory & context*, Εκδόσεις Prentice Hall Harvester Wheatsheaf, London, 1996, σελ. 26.

42 Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου Αλίκη, 1984, ό.π., σελ. 115.

43 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1996, ό.π., σελ. 152 -156, Ζαραφονίτου Χριστίνα, 2004, ό.π., σελ. 37 – 46.

5. Η πρόληψη του εγκλήματος

Η έννοια της πρόληψης του εγκλήματος απασχόλησε τους ανθρώπους για πολλά χρόνια και τη συναντάμε ακόμα και στην αρχαία ελληνική γραμματεία⁴⁴. Είναι ένας περιεκτικός όρος και σ' αυτόν περικλείεται ένα ευρύτατο φάσμα παρεμβατικών, αμυντικών και τιμωρητικών μηχανισμών, οι οποίοι αποβλέπουν στην αποτροπή από το έγκλημα και γενικά στον περιορισμό της εγκληματικότητας⁴⁵.

Ο Beccaria στο έργο του "Περί αδικημάτων και Ποινών" αναφέρει σχετικά με τη σημασία της πρόληψης τα εξής: "Ωφελιμώτερον να εμποδίζονται παρά να κολλάζονται τα αδικήματα. Των αδικημάτων η εμπόδιση πρέπει να είναι ο εξαίρετος σκοπός πάσης ορθής νομοθεσίας, τέχνης να φέρη τις τους ανθρώπους εις τον μέγιστον βαθμόν της ευδαιμονίας, ή κανείς τον ελάχιστον της κακοδαιμονίας, επειδή συγκερασμένα πάντοτε με τα κακά μας χαρίζονται τα αγαθά της παρούσας ζωής"⁴⁶.

Μια διαφορετική έννοια της πρόληψης είχε προτείνει ο Ferri όταν ανέφερε τα "υποκατάστατα των ποινών" (sostituti penali). Ανάμεσα σ' αυτά περιλάμβανε μέτρα φαινομενικά άσχετα μεταξύ τους, όπως την ελευθερία στο εμπόριο και στη μετανάστευση, τη μείωση στην κατανάλωση του οινοπνεύματος και στις ώρες εργασίας, την αντικατάσταση των χαρτονομισμάτων με μεταλλικά νομίσματα⁴⁷, τη φωταγωγήση των οδών κλπ, ώστε να μειωθούν οι ευκαιρίες διάπραξης του εγκλήματος, να δυσχερανθεί ή να εξαφανιστεί ο εγκληματικός στόχος, να

44 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1990, ό.π., σελ.20.

45 Σπινέλλη Καλλιόπη, *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων – Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση μορφών κοινωνικού ελέγχου*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1982, σελ. 57.

46 Beccaria Cesare, *Περί Αδικημάτων και Ποινών*, Μετάφραση Αδαμαντίου Κοραή, στη σειρά "Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας", Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1988, σελ. 148.

47 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 57, 58.

μεγιστοποιηθεί το ρίσκο των δραστών και να ενδυναμωθεί η κοινωνική συνοχή⁴⁸. Την ίδια κατεύθυνση περίπου ακολούθησε και ο Aschaffenburg όταν έγραφε: "Κάθε μέτρο που συντελεί στο να γίνουν οι άνθρωποι πιο υγιείς από άποψη φυσική, διανοητική και οικονομική αποτελεί ένα όπλο στον αγώνα εναντίον του εγκλήματος"⁴⁹.

Υπάρχουν διάφορες τυπολογίες για την πρόληψη. Η πιο διαδεδομένη είναι αυτή των Brantingham και Faust (1976) που διακρίνει την πρόληψη σε: α) πρωτογενή που στοχεύει στην πρόληψη της εγκληματικότητας πριν από την εμφάνισή της, κυρίως μέσα από την μείωση ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων, β) δευτερογενή που σχετίζεται με την παρέμβαση – αλλαγή σε συγκεκριμένες ομάδες ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο να ακολουθήσουν μια εγκληματική καριέρα λόγω κάποιων παραγόντων προδιάθεσης και γ) τριτογενή που ενδιαφέρεται για την μείωση της υποτροπής μέσω της παρέμβασης στους δράστες⁵⁰. Την τριμερή αυτή διάκριση υιοθέτησε και ο Kaiser, ο οποίος επιχειρεί να την αξιοποιήσει συνδυάζοντάς την αφενός με την έννοια της γενικής και ατομικής πρόληψης και αφετέρου με την έννοια της εγκληματοπροληπτικής πολιτικής⁵¹. Επιπλέον τυπολογίες είναι αυτές των Farrington & Tonry, των Bottoms & Wiles και αυτή του Walklate. Αυτό που βλέπουμε πάντως είναι ότι οι κατηγορίες της πρόληψης του εγκλήματος φαίνεται τελικά ότι διαφοροποιούνται όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη, ανάλογα με τη φύση των αρχικών διαδικασιών ή μηχανισμών που πρέπει να αλλάξουν ώστε να παράγουν ένα προληπτικό αποτέλεσμα⁵².

48 Σκανδάμης Μαρίνος, *Ο φωτισμός των οδών ως μέσο πρόληψης του εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 1/2006, σελ. 95.

49 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 57, 58.

50 Βιδάλη Σοφία, *Αντεγκληματική πολιτική – Από τη Μικροεγκληματικότητα έως το Οργανωμένο Έγκλημα*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 11, 12.

51 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 64.

52 Βιδάλη Σοφία, 2013, ό.π., σελ. 12, 13.

Μια σημαντική ταξινόμηση της πρόληψης είναι αυτή σε δύο κατηγορίες, την ποινική ή νομική πρόληψη και την εξωποινική ή κοινωνική πρόληψη ή προφύλαξη. Η πρώτη καλύπτει κυρίως μορφές του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και επιδιώκεται με τον κατάλληλο χειρισμό των ποινικών κυρώσεων και όλου του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης⁵³. Προσπαθεί να επιτευχθεί τόσο με τον εκφοβισμό και την έμμεση διαπαιδαγώγηση των πολλών μέσα από την ποινή και τους μηχανισμούς της ποινικής δικαιοσύνης (γενική πρόληψη) όσο και με τον εκφοβισμό, τη βελτίωση ή την αχρήστευση των συγκεκριμένων δραστών, ανάλογα με το αν πρόκειται για άτομα ακίνδυνα, βελτιώσιμα ή ανεπίδεκτα βελτίωσης (ειδική πρόληψη)⁵⁴.

Η κοινωνική ή εξωποινική πρόληψη, εκτός από τον εσωτερικό και ανεπίσημο κοινωνικό έλεγχο και σε ορισμένες περιπτώσεις και τον επίσημο, περιλαμβάνει και μια ιδιόμορφη ή τεχνική μορφή ελέγχου και επιδιώκεται με τον κατάλληλο χειρισμό ορισμένων θεσμών και διαδικασιών. Είναι περίπου το είδος της πρόληψης που στο τέλος του 18^{ου} αιώνα ο Bentham απέδωσε σε έμμεσες μεθόδους, μεθόδους ξένες προς την ποινή. Αν συστηματοποιούσαμε τις κυριότερες σύγχρονες μορφές της κοινωνικής πρόληψης, αυτές θα ήταν οι εξής: η ψυχολογική, η περιβαλλοντική και η μηχανική ή τεχνική πρόληψη⁵⁵. Δύο βασικές διακρίσεις της είναι η γενική κοινωνική πρόληψη, η οποία επιδιώκεται υποκειμενικά με κοινωνικοποίηση του ατόμου ή με ανάπτυξη σε κάθε άτομο αντικινήτρων και η περιστασιακή κοινωνική πρόληψη, η οποία επιδιώκεται αντικειμενικά με τη μείωση των ευκαιριών διάπραξής του ή

53 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 67.

54 Κουράκης Νέστωρ, *Ποινική Καταστολή*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2005, σελ. 10.

55 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 68.

δυσχέρανσης του ίδιου του στόχου του εγκλήματος⁵⁶

Για να συνοψίσουμε, με τον όρο πρόληψη εννοούμε κάθε προσπάθεια: α) να ανιχνευθούν και να κινητοποιηθούν εκείνα τα θεσμικά χαρακτηριστικά και εκείνοι οι μηχανισμοί κοινωνικού ελέγχου που προορίζονται να παράγουν προσωπικότητες με “εγώ” ικανό να συμμορφώνεται προς το νόμο, δηλαδή άτομα με σύννομες ταυτότητες (legitimate identities) και μη εγκληματική συμπεριφορά, β) να ανοικοδομηθούν οι υπάρχοντες θεσμοί (π.χ. ποινικό δίκαιο, οικονομία κοινότητα) ή να δημιουργηθούν νέοι έτσι ώστε να παραχθούν οι επιθυμητές εγκληματο-αποτρεπτικές συνθήκες και γ) να εξαλειφθούν εκείνες οι συνθήκες που τείνουν να υποθάλλουν εγκληματικές συμπεριφορές και ταυτότητες⁵⁷.

Στο Β' Μέρος της παρούσας εργασίας θα επικεντρωθούμε στην πρόληψη που επιχειρείται από την Αστυνομία ως φορέα του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος και στα πλαίσια εφαρμογής στρατηγικών αντεγκληματικής πολιτικής σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Συνεχίζουμε με την έννοια της καταστολής.

6. Η καταστολή του εγκλήματος

Κανείς δεν αρνείται ότι η κοινωνική πρόληψη, δηλαδή εκείνη που επιδιώκεται πριν τη διάπραξη του εγκλήματος, είναι προτιμότερη από την καταστολή του. Ωστόσο, οι νομοθέτες καταφεύγουν αν όχι ευκολότερα, εξίσου συχνά στο μέτρο της ποινικής καταστολής, δηλαδή της απειλής και επιβολής ποινικών μέτρων μετά την τέλεση του εγκλήματος⁵⁸.

56 Ζαραφωνίτου Χριστίνα, *Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο, Οι σύγχρονες τάσεις της Εγκληματολογικής Έρευνας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σελ. 12.

57 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 60.

58 Αλεξιάδης Στέργιος, *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996, σελ. 217.

Η καταστολή του εγκλήματος ή αλλιώς ποινική καταστολή αφορά : α) την παρέμβαση της Αστυνομίας με σκοπό την αποτροπή ολοκλήρωσης ή επανάληψης της εγκληματικής πράξης, της επέκτασης των συνεπειών της και την καταδίωξη - σύλληψη των δραστών, β) την ενεργοποίηση του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης και την άσκηση ποινικής δίωξης, την επιβολή της ποινής και τον καταναγκαστικό χαρακτήρα της, με την έννοια της αδυναμίας αποφυγής υπαγωγής σε αυτήν, γ) τις συνθήκες διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των ποινικών κυρώσεων και τέλος δ) την λειτουργία και οργάνωση του ποινικοκατασταλτικού συστήματος και την εκτέλεση των ποινών στέρησης της ελευθερίας⁵⁹ ή μέτρων “θεραπείας” για τον δράστη της εγκληματικής συμπεριφοράς⁶⁰. Εν συντομία, όταν μιλάμε για ποινική καταστολή αναφερόμαστε στα μέσα και τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται σε μια δεδομένη κοινωνία για την αναχαίτιση του εγκλήματος με ποινικές κυρώσεις⁶¹.

Στα πλαίσια της διαδικασίας επιβολής ποινών, η καταστολή καθίσταται αναγκαία χάρη στις εξής λειτουργίες της: α. την αποτροπή μέσω του εκφοβιστικού της χαρακτήρα, β. την εξουδετέρωση των εγκληματούντων ατόμων, γ. τον εξιλασμό από των σφαλμάτων, αφού η ατιμωρησία των ενόχων θα αποτελούσε πρόκληση για τους νομοταγείς πολίτες και δ. την αποκατάσταση των ενόχων, που αποτελεί και την υπέρτατη λειτουργία της ποινής διότι αποσκοπεί στη βελτίωση και την ηθική προσαρμογή του ίδιου του υποκειμένου της εγκληματικής συμπεριφοράς, προκειμένου να μπορέσει να επανακτήσει τη θέση του μέσα στην κοινωνία⁶².

⁵⁹ Βιδάλη, Σοφία, 2013, ό.π., σελ. 7.

⁶⁰ Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 117.

⁶¹ Κουράκης Νέστωρ, 2005, ό.π., σελ. 1.

⁶² Ζιανίκας Χαράλαμπος, *Η Αστυνομία σήμερα*, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα, 1990, σελ. 42.

Η κατασταλτική αντεγκληματική πολιτική αφορά αποκλειστικά στο ποινικοκατασταλτικό σύστημα και στις τρεις εκφάνσεις του (Αστυνομία, Ποινική Δικαιοσύνη και Σωφρονιστικό Σύστημα). Περιλαμβάνει επομένως ελέγχους, έρευνες, συλλήψεις, προσαγωγές και την καταδίωξη του εγκλήματος εκ μέρους της Αστυνομίας, την ποινική δίωξη, τη δικαστική έρευνα, την επιμέτρηση της ποινής και τέλος την εκτέλεση της ποινής. Η κατασταλτική αντεγκληματική πολιτική με τη στενή έννοια, δηλαδή αποκλειστικά ως καταστολή και καταναγκασμός μπορεί να αποτελεί μοναδικό πρότυπο σε ένα κράτος μόνο σε περιπτώσεις μη δημοκρατικών καθεστώτων. Κατά κανόνα όμως, στα σύγχρονα δυτικού τύπου κράτη, η κατασταλτική αντεγκληματική πολιτική αποτελεί συμπληρωματικό μέρος του αποτρεπτικού προτύπου και το ελάχιστο παρεμβατικό μέρος του προτύπου της κοινωνικής δικαιοσύνης. Επιτελεί επίσης και μια προληπτική / αποτρεπτική λειτουργία που εκδηλώνεται μέσω της αστυνόμευσης, του Ποινικού Συστήματος και του Σωφρονιστικού Συστήματος, κατά το μέρος που αφορά την πρόληψη της υποτροπής⁶³.

Κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, τα μέσα και οι μέθοδοι της ποινικής καταστολής εξελίχθηκαν και εξελίσσονται συνεχώς. Παρατηρούμε διαχρονικά μια διεύρυνση του περιεχομένου των ποινικών κυρώσεων (δεν έχουμε πια μόνο στερητικές της ελευθερίας ποινές αλλά διάφορα είδη ποινών όπως κύριες ή παρεπόμενες καθώς και μέτρα ασφαλείας), με παράλληλη διεύρυνση του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο η Πολιτεία επιδεικνύει το ενδιαφέρον της για τον εγκληματία (όχι μόνο οι φυλακισμένοι αλλά και όσοι εκτίουν την ποινή τους υπό καθεστώς ελευθερίας, πχ υφ' όρον απόλυση, πρέπει να τύχουν μιας σωφρονιστικής

63 Βιδάλη Σοφία, 2013, ό.π., σελ. 5.

πολιτικής) καθώς και μια μεταστροφή του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η ποινική κύρωση από καταναγκαστικό ή ανταποδοτικό σε σκοπό με ανθρωπιστικότερο περιεχόμενο (π.χ. λήψη μέτρων για την επανένταξη του εγκληματία στην κοινωνία, με ταυτόχρονη επέκταση του ενδιαφέροντος στην αποκατάσταση / αποζημίωση του θύματος)⁶⁴.

Η έναρξη των διαδικασιών καταστολής σχεδόν πάντα στηρίζεται στην έναρξη μιας ενέργειας από την Αστυνομία⁶⁵, όπου στο πλαίσιο των καθηκόντων της η κατασταλτική ενέργεια εκδηλώνεται σε περιπτώσεις τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης αξιόποινων πράξεων, είτε ως δικαστική προανάκριση είτε ως καταδιωκτική ενέργεια και αποσκοπεί στη ματαίωση των αξιόποινων πράξεων ή τον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών τους, την εξιχνίαση των τελούμενων εγκλημάτων, την ανακάλυψη και σύλληψη των δραστών και την ανεύρεση και κατάσχεση των πειστηρίων και των προϊόντων του εγκλήματος⁶⁶. Περαιτέρω θα επεκταθούμε στο δεύτερο μέρος της εργασίας.

7. Αντεγκληματική πολιτική, κοινωνικός έλεγχος και περιστολή του εγκλήματος

Αν προσπαθήσουμε να εντάξουμε τις έννοιες πρόληψη και καταστολή σε γενικότερους εννοιολογικούς σχηματισμούς της Εγκληματολογίας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι και οι δύο αυτές έννοιες μπορούν να συμπυκνωθούν στον όρο “περιστολή” του εγκλήματος⁶⁷ και συνδέονται στενά - όπως αναφέραμε και παραπάνω - με την αντεγκληματική πολιτική.

64 Κουράκης Νέστωρ, 2005, ό.π., σελ. 3,4.

65 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006. ό.π., σελ. 117.

66 Δημόπουλος Χαράλαμπος, *Εισηγήσεις Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008, σελ. 76.

67 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 310.

Η αντεγκληματική πολιτική σαν έννοια αλλά και τομέας της Εγκληματολογίας αποτελεί το βασικό μέσο κάθε οργανωμένης κοινωνίας για την καταπολέμηση της αφανούς και της εμφανούς εγκληματικότητας. Η προκείμενη καταπολέμηση συνίσταται κατά κύριο λόγο στον περιορισμό της έκτασης και των μορφών εμφάνισης των εγκλημάτων και όχι τόσο στην οριστική εξάλειψή τους, εφόσον αυτή είναι μια ουτοπική προοπτική⁶⁸. Περιλαμβάνει τη μελέτη όλων των στρατηγικών, προγραμμάτων και μέτρων που στοχεύουν στον έλεγχο, σε ανεκτά όρια, της εγκληματικότητας, πάντοτε με βασικό κριτήριο την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁶⁹ και ουσιαστικά είναι το σύνολο των προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων κοινωνικού και ποινικού χαρακτήρα που αφενός επιχειρούν να αντιμετωπίσουν το εγκληματικό φαινόμενο και αφετέρου να συμβάλλουν μέσω των παρεμβάσεών τους στη μεταβολή του⁷⁰.

Η πρόληψη που επιχειρείται μέσω της αντεγκληματικής πολιτικής είναι κατά βάση κοινωνική, αποβλέπουσα στην υιοθέτηση κοινωνικών, οικονομικών εκπαιδευτικών κ.α. μέτρων προς απενεργοποίηση των παραγόντων εγκληματογένεσης, καθώς επίσης και περιστασιακή, αποσκοπούσα στη μείωση των ευκαιριών και των μέσων τέλεσης των εγκλημάτων. Η καταστολή πραγματώνεται με το κυρωτικό οπλοστάσιο του ουσιαστικού ποινικού δικαίου και τους κανόνες εκτέλεσης των ποινών, δηλαδή με το δικονομικό ποινικό δίκαιο και το σωφρονιστικό δίκαιο. Στην εποχή μας, η αντεγκληματική πολιτική γνωρίζει μια εντυπωσιακή

68 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 52.

69 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1996, ό.π., σελ. 132.

70 Χαλκιά Αναστασία, *Τάσεις της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής, διεθνώς και στην Ελλάδα. Κριτική Προσέγγιση, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος Ι*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 896.

εξέλιξη⁷¹ και η μέριμνα γι αυτήν εκτός από το εθνικό δίκαιο παρατηρούμε, όπως θα διαπιστώσουμε και στη συνέχεια, ότι προωθείται και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Όσον αφορά τον κοινωνικό έλεγχο, αυτός θεωρείται το σύνολο των υλικών και συμβολικών αποθεμάτων που μια κοινωνία διαθέτει για να εξασφαλίσει την συμμόρφωση της συμπεριφοράς των μελών της σε ένα σύνολο κανόνων και αρχών που επιβάλλονται και τιμωρούνται⁷². Πιο συγκεκριμένα, με τον όρο αυτό υποδηλώνεται το σύνολο των κοινωνικών μηχανισμών μέσω των οποίων εδραιώνεται, ματαιώνεται ή μεταβάλλεται μια ανθρώπινη συμπεριφορά, οι διαδικασίες που οδηγούν στην καθοδήγηση, στον περιορισμό ή στην εξάρτηση των πράξεων ενός ατόμου από άλλα άτομα αλλά και το τελικό αποτέλεσμα, δηλαδή η ρύθμιση της συμπεριφοράς ενός ατόμου ή η συμμόρφωσή του προς ορισμένες θεσμικές επιταγές, πρότυπα συμπεριφοράς και αξιολογικά σχήματα μιας κοινωνικής ομάδας. Ανάλογα με την προέλευση των μηχανισμών του κοινωνικού ελέγχου που ελέγχουν τη συμπεριφορά, μπορούμε να τον διακρίνουμε σε εσωτερικό και εξωτερικό, ανάλογα με το φορέα και τα μέσα ασκήσεως του σε επίσημο και ανεπίσημο και ανάλογα με τη θέση του φορέα και τον τρόπο που την ασκεί σε αυταρχικό και αντιαυταρχικό⁷³. Όλες οι μορφές του αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοεπηρεάζονται, σχηματίζοντας στην πραγματικότητα ένα ενιαίο πλαίσιο διαδικασιών ρύθμισης της κοινωνικής συνοχής με βάση τα καθολικά παραδεκτά κοινωνικά πρότυπα, τους εσωτερικευμένους κανόνες συμπεριφοράς και τις αδιαμφισβήτητες αξιολογήσεις που διαμορφώνονται με τη διαδικασία της

71 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 52.

72 Szabo Denis, *Από την ανθρωπολογία στην Συγκριτική Εγκληματολογία – Μετάφραση Ηρώς Σαγκουνίδου - Δασκαλάκη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σελ. 44.

73 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 62.

κοινωνικοποίησης, την κυρίαρχη ιδεολογία και τον κομφορμισμό των μελών της κοινωνίας⁷⁴.

Η έννοια της αντεγκληματικής πολιτικής μπορεί να θεωρηθεί στενότερη από εκείνη του κοινωνικού ελέγχου, εφόσον η πρώτη αποτελεί κατ' εξοχήν εκδήλωση της ποινικής εξουσίας ή μέτρων κοινωνικής πολιτικής⁷⁵ που ανήκουν προνομιακά στο κράτος ("θεσμική" κοινωνική αντίδραση, "επίσημος" κοινωνικός έλεγχος) ενώ ο δεύτερος περιλαμβάνει επίσης φορείς και διαδικασίες που δεν εντάσσονται στο "σκληρό πυρήνα" της κρατικής εξουσίας, αλλά τοποθετούνται πέρα απ' αυτόν στο ευρύτερο κοινωνικό πεδίο ("διάχυτη" κοινωνική αντίδραση, "ανεπίσημος" κοινωνικός έλεγχος). Έτσι, η ασκήση του κοινωνικού ελέγχου στο εσωτερικό ενός κοινωνικού σχηματισμού επεκτείνεται "πέραν ενός κράτους που τη διαθέτει προνομιακά (patrimonialisme)", ενεργοποιώντας ποικίλους θεσμούς και διαδικασίες κοινωνικοποίησης και ελέγχου της παρεκκλίνουσας συμπεριφοράς (οικογένεια, εκπαιδευτικοί θεσμοί, κοινωνικές συλλογικότητες κλπ)⁷⁶.

Συνεπώς, η Αστυνομία, θεωρούμενη ως ένας από τους βασικούς φορείς της αντεγκληματικής πολιτικής, φορέας παράλληλα και του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος, έχει να παρουσιάσει έργο τόσο προληπτικό όσο και κατασταλτικό, το οποίο διαμορφώνεται μέσα από πολιτικές αντεγκληματικής πολιτικής στο ευρύτερο πλαίσιο του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος που ασκείται μέσα στα πλαίσια του κράτους. Ωστόσο, η αναγκαστική συνύπαρξη του κράτους, του κάθε κράτους, με άλλα κράτη και υπερεθνικούς – διακρατικούς

74 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2003, ό.π., σελ. 78.

75 Χαλκιά Αναστασία, 2011, ό.π., σελ. 896.

76 Νικολόπουλος Γεώργιος, *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008, σελ. 14, 15.

σχηματισμούς – οργανισμούς – θεσμούς έχει συντελέσει στο σχηματισμό μιας κατάστασης που ονομάζεται διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία πλέον πραγματοποιείται στο επίπεδο της ευρύτερης διαδικασίας παγκοσμιοποίησης, που “πλήττει” τις εθνικές κυριαρχίες σχεδόν όλων των σύγχρονων κρατών δυτικού τύπου στις μέρες μας.

8. Διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής και παγκοσμιοποίηση

Οι τελευταίες έννοιες που θα εξεταστούν προκειμένου - στο δεύτερο μέρος της εργασίας - να μπορέσουμε να εστιάσουμε στη συμβολή της Αστυνομίας στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας σε εθνικό, διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι η έννοια της διεθνοποίησης που υφίσταται η αντεγκληματική πολιτική στις μέρες μας καθώς και η έννοια της γενικότερης διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης.

Οι κοινωνικές αλλαγές της εποχής μας είναι τόσο μεγάλες και τόσο ουσιαστικές σε παγκόσμιο επίπεδο και οι εγκληματογόνοι παράγοντες που αυτές έχουν γεννήσει τόσο σοβαροί, ώστε να μπορούν να θεωρηθούν, πολύ εύλογα και με βάση διάφορες έρευνες, ως η κύρια αιτία της αύξησης της εγκληματικότητας⁷⁷. Ειδικότερα, το άνοιγμα των συνόρων, η εξουδετέρωση των αποστάσεων μέσω λ.χ. αεροπορικών πτήσεων που έχουν γίνει οικονομικά προσιτές σε πολλούς ανθρώπους, η ανάπτυξη της τεχνολογίας κ.α. διευκολύνουν μεταξύ άλλων και τη διαφυγή και τη συγκαλύψη των δραστών. Υπαγορεύουν επομένως και την ανάγκη διεύρυνσης και ενίσχυσης της αστυνομικής συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών δικαιοδοσιών, όπως και τη βελτίωση τεχνικών και μέσων ανταλλαγής πληροφοριών⁷⁸. Οι τάσεις διεθνοποίησης

⁷⁷ Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου Αλίκη, *Παραδόσεις Εγκληματολογίας*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, 1979, σελ. 20.

⁷⁸ Κουράκης Νέστορ, *Συμβολές στη μελέτη της Ανακριτικής*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2005, σελ.

της εγκληματικότητας του σήμερα, η οποία υπερβαίνει πλέον τα όρια του κράτους, έχουν οδηγήσει συνεπώς και στη διεθνοποίηση της αντεγκληματικής πολιτικής.

Για την κατανόηση των σύγχρονων τάσεων διεθνοποίησης της αντεγκληματικής πολιτικής μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ως θεωρητική αφετηρία την υπόθεση της κρίσης που διέρχεται τα τελευταία χρόνια η κανονιστική ηγεμονία του κράτους και κατ' επέκταση οι κοινωνικές και αξιακές ισορροπίες που είχαν συγκροτηθεί γύρω από την απόλυτη κυριαρχία των κρατικών κανόνων μέσα στα εδαφικά όρια της ισχύος τους⁷⁹, καταστάσεις που οδήγησαν στη μείωση της κρατικής παρέμβασης στους παραδοσιακούς τομείς εξουσίας και κρατικής ρύθμισης. Έχουμε πλέον περάσει από το κοινωνικό κράτος στο κράτος ασφάλειας. Η μετάβαση αυτή σηματοδότησε τόσο την υποχώρηση του ίδιου του κρατικού οργανισμού από τη διαχείριση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, δίνοντας τον αναγκαίο χώρο ανάπτυξης στους νόμους της αγοράς, όσο και την επέκταση της ποινικότητας στον κοινωνικό χώρο για την προστασία των εννόμων αγαθών και της καθημερινότητας του πολίτη⁸⁰.

Όλα αυτά έγιναν εξαιτίας της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης, η οποία μπορεί να ειπωθεί σαν ένα ουσιαστικό κομμάτι της μετάβασης προς την ύστερη νεωτερικότητα⁸¹. Αυτά τα πλήγματα της παγκοσμιοποίησης στην αυτοδυναμία του παραδοσιακού έθνους – κράτους καθιστούν πλέον σχεδόν αδύνατον κάθε κράτος χωριστά να αντιμετωπίσει με ίδιες δυνάμεις – ανάμεσα στ' άλλα – και το

55, 56.

79 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 30.

80 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, *Κυβερνητική της ασφάλειας και σύγχρονες πολιτικές πρόληψης του εγκλήματος στην Ελλάδα, Τιμητικός Τόμος για τον Ιωάννη Μανωλεδάκη II, Μελέτες Ποινικού Δικαίου – Εγκληματολογίας – Ιστορίας του Εγκλήματος*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2007, σελ. 1149.

81 Aas Katja Franko, *Global Criminology, The SAGE handbook of Criminological Theory*, Editors E. Mc Laughlin, T. Newburn, Εκδόσεις SAGE, Λονδίνο, 2010, σελ. 430.

παγκοσμιοποιημένο έγκλημα. Έτσι, οφείλει να καταφύγει στις μεθόδους και τις πρακτικές της “διεθνούς” διακυβέρνησης, την οποία καθιερώνουν οι μηχανισμοί της παγκοσμιοποίησης και μέσω αυτών γίνεται ικανό να διαχειριστεί τις αρνητικές συνέπειες που η ίδια αναπόφευκτα δημιουργεί⁸².

Πρέπει να τονιστεί ωστόσο ότι στην παγκοσμιοποιούμενη κοινωνία, οι όροι πρόληψη και καταστολή ως συνιστώσες της αντεγκληματικής πολιτικής χάνουν τη διακριτότητά τους, αφομοιούμενοι από λογικές και πολιτικές ασφαλείας που έχουν ως αντικείμενο την επιχείρηση ανάκτησης μέρους της απολεσθείσας κοινωνικής προστασίας. Η σταδιακή υποχώρηση του κοινωνικού κράτους από ουσιαστικά πεδία υποχρεώσεων του (εργασία, υγεία, ασφάλιση) αναδεικνύει ταυτόχρονα μια νέα κοινωνική ηθική που διασφαλίζει την πρόληψη των κινδύνων, προάγει την ποινικοποίηση στους χώρους του κοινωνικού αποκλεισμού (νεόπτωχοι, ανήλικοι παραβάτες, μετανάστες), αναβαθμίζει την ατομική ευθύνη του πολίτη για τα κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει (υποβαθμίζοντας την ευθύνη του κράτους για την παραγωγή τους) και τέλος επανοροθετεί το εύρος επέμβασης των μηχανισμών κρατικής ρύθμισης. Στο πλαίσιο αυτό, το έγκλημα δεν αποτυπώνεται απλά ως ένα σύμπτωμα κοινωνικής παθογένειας αλλά παρουσιάζεται ως μέρος ενός ευρύτερου κινδύνου ανασφάλειας, την οποία η κοινωνία, το κράτος και οι πολίτες πρέπει από κοινού να αντιμετωπίσουν⁸³.

Ειδικότερα στην Ευρώπη, ενώ η άρση των συνοριακών ελέγχων (στην Ευρωπαϊκή Ένωση) θεσπίστηκε κυρίως για την εξυπηρέτηση της οικονομικής

82 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 1049.

83 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, *Κυβερνητική της Ασφάλειας και Αντεγκληματική Πολιτική: Η Ποινική Διαχείριση των Δικαιωμάτων, (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική κα δικαιώματα του ανθρώπου, Επιμέλεια Ζαραφωνίτου Χριστίνα*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2007, σελ. 67, 68.

στοχοθεσίας του ενωσιακού εγχειρήματος, θεωρήθηκε όμως ταυτόχρονα ως πηγή διακινδύνευσης εξαιτίας των φόβων για επακόλουθη αύξηση της διασυννοριακής εγκληματικότητας. Αυτή η τελευταία όμως δεν μπορούσε να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά με τους κανόνες αυτορρύθμισης της αγοράς, γι αυτό προκρίθηκε η σύγκλιση των εθνικών στρατηγικών αστυνόμευσης και η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων της ποινικής δικαιοσύνης. Στο ζήτημα δηλαδή της κινητικότητας των ανθρώπων δεν ακολουθήθηκε μια φιλελευθεροποίηση αντίστοιχη εκείνης για τη διακίνηση των κεφαλαίων, προϊόντων και υπηρεσιών, ενώ αντιθετα επικράτησε η αντίληψη της εξευρωπαϊκής προέλευσης των απειλών, η οποία οδήγησε στην εγκληματοποίηση των μετακινούμενων εξωκοινοτικών υπηκόων και στη λήψη προδραστικών μέτρων σε βάρος τους⁸⁴. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί άνωθεν σημαντική θεσμική πίεση για τη σύγκλιση των διαδικασιών διαμόρφωσης και εφαρμογής των πολιτικών κοινωνικού ελέγχου και έτσι αποδυναμώνεται η παραδοσιακή αντίληψη ότι το κράτος αποτελεί τον αποκλειστικό φορέα και το πιο σπουδαίο σύνορο για την άσκηση του ελέγχου του εγκλήματος⁸⁵.

Η επικράτηση αυτής της αντίληψης οδήγησε στην εγκαθίδρυση μιας νέας μορφής διακυβέρνησης, του κοινωνικού ελέγχου, η οποία χαρακτηρίζεται ως “διακυβέρνηση μέσω της ανησυχίας”. Η λειτουργία της βασίζεται κυρίως στην εφαρμογή στρατηγικών αστυνόμευσης από απόσταση, οι οποίες χρησιμοποιούν εκτεταμένα την υψηλή τεχνολογία για την διαρκή επιτήρηση του χώρου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των στρατηγικών αστυνόμευσης από απόσταση αποτελεί η διαδικασία χορήγησης της βίζας Σένγκεν, η οποία αποτελεί προδραστικό μέτρο εφόσον δεν διευκολύνει απλώς την είσοδο των υπηκόων τρίτων χωρών στην

84 Νικολόπουλος Γεώργιος, *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική επανένταξη στο “χώρο ελευθερίας, ασφάλειας, δικαιοσύνης”*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014, σελ. 18.

85 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 32, 33.

Ένωση, αλλά αποβλέπει κυρίως στο να τους κρατά σε απόσταση και να παραμερίζει τους ανεπιθύμητους, εμποδίζοντάς τους να ταξιδέψουν⁸⁶.

Βλέπουμε δηλαδή να ανακύπτουν ζητήματα αναφορικά με το πώς μπορεί να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή αστυνόμευση ενόψει της διεύρυνσης του γεωγραφικού χώρου (Ευρωπαϊκή Ένωση, παγκοσμιοποίηση)⁸⁷. Ωστόσο, ανακύπτουν και ζητήματα αναφορικά με το πως μπορεί να επιτευχθεί η κατά το δυνατόν αποδοτικότερη αστυνομική παρέμβαση, χωρίς την καταπάτηση των συνταγματικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη λεγόμενη κοινωνία της διακινδύνευσης, στην εποχή της ύστερης νεωτερικότητας, στο πλαίσιο της επέλασης του νεοφιλελευθερισμού και της σταδιακής κατάργησης των συνόρων, γεγονός που θα εξεταστεί στο τρίτο και τελευταίο μέρος της παρούσας εργασίας.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε την ισχύουσα κατάσταση αναφορικά με τη συμβολή της Αστυνομίας στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας στην Ελλάδα, την Ευρώπη και διεθνώς.

86 Νικολόπουλος Γεώργιος, *“Ελευθερία, Ασφάλεια, Δικαιοσύνη”*: οι Προβληματικές Οριοθετήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ελέγχου, (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική και δικαιώματα του ανθρώπου, Επιμέλεια Ζαραφωνίτου Χριστίνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2007, σελ. 89, 90.

87 Κουράκης Νέστωρ, 2005, ό.π., σελ. 55, 56.

Β΄ ΜΕΡΟΣ – Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

1. Το έργο της Αστυνομίας

Ο όρος "αστυνομία" έχει δύο έννοιες, την ουσιαστική και την τυπική. Με την ουσιαστική έννοια "αστυνομία" αποκαλείται η αστυνόμευση, δηλαδή η πολιτειακή εκείνη ενέργεια που αποβλέπει στην αποτροπή κάθε κινδύνου διατάραξης της δημόσιας τάξης⁸⁸. Η έννοια αυτή έχει συγκεκριμένη νομική προστασία, η οποία αναφέρεται στα άρθρα 183-197 του Ποινικού Κώδικα και σημαίνει την ύπαρξη ευταξίας στη λειτουργία του κράτους και της κοινωνίας, την κοινωνική ηρεμία και γαλήνη στην οποία πρέπει να συμβιώνουν τα άτομα⁸⁹. Με την τυπική έννοια, "αστυνομία" ή "αστυνομική δύναμη" ονομάζεται η δημόσια εκείνη υπηρεσία στην οποία είναι ανατεθειμένη από την Πολιτεία η άσκηση της πολιτειακής ενέργειας της Αστυνομίας (αστυνόμευσης)⁹⁰.

Αστυνομία νοούνται ωστόσο όλα τα Σώματα Ασφαλείας και όχι μόνο αυτά που αστυνομεύουν τις πόλεις⁹¹. Στη χώρα μας για παράδειγμα, με αστυνομικά καθήκοντα είναι επιφορτισμένες εκτός από την Αστυνομία και άλλες Υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων είναι το Λιμενικό Σώμα και η Πυροσβεστική Υπηρεσία⁹². Η Αστυνομία εντάσσεται στους φορείς της επίσημης κοινωνικής αντίδρασης απέναντι στο έγκλημα και συμβάλλει στο πρώτο φιλτράρισμα που πραγματοποιείται στο εσωτερικό του συστήματος απόνομής της ποινικής δικαιοσύνης⁹³.

88 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 315.

89 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π. σελ. 54.

90 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 315.

91 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 16, 17.

92 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, *Ανακριτική – Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εγκληματογένεση*, 2^η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014, σελ. 69.

93 Ζαραφώνιτου Χριστίνα, 2004, ό.π., σελ. 153.

Ένας μεγάλος αριθμός ερευνών που ασχολήθηκαν με τη λειτουργία του αστυνομικού θεσμού συγκλίνουν στην άποψη ότι η περιγραφή και ο καθορισμός των λειτουργιών και των καθηκόντων της Αστυνομίας είναι έννοιες ασαφείς και συχνά αφηρημένες. Πράγματι, το έργο της Αστυνομίας διέπεται από ένα μοναδικό πλαίσιο συνθετότητας ρόλων⁹⁴.

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να μελετήσουμε τη συμβολή της Αστυνομίας στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας. Αν ανατρέξουμε στο λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας, η λέξη “συμβολή” είναι η ενέργεια του “συμβάλλω”, δηλαδή η συμμετοχή στην επίτευξη ενός κοινού σκοπού, με τη μορφή υλικής, πνευματικής ή ηθικής βοήθειας⁹⁵, ή αλλιώς το πνευματικό ή υλικό έργο που κάποιος έκανε στα πλαίσια μιας κοινής προσπάθειας ή ενέργειας⁹⁶. Στην προκειμένη περίπτωση, ο όρος “αστυνομικό έργο” υποδηλώνει τον τρόπο υλοποίησης των αρμοδιοτήτων που έχουν ανατεθεί στην Αστυνομία, δηλαδή τις αρμοδιότητες που θεσμικά προβλέπονται αλλά και τον τρόπο πραγμάτωσής τους⁹⁷.

Η εξασφάλιση της “δημόσιας ασφάλειας” είναι το κυρίαρχο καθήκον της Αστυνομίας. Με τον όρο “ασφάλεια” περιγράφεται εννοιολογικά η κατάσταση στην οποία εφαρμόζονται και ισχύουν, με άλλα λόγια βιώνονται, όλα τα ατομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα του ανθρώπου και δεν διαταράσσεται η άσκηση

94 Στεργιούλης Ευάγγελος, *Η Ελληνική Αστυνομία κατά την Περίοδο της Μεταπολίτευσης (1975-1995)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2001, σελ. 120.

95 Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE&dq= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

96 Βικιλεξικό, το ελεύθερο λεξικό, <https://el.wiktionary.org/wiki/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE>, (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

97 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 126.

τους⁹⁸. Είναι η κατάσταση στην οποία δεν υπάρχουν κίνδυνοι και όπου αισθάνεται κανείς ότι δεν απειλείται. Αυτή η κατάσταση είναι συνυφασμένη με την ικανότητα του κράτους να επιβάλλει, μέσω των θεσμών, των οργάνων και των μηχανισμών του, το σεβασμό στην έννομη τάξη και να εμπεδώνει παράλληλα στον κοινωνικό σχηματισμό ένα αίσθημα εμπιστοσύνης και σιγουριάς για την ασφαλή ενάσκηση των δικαιωμάτων του πολίτη και την απόλαυση των εννόμων αγαθών του⁹⁹.

Ο ρόλος της Αστυνομίας μέσα στο Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης είναι διττός: η πρόληψη της εγκληματικότητας μέσα από την τήρηση της τάξης και η καταστολή της μέσα από την διαπίστωση των εγκλημάτων και την ανακάλυψη και σύλληψη των δραστών¹⁰⁰, δηλαδή αυτό που με μια λέξη λέμε περιστολή του εγκλήματος¹⁰¹. Οι λειτουργίες και οι δράσεις της διέπονται πάντοτε από ένα αυστηρό και συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο και ευθυγραμμίζονται με το σύστημα αξιών της ίδιας της κοινωνίας¹⁰². Οι περιπτώσεις, ο χρόνος και η μορφή επέμβασής της είναι νομικά καθορισμένα και υπ' αυτό το πρίσμα θεωρείται φορέας του επίσημου κοινωνικού ελέγχου. Σ' αυτήν είναι ανατεθειμένη η προστασία του κοινωνικού συνόλου από εγκληματικές πράξεις και η διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης.

1α. Η πρόληψη που επιχειρείται από την Αστυνομία

Μετά την αποτυχία ή την ανυπαρξία των διαφόρων μέτρων που αφορούν στην καταστολή του εγκλήματος (διωκτικοί μηχανισμοί και μηχανισμοί απονομής της ποινικής δικαιοσύνης) και τη μεταχείριση του εγκληματία, η προσοχή όλων είναι λογικό να στρέφεται προς την πρόληψη, καθόσον αποτελεί τη μόνη ελπίδα για μια

98 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 52.

99 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, *Δημόσια Ασφάλεια και Αντεγκληματική πολιτική – Συγκριτική προσέγγιση*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, σελ. 27.

100 Ζαραφονίτου Χριστίνα, 2004, ό.π., σελ. 153.

101 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 310.

102 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 51.

ριζική αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου¹⁰³. Κι αυτό γιατί το αστυνομικό έργο δεν περιορίζεται μόνο στην καταστολή του εγκλήματος. Αντιθέτως, η Αστυνομία δραστηριοποιείται στον ίδιο βαθμό και ίσως πολύ περισσότερο στο να προλάβει την εκδήλωση του εγκλήματος. Πρόκειται για τον προληπτικό ρόλο της, ο οποίος ασκείται σε καθημερινή βάση με σαφή εγγενή χροιά και διάσταση¹⁰⁴.

Σε γενικές γραμμές, η εννοιολογική οριοθέτηση της πρόληψης στο αστυνομικό έργο περιλαμβάνει το σύνολο των ενεργειών και δραστηριοτήτων της Αστυνομίας, οι οποίες αποσκοπούν στο να παρεμποδίσουν ορισμένα άτομα από την τέλεση ποινικών αδικημάτων και ταυτόχρονα άλλα πρόσωπα από το να γίνουν θύματα¹⁰⁵. Η προληπτική κατά της εγκληματικότητας δράση της Αστυνομίας είναι κατά κανόνα αόρατη ή αθόρυβη. Ακόμα και η αποτελεσματικότητα αστυνομικών υπηρεσιών στη δίωξη μιας μορφής εγκληματικότητας (λ.χ. εμπορία ή χρήση ναρκωτικών) ενέχει, με την εκφοβιστική επίδραση που ασκεί, κάποια προληπτική επενέργεια απέναντι σε άτομα με ροπή προς το συγκεκριμένο έγκλημα από το οποίο αποτρέπονται, χάρη στην αποτελεσματικότητα των αστυνομικών κατασταλτικών μέτρων¹⁰⁶. Η αποτροπή μέσα από τη σύλληψη ή το φόβο σύλληψης, συνάγεται και από τα πορίσματα μιας θυματολογικής έρευνας των Wilson & Boland το 1976 στην Αμερική. Τα πορίσματά τους θεμελίωσαν μια αρνητική σχέση μεταξύ διαλεύκανσης ενός αδικήματος (μέσα από τη σύλληψη του δράστη) και τέλεσης παρόμοιων αδικημάτων, όπου όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό διαλεύκανσης τόσο μικρότερο είναι το ποσοστό των αδικημάτων αυτής της κατηγορίας. Στην πράξη ωστόσο, η σημασία αυτών των διαπιστώσεων είναι μικρή, αν ληφθεί υπόψη ο πολύ χαμηλός δείκτης διαλεύκανσης

103 Μαγγανάς Αντώνης, *Θέματα Εγκληματολογικά & Ποινικού Δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004, σελ. 1.

104 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2001, ό.π., σελ. 19.

105 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 63.

106 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 35.

των αδικημάτων¹⁰⁷.

Ο προληπτικός ρόλος της Αστυνομίας προβάλλει ξεκάθαρα και από το γεγονός και μόνο ότι είναι η μόνη κρατική Υπηρεσία στην οποία το προσωπικό της εκτελεί τα καθήκοντά του σε 24ωρη βάση, μηδέ εξαιρουμένων και των αργιών. Τούτο άλλωστε προκύπτει και από τη διαρκή ετοιμότητα του αστυνομικού προσωπικού για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, που σημαίνει αδιάκοπη και συνεχή δυνατότητα επέμβασής της Αστυνομίας¹⁰⁸, αλλά και όταν η αστυνομική δράση αποσκοπεί στην προστασία γενικά του κοινού από διακινδύνευση αγαθών, τα οποία δεν απειλούνται άμεσα από εγκληματικές πράξεις (παροχή συνδρομής σε αβοήθητα πρόσωπα, κάθε άλλη αναγκαία συνδρομή, λήψη μέτρων για την αποτροπή κινδύνων ή πρόληψη δυστυχημάτων κ.ο.κ.)¹⁰⁹.

Το δύσκολο είναι να αποφανθεί κανείς περί του αν και κατά πόσο το έργο της Αστυνομίας είναι πιο πολύ προληπτικό ή κατασταλτικό. Για το ότι άλλοτε είναι κατασταλτικό και άλλοτε προληπτικό δε χωρεί αμφιβολία. Στη μεγαλύτερη πάντως συχνότητα θα πρέπει να εμφανίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες κάτω από τον κατασταλτικό χαρακτήρα της αστυνομικής δράσης υποκρύπτεται και προληπτικός χαρακτήρας ή και το αντίθετο¹¹⁰. Κι αυτό γιατί η καταστολή, η οποία όπως ξέρουμε επιδιώκεται μέσω της παρέμβασης του ποινικού συστήματος μετά τη διάπραξη ενός εγκλήματος, έχει απώτερο σκοπό την πρόληψη αυτού στο μέλλον¹¹¹.

Για να έχουμε μια κατεύθυνση στο πολυσύνθετο έργο της αστυνομικής

107 Ζαραφωνίτου Χριστίνα, 2004, ό.π., σελ. 160.

108 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2001, ό.π., σελ. 113.

109 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 34.

110 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 34.

111 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 310.

πρόληψης θα πάρουμε ως αφετηρία τις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης στην 3^η εγκληματολογική συνάντηση που έγινε το 1977, όπου ως αστυνομική πρόληψη θεωρήθηκε το σύνολο των δραστηριοτήτων της Αστυνομίας, οι οποίες μέσα σε πνεύμα βοήθειας και επίβλεψης, αποσκοπούν στο να εμποδίσουν αφενός ορισμένα άτομα να γίνουν ή να παραμείνουν εγκληματίες και αφετέρου άλλα να γίνουν θύματα¹¹². Μπορούμε ακόμη και να εξετάσουμε το άρθρο 94 του Π.Δ. 141/1991 (“Αρμοδιότητες οργάνων και υπηρεσιακές ενέργειες του προσωπικού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και θέματα οργάνωσης Υπηρεσιών”), το οποίο έχει να κάνει με τις αρμοδιότητες της Ελληνικής Αστυνομίας. Σε αυτό το Προεδρικό Διάταγμα ορίζεται ότι για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων και δυστυχημάτων και για την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης, ευταξίας και απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών, εκτός των άλλων δραστηριοτήτων της, η Ελληνική Αστυνομία: α. ενεργεί σωματικές έρευνες προσώπων, έρευνες χώρων προσιτών στο κοινό, έρευνες μεταφορικών μέσων και μεταφερομένων αντικειμένων, β. προστατεύει τους ανήλικους και άλλα πρόσωπα που μπορεί εύκολα να καταστούν θύματα εγκληματικών πράξεων, γ. επιτηρεί τους επαίτες, αλήτες, υπόπτους και καταδικασμένους στο παρελθόν για εγκληματική δραστηριότητα, δ. επιτηρεί τα δημόσια κέντρα και τα ύποπτα μεταφορικά μέσα, εφαρμόζει τη νομοθεσία για την οπλοφορία και την κατοχή, κατασκευή, διάθεση και μεταφορά όπλων, εκρηκτικών υλών και εκρηκτικών μηχανισμών, στ. επιτηρεί τα αεροδρόμια και τους σταθμούς λεωφορείων και σιδηροδρόμων, ζ. παρίσταται στα δημόσια θεάματα και τις αθλητικές εκδηλώσεις και η. παρίσταται σε εκθέσεις, εορτές, πανηγύρια και αγορές.

Πάντως η πρόληψη, όπως εννοείται στο πλαίσιο της αστυνομικής λειτουργίας, φαίνεται ότι πραγματοποιείται μέσα από συγκεκριμένες ενέργειες και αποσκοπεί στο

112 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2001, ό.π., σελ. 114.

να προλάβει και να μην διαπραχθούν αξιόποινες πράξεις ή να μη συμβούν δυστυχήματα και έτσι να εξασφαλιστεί η δημόσια ειρήνη, η ευταξία και η απρόσκοπτη κοινωνική διαβίωση των πολιτών¹¹³.

1β. Η καταστολή που επιχειρείται από την Αστυνομία

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι παρά την προληπτική μέριμνα της Πολιτείας και της Αστυνομίας, εγκλήματα διαπράττονται πάντοτε. Ανακύπτει λοιπόν υποχρέωση και καθήκον της Αστυνομίας για την καταστολή των διαπραπτόμενων μέσα στην τοπική αρμοδιότητά της εγκλημάτων¹¹⁴. Άλλωστε, η έννοια του ρόλου και της αποστολής της Αστυνομίας έχει ταυτισθεί με την έννοια της καταπολέμησης της εγκληματικότητας, λόγω του ότι η τοποθέτησή της στο σύνολο των Φορέων του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης υπερτονίζει την κατασταλτική λειτουργία της¹¹⁵ και δεν είναι τυχαίο το να προβάλλει πιο πολύ η κατασταλτική δράση της παρά ο προληπτικός χαρακτήρας της αποστολής της¹¹⁶.

Αλλά και στην πράξη, η καταπολέμηση του εγκλήματος αποτελούσε ανέκαθεν τον κορμό της αποστολής και του ρόλου της Αστυνομίας¹¹⁷. Η κατασταλτική αυτή ενέργεια εκδηλώνεται σε περιπτώσεις τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης αξιόποινων πράξεων, είτε ως δικαστική προανάκριση είτε ως καταδιωκτική ενέργεια και αποσκοπεί στη ματαίωση των αξιόποινων πράξεων ή τον περιορισμό των δυσμενών συνεπειών τους, την εξιχνίαση των τελούμενων εγκλημάτων, την ανεύρεση και κατάσχεση των πειστηρίων και των προϊόντων του εγκλήματος¹¹⁸, την

113 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 171.

114 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 25.

115 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2001, ό.π., σελ. 110.

116 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 34.

117 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 60.

118 Τριανταφύλλου Κωνσταντίνος, Σταματελόπουλος Νικόλαος, *Αστυνομική Προανάκριση*, 9η Έκδοση, 2011,

πλήρη αποκάλυψη των περιστατικών τέλεσης, την εξακρίβωση της ταυτότητας, τη σύλληψη του δράστη καθώς και την εξακρίβωση των τυχόν συνενόχων του¹¹⁹.

Το αίσιο τέλος των κατασταλτικών ενεργειών έχει επικρατήσει να χαρακτηρίζεται ως διαλεύκανση ή εξιχνίαση του εγκλήματος. Η εξιχνίαση συνιστά μια από τις πιο σημαντικές λειτουργίες της Αστυνομίας. Όταν ωστόσο ο δράστης είναι ή παραμένει άγνωστος, η Αστυνομία συγκεντρώνει στοιχεία για τον εντοπισμό του, βασιζόμενη κυρίως στο είδος του εγκλήματος και στον τρόπο διάπραξής του¹²⁰ και το έγκλημα χαρακτηρίζεται ως ανεξιχνίαστο ή ως μη διαλευκανθέν. Και στις δύο περιπτώσεις καταβάλλεται πάντοτε αυτή η προσπάθεια, η οποία είναι πολύπτυχη, επίπονη και πολλές φορές εξαντλητική. Η γρήγορη ανακάλυψη και σύλληψη του δράστη και η παραπομπή του στη δικαιοσύνη ασκεί ευεργετική επίδραση στην αποκατάσταση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών ενώ παράλληλα ικανοποιεί τους θιγόμενους από το έγκλημα και έτσι προλαμβάνεται η περαιτέρω κακοποιός δράση του ίδιου του εγκληματία¹²¹, όπως είδαμε και παραπάνω.

Το πλαίσιο της σύγχρονης ποινικής καταστολής προβλέπει μια σειρά αυστηρών και οριοθετημένων αστυνομικών ενεργειών, σύμφωνα με τους συνταγματικούς κανόνες κάθε δημοκρατικού πολιτεύματος και με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα¹²². Η καταστολή των εγκλημάτων επιχειρείται με διάφορες κατά περίπτωση μεθόδους, ανάλογα με την φύση του εγκλήματος, των περιστατικών διάπραξης, του προσώπου του εγκληματία και του θύματος και σύμφωνα με τα οριζόμενα στις σχετικές διατάξεις. Και ενώ κατά βάση αποτελεί τέχνη που βασίζεται

Καρδίτσα, σελ. 160.

119 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 60.

120 Λαμπροπούλου Έφη, 1994, ό.π., σελ. 209.

121 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 61.

122 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 61.

στην εμπειρία και την ικανότητα του επιλαμβανόμενου, ολοένα και περισσότερο εξαρτάται από την κατάλληλη και επιστημονική εργαστηριακή επεξεργασία των στοιχείων του εγκλήματος¹²³.

Οι αστυνομικές ενέργειες καταστολής των εγκλημάτων δεν είναι πάντοτε οι ίδιες και διαφέρουν ανάλογα με το είδος, τις συνθήκες και τα λοιπά περιστατικά τέλεσης του εγκλήματος και της προσωπικότητας του εγκληματία. Για τον λόγο αυτό δεν είναι δυνατή η ένταξη αυτών σε προκαθορισμένα πλαίσια κανόνων¹²⁴. Ωστόσο, οι κυριότερες αστυνομικές ενέργειες ανάλογα με το είδος του αδικήματος είναι οι εξής: α. η απεικόνιση του χώρου και των λεπτομερειών του, η οποία μπορεί να γίνει με τη φωτογράφιση, τη βιντεοσκόπηση και τη σχεδιαγράφιση, β. η συγκέντρωση υλικού για τον καθορισμό του τρόπου και της μεθόδου δράσης του εγκληματία καθώς και η διενέργεια αναζητήσεων σε αρχείο *modus operandi*, γ. η προσφυγή στα εγκληματολογικά εργαστήρια και στους ειδικούς εμπειρογνώμονες – πραγματογνώμονες, δ. η αναζήτηση αυτοπτών μαρτύρων και άλλων προσώπων που γνωρίζουν την εξεταζόμενη υπόθεση, ε. η συλλογή και εκμετάλλευση διαφόρων πληροφοριών, στ. η έρευνα σε κατοικίες, καταστήματα και λοιπούς χώρους και οι έρευνες υπόπτων ατόμων, ζ. οι παρακολουθήσεις – επιτηρήσεις, η. οι έκτακτες αναζητήσεις, θ. η χρησιμοποίηση επιστημονικών μέσων για την επαλήθευση ορισμένων ενδείξεων¹²⁵, ι. η συνεργασία στην ανταλλαγή πληροφοριών με άλλες αρχές (εγχώριες και μη) κλπ.

Στις μέρες μας, η καταπολέμηση του εγκλήματος έχει αναχθεί σε προτεραιότητα εθνικής σημασίας για κάθε σύγχρονη Αστυνομία λόγω της κατακόρυφης αύξησης

123 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 61.

124 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 62.

125 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 63.

όλων των μορφών εγκληματικότητας αλλά και των διεθνών διαστάσεων που αυτή έχει προσλάβει τα τελευταία χρόνια. Το μεγαλύτερο μέρος των πόρων όλων των σύγχρονων Αστυνομιών διατίθεται στην καταπολέμηση της αποκαλούμενης μικροεγκληματικότητας σε εσωτερικό επίπεδο, οι διάφορες μορφές της οποίας διαμορφώνουν ένα γενικό αίσθημα ανασφάλειας στο κοινό, καθώς και των σοβαρών μορφών οργανωμένου εγκλήματος που διαβρώνουν το δημόσιο βίο και υπονομεύουν τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών. Η διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας αποτελεί την εγγύηση του σύγχρονου κράτους για την κατοχύρωση και διασφάλιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων όλων ανεξαιρέτως των πολιτών¹²⁶.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε τον τρόπο με τον οποίο η Ελληνική Αστυνομία συμβάλλει στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας στην ελληνική επικράτεια.

126 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 60, 61.

2. Η συμβολή της Ελληνικής Αστυνομίας στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας

2α. Η οργάνωση της Ελληνικής Αστυνομίας

Στη χώρα μας, επιφορτισμένες με αστυνομικά καθήκοντα είναι διάφορες Υπηρεσίες, με κυριότερες την Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, την Πυροσβεστική Υπηρεσία, τις τελωνειακές αρχές καθώς και άλλους φορείς που ορίζονται από το νόμο¹²⁷. Ωστόσο, γενικά ανακριτικά καθήκοντα (άρθρο 34 ΚΠΔ) με τοπική αρμοδιότητα σε όλη την επικράτεια, εκτός από τους χώρους αρμοδιότητας του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 4150/2013 έχει μόνον η Ελληνική Αστυνομία, με την έννοια ότι μπορεί να επιληφθεί επί οποιασδήποτε παράβασης ποινικού νόμου, σε αντίθεση με τις λοιπές Υπηρεσίες που ασκούν τα λεγόμενα ειδικά ανακριτικά καθήκοντα (άρθρο 33 ΚΠΔ) και έχουν περιορισμένες αρμοδιότητες. Επιπλέον, η Ελληνική Αστυνομία ασκεί καθήκοντα τόσο δικαστικής όσο και διοικητικής Αστυνομίας¹²⁸.

Η Ελληνική Αστυνομία ιδρύθηκε το έτος 1984 με το Νόμο 1481 και προέκυψε από τη συνένωση των δύο παλιών αστυνομικών σωμάτων, της Αστυνομίας Πόλεων και της Χωροφυλακής. Η συγκρότησή της είχε σκοπό τη δημιουργία ενός ενιαίου αστυνομικού σώματος με αρμοδιότητες σε όλη τη χώρα, κάτω από άμεσο πολιτικό

127 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 2014, ό.π., σελ. 69.

128 Η δικαστική Αστυνομία έχει ως αποστολή να συνδράμει τα όργανα της δικαστικής λειτουργίας στην απονομή της δικαιοσύνης και το έργο της χαρακτηρίζεται ως κατασταλτικό, δεδομένου ότι συνίσταται σε ανίχνευση και διακρίβωση των εγκλημάτων και της ταυτότητας των εγκληματιών, συγκέντρωση του αποδεικτικού υλικού και γενικά σε υποβοήθηση του ανακριτικού έργου. Το έργο της διοικητικής Αστυνομίας, σε αντίθεση με αυτό της δικαστικής, έχει περισσότερο προληπτικό χαρακτήρα, με την Αστυνομία να ασκεί την γενική αστυνόμευση (επιτήρηση, ελέγχους, περιπολίες), με σκοπό την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης, της ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών. Δικαστική Αστυνομία με την έννοια ότι ασχολείται με την ανάκριση του εγκλήματος και υπάγεται σε δικαστικές και όχι διοικητικές αρχές έχει οργανωθεί σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες. Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 25, Αλεξιάδης Στέργιος, *Ανακριτική, 5η Έκδοση*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 123, 123, 129.

έλεγχο και με ορθολογικό οργανωτικό σχήμα¹²⁹.

Υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών ενώ πλήθος Νόμων και Προεδρικών Διαταγμάτων καθορίζουν τη δομή, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες της. Η οργάνωσή της προβλέπεται από το Νόμο 4249/2014 και σύμφωνα με αυτόν έχει ως αποστολή: α. την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών, που περιλαμβάνει την άσκηση της Αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας, β. την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και την προστασία του Κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος, στο πλαίσιο της συνταγματικής τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της Αστυνομίας δημόσιας και κρατικής ασφάλειας, γ. την πρόληψη και αποτροπή της παράνομης εισόδου - εξόδου αλλοδαπών στην Ελλάδα και τον έλεγχο της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την είσοδο, έξοδο, παραμονή και εργασία των αλλοδαπών στη χώρα, που περιλαμβάνει την άσκηση της Αστυνομίας αλλοδαπών και προστασίας συνόρων. Αυτά τα καθήκοντα ασκούνται από τους Κλάδους Τάξης, Ασφάλειας, Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων.

Επιπλέον, στο Νόμο αυτό προβλέπεται ότι η Ελληνική Αστυνομία, για την εκπλήρωση της αποστολής της: α. χρησιμοποιεί επιστημονικές και τεχνικές μεθόδους διαλεύκανσης των εγκλημάτων και διαθέτει εγκληματολογικά εργαστήρια, τα οποία παρέχουν τις υπηρεσίες τους και σε άλλες αρχές, β. διαθέτει και χρησιμοποιεί τα αναγκαία επίγεια, εναέρια και πλωτά μεταφορικά και άλλα μέσα και υλικοτεχνικό εξοπλισμό, γ. μπορεί να συνάπτει μνημόνια συνεργασίας με φορείς και οργανισμούς άλλων Υπουργείων και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης για θέματα γενικής αστυνόμευσης και εξυπηρέτησης των πολιτών, κοινής αρμοδιότητας,

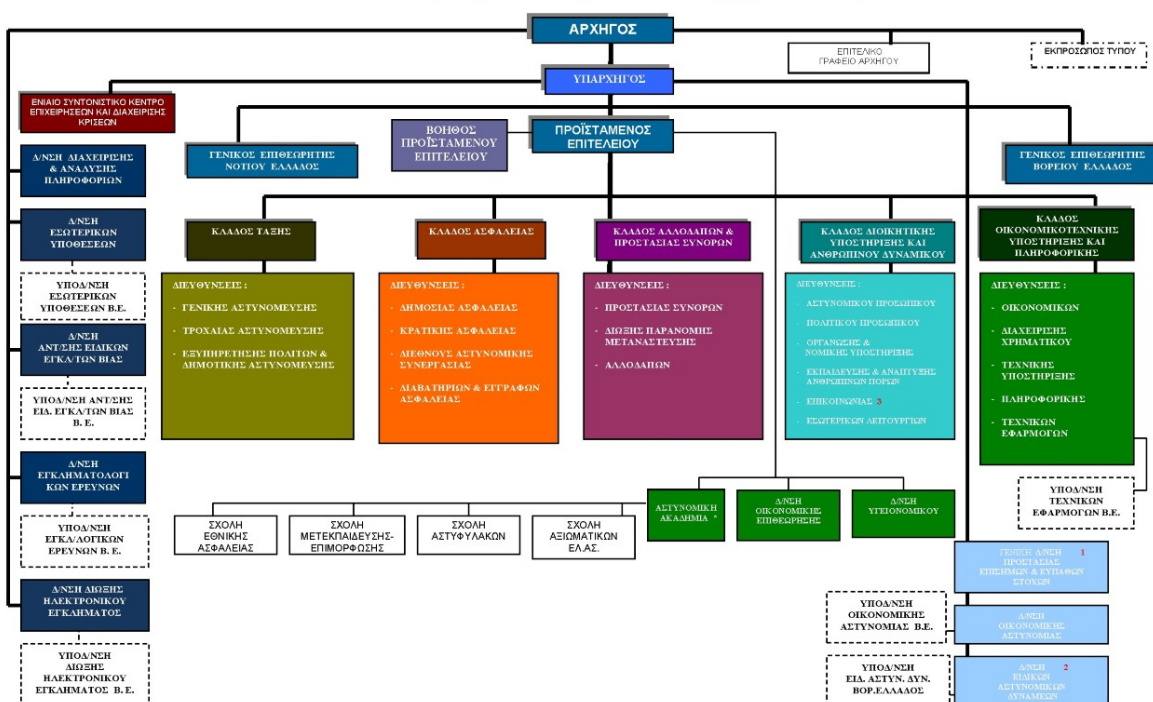
129 Παπακωνσταντής Γιώργος 2006 ό.π., σελ, 137.

τα οποία εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, δ. συνεργάζεται με τις αντίστοιχες αρχές και Υπηρεσίες των άλλων χωρών και συμμετέχει στον Διεθνή Οργανισμό Εγκληματολογικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Ε.Α. - INTERPOL), στην Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (EUROPOL), στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών - μελών της Ε.Ε. (FRONTEX), σε Διεθνείς και Περιφερειακούς Οργανισμούς καθώς και στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χειρίζονται θέματα αστυνομικής φύσης.

Προκειμένου δε για τη σωστή λειτουργία της και την αποτελεσματικότητα του έργου της, διαρθρώνεται πέρα από τους κλάδους που είδαμε παραπάνω και έχουν επιχειρησιακή δράση, σε πλήθος επιτελικών, διοικητικών και υποστηρικτικών δομών αλλά και σε κεντρικές Υπηρεσίες με συντονιστικό, υποβοηθητικό και επιπλέον επιχειρησιακό ρόλο. Οι κεντρικές αυτές Υπηρεσίες είναι: α. το Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων, β. η Γενική Διεύθυνση Προστασίας Επισήμων και Ευπαθών Στόχων, γ. η Διεύθυνση Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών, δ. η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων, ε. η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας, στ. η Διεύθυνση Ειδικών Αστυνομικών Δυνάμεων και ζ. η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών. Επιπροσθέτως στον Κλάδο Ασφάλειας, Υπηρεσίες με ειδικότερο επιχειρησιακό ρόλο είναι η Διεύθυνση Δίωξης Οργανωμένου Εγκλήματος, η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας και η Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Διαβάζοντας κανείς το Νόμο 4249/2014 μπορεί να έχει μια πιο πλήρη εικόνα σχετικά με το ειδικό αντικείμενο των διαφόρων Κλάδων της Ελληνικής Αστυνομίας αλλά και των Αυτοτελών Κεντρικών Υπηρεσιών¹³⁰. Αυτές οι Υπηρεσίες εμφανίζονται στον επόμενο πίνακα:

130 Ελληνική Αστυνομία, Οργανόγραμμα, <http://www.astynomia.gr/index.php?>

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

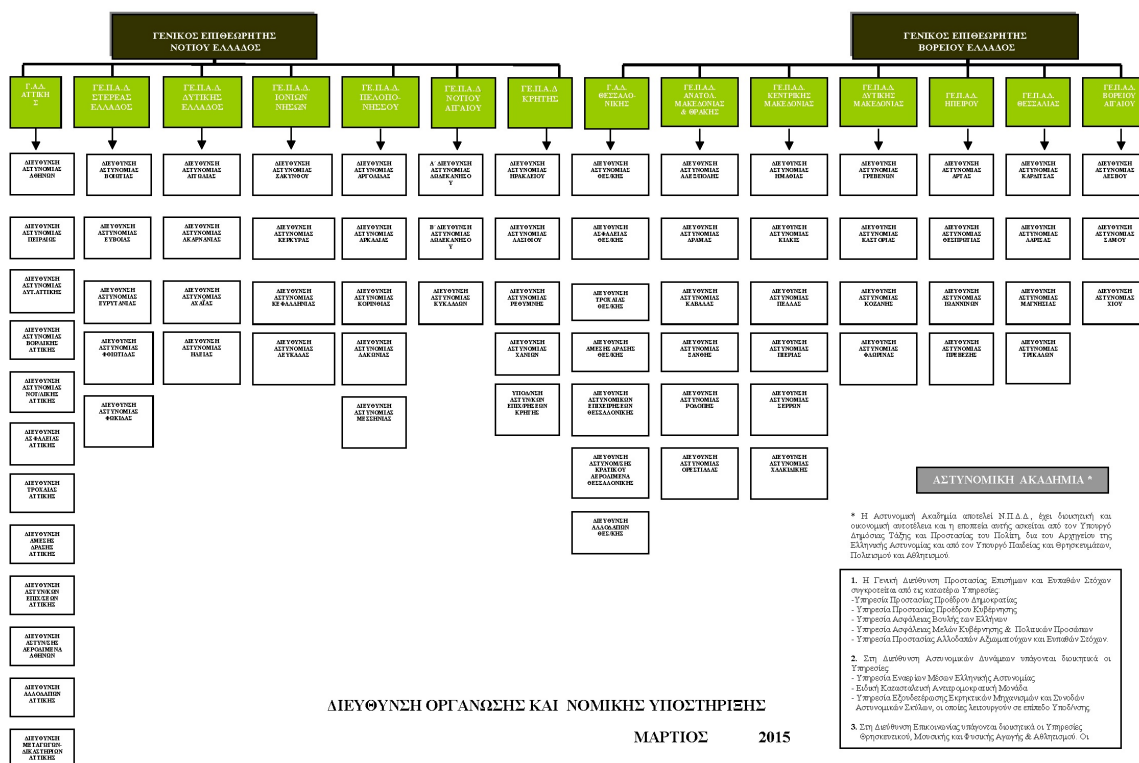
Εκτός από τις κεντρικές – επιτελικές Υπηρεσίες, υπάρχουν και οι περιφερειακές Υπηρεσίες, ήτοι 14 Γενικές Αστυνομικές Διευθύνσεις στις οποίες υπάγονται συνολικά 67 Αστυνομικές Διευθύνσεις. Σε κάθε Αστυνομική Διεύθυνση υπάγεται ανάλογος αριθμός Αστυνομικών Τμημάτων και σε κάθε Αστυνομικό Τμήμα ανάλογος αριθμός Αστυνομικών Σταθμών. Η κατανομή της Αστυνομικής δύναμης στις διάφορες περιοχές της χώρας γίνεται με βάση την προβλεπόμενη οργανική δύναμη, όπως αυτή έχει καθορισθεί με εμπειρικό τρόπο και στηρίζεται στον πληθυσμό που κατοικεί στην εκάστοτε περιοχή¹³¹. Οι περιφερειακές Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας εμφανίζονται στον επόμενο πίνακα:

option=ozo_content&perform=view&id=45&Itemid=35&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

131 Παπακωνσταντίνης Γιώργος, 2006 ό.π., σελ. 140.

Η μόνη σίγουρη πρώτη εντύπωση που αποκομίζει κανείς, έστω και από αυτή τη

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

μικρή αναφορά στον φορέα “Ελληνική Αστυνομία”, είναι ότι η τελευταία φαίνεται να έχει στη διάθεσή της πλήθος δυνατοτήτων για να εφαρμόσει μια αποτελεσματική αστυνόμευση αλλά και για να προβεί στην όσο το δυνατόν επιτυχέστερη πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας. Παρατηρούμε έναν πολυσύνθετο και σύγχρονο οργανισμό, με μεγάλη εξειδίκευση και οργάνωση, διαθέσιμο στην Υπηρεσία του Πολίτη.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι κυριότερες, κατά τη γνώμη μας, λειτουργίες της Ελληνικής Αστυνομίας, οι οποίες έχουν προληπτικό, κατασταλτικό ή κατασταλτικό-προληπτικό χαρακτήρα. Να σημειωθεί ότι στα πλαίσια της ανάλυσης της συμβολής της Αστυνομίας στην πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας στην Ελλάδα, την Ευρώπη και διεθνώς, η ελληνική πραγματικότητα που παρουσιάζεται δε διαφέρει πολύ από την αστυνόμευση που ασκούν και άλλες

χώρες στο εσωτερικό τους, τουλάχιστον τα σύγχρονα κράτη δυτικού τύπου, καθόσον όπως είδαμε και προηγουμένως η αντεγκληματική πολιτική διαμορφώνεται αργά ή γρήγορα σχεδόν ομοιόμορφα πλέον σε όλες τις χώρες.

2β. Οι υπηρεσίες άμεσης αστυνόμευσης

Η άμεση αστυνόμευση είναι εκείνη η λειτουργία της Αστυνομίας που υλοποιείται ως επιτήρηση προσώπων, πραγμάτων και χώρων μέσα στον κοινωνικό ιστό και σε κατοικημένες περιοχές ή στην περιφέρειά τους, τόσο για την πρόληψη όσο και για την καταστολή του εγκλήματος. Αυτή η επιτήρηση επιτυγχάνεται με αστυνομικό προσωπικό που διατίθεται συνήθως σε υπηρεσία αστυνομικού σκοπού ή περιπολίας, διενεργεί έρευνες, ελέγχους, ενέδρες, συνοδείες και παρίσταται σε συγκεντρώσεις ή συναθροίσεις¹³². Με τον όρο επιτήρηση εννοούμε, πιο γενικά δηλαδή, το σύνολο των ενεργειών και των μηχανισμών που επιτρέπουν να ανακαλύψουμε την παρουσία των εν δυνάμει εγκληματιών ή μιας εγκληματικής δραστηριότητας και συντελείται στην προκειμένη με το εξειδικευμένο αστυνομικό προσωπικό αλλά και τα τεχνολογικά μέσα που η υπηρεσία του και ο νόμος του παρέχουν¹³³.

Ο κατά τα προηγούμενα προληπτικός / αποτρεπτικός ρόλος της Αστυνομίας φέρει συνεπώς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα κυρίως με τη δημόσια παρουσία της αστυνομικής δύναμης¹³⁴, αυτό που ονομάζουμε άμεση αστυνόμευση. Η θεατότητά της Αστυνομίας από τους πολίτες, οι οποίοι βλέπουν ένστολους να ξεχωρίζουν από

132 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 147.

133 Cusson Maurice, *Σύγχρονη Εγκληματολογία (Μετάφραση Ηρώ Σαγκουνίδου – Δασκαλάκη)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002, σελ. 244.

134 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 316.

το πλήθος εξαιτίας της στολής, με ειδικό εξοπλισμό, με ειδικό κώδικα συμπεριφοράς και ειδική εκπαίδευση, τους δημιουργεί συναισθήματα ασφάλειας και προσδοκίας ότι δεν κινδυνεύουν από τις εγκληματικές εκείνες πράξεις που τους προκαλούν φόβο¹³⁵.

Η άμεση αστυνόμευση ασκείται σε όλους τους δημόσιους χώρους συμπεριλαμβανομένων δημοσίων κέντρων, δημοσίων θεαμάτων, αθλητικών εκδηλώσεων, ευπαθών στόχων, σημείων εισόδου της χώρας αλλά και σε ανήλικους, ύποπτα πρόσωπα ή καταδικασμένους, οχήματα ή κατά τις συνοδείες μετακινήσεων επισήμων ή χρηματαποστολών ή πειστηρίων και αντικειμένων αξίας, όπως επίσης και κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας, όπως για παράδειγμα αυτής για τα όπλα και τα εκρηκτικά¹³⁶.

Βασικός μοχλός της αποτελεσματικής άμεσης αστυνόμευσης, ο οποίος παράλληλα ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών και καταπολεμά το έγκλημα στην πηγή του είναι οι αστυνομικοί περίπολοι¹³⁷. Η περιπολία σαν έννοια συνίσταται στον έλεγχο των οδών και των δημοσίων χώρων από την Αστυνομία. Σκοπός της είναι η διασφάλιση της ειρήνης, η επιβολή του νόμου, η πρόληψη του εγκλήματος μέσω του εκφοβισμού που ασκεί η παρουσία της Αστυνομίας στους υποψηφίους δράστες και η βοήθεια προς τους πολίτες σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Έχει χαρακτηριστεί εύστοχα ότι η Αστυνομία με τις περιπολίες απονέμει τη "δικαιοσύνη του δρόμου" (street justice). Παλαιότερα οι περιπολίες γίνονταν πεζή, αντικαταστάθηκαν όμως σε όλες σχεδόν τις χώρες από την περιπολία με το αυτοκίνητο, για μεγαλύτερη ασφάλεια των αστυνομικών, για ταχύτερη επέμβαση, για

135 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 123.

136 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 43 - 60.

137 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 73.

τον έλεγχο ευρύτερης περιοχής¹³⁸ καθώς και για τον έλεγχο υπόπτων ατόμων και οχημάτων¹³⁹. Παρόλο που είχε εξασθενήσει, τα τελευταία χρόνια έχει εντατικοποιηθεί η πεζή περιπολία καθόσον θεωρήθηκε αναγκαία η έντονη φυσική παρουσία των αστυνομικών στην περιοχή αρμοδιότητάς τους¹⁴⁰, τονώνεται η εμπιστοσύνη του πολίτη προς την Αστυνομία, μειώνεται το συναίσθημα ανασφάλειας¹⁴¹ και επίσης υπήρχαν αντιρρήσεις ως προς την εκφοβιστική και κατασταλτική λειτουργία της εποχούμενης περιπολίας λόγω της αποκοπής των αστυνομικών από το κοινό και του απρόσωπου χαρακτήρα που είχε λάβει η εργασία τους¹⁴². Η έρευνα των Wilson & Boland σε 35 μεγαλουπόλεις της Αμερικής αξιολόγησε ως θετικό το ρόλο των αστυνομικών περιπολιών στην πρόληψη της εγκληματικότητας, επισημαίνοντας ότι η στρατηγική της επιθετικής περιπολίας ή της αύξησης των περιπολιών οδήγησε σε περισσότερες συλλήψεις και μείωση της εγκληματικότητας στον τομέα των διαρρήξεων¹⁴³.

Αναφορικά με τους αστυνομικούς σκοπούς, αυτοί αποτελούν ένα από τα σπουδαιότερα όργανα με τα οποία η οικεία Αστυνομική Υπηρεσία ενημερώνεται για το έγκλημα και επαγρυπνεί για κάθε θέμα που ενδιαφέρει την Αστυνομία στην περιοχή ευθύνης της¹⁴⁴. Το δε ζήτημα των συναθροίσεων / συγκεντρώσεων έχει να κάνει με το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του "συνέρχεσθαι". Ο ρόλος της Αστυνομίας εδώ είναι προληπτικός (επιτήρηση, προσαγωγές) και κατασταλτικός (συλλήψεις)¹⁴⁵. Συνάθροιση θεωρείται η συγκέντρωση πολλών επί το αυτό, μετά

138 Λαμπροπούλου Έφη, 1994, ό.π., σελ. 208.

139 Παπαθανασόπουλος Ευστράτιος, *Ο αστυνομικός της γειτονιάς: Η σύγχρονη πρόκληση της Αστυνομίας για μία νέου τύπου συμβολή στη χάραξη τοπικής αντεγκληματικής πολιτικής*, Ποινική Δικαιοσύνη 11/2005, σελ. 1317.

140 Λαμπροπούλου Έφη, 1994, ό.π., σελ. 208.

141 Παπαθανασόπουλος Ευστράτιος, 2005, ό.π., σελ. 1317.

142 Λαμπροπούλου Έφη, *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2012, σελ. 208.

143 Ζαραφονίτου Χριστίνα, 2004, ό.π., σελ. 159, 160.

144 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 148.

145 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 199.

από προηγούμενη συνεννόηση για λήψη απόφασης και κοινή ενέργεια ενώ συγκεντρωση είναι η χωρίς προσυνεννόηση – μάλλον τυχαία - συρροή προσώπων για σκοπούς διάφορους της συνάθροισης, ήτοι για ψυχαγωγία, εμπορία κλπ¹⁴⁶. Επιπλέον, οι έρευνες μπορούν να γίνονται υπό τις προϋποθέσεις του νόμου σε πρόσωπα και χώρους όπως επίσης και οι έλεγχοι¹⁴⁷.

Η αστυνόμευση διενεργείται επιπρόσθετα με τις ενέδρες και τις κατόπτευσες. Ενέδρα είναι η εγκατάσταση ολιγομελούς αστυνομικής δύναμης, τουλάχιστον δύο ατόμων, σε ορισμένα επίκαιρα σημεία ή διαβάσεις, υπό πλήρη κάλυψη, με συγκεκριμένη και σαφή αποστολή¹⁴⁸. Σκοπός των ενεδρών είναι η πρόληψη και καταστολή των εγκλημάτων και η δημιουργία κλίματος ασφάλειας στους αγροτικούς πληθυσμούς. Επιτυγχάνεται με τον έλεγχο διερχομένων ατόμων και οχημάτων για την ανακάλυψη και σύλληψη προσώπων και κατάσχεση μεταφερόμενων όπλων, κλοπιμαίων αντικειμένων ή άλλων πειστηρίων εγκληματικής ενέργειας. Κατόπτευση είναι η παρακολούθηση, από κατάλληλο σημείο, της κυκλοφορίας και οποιασδήποτε άλλης κίνησης, για να εντοπισθούν και ελεγχθούν πρόσωπα που ενδιαφέρουν την Αστυνομία ως δράστες ή ύποπτοι τέλεσης εγκληματικών ενεργειών. Εκτελείται κατά τη διάρκεια της ημέρας από δύο τουλάχιστον αστυνομικούς, δύναται να μεταβάλλεται σε ενέδρα κατά τη διάρκεια της νύχτας και αντίστροφα η ενέδρα να μεταβάλλεται σε κατόπτευση κατά τη διάρκεια της ημέρας¹⁴⁹.

Για την καλύτερη εκπλήρωση της άμεσης αστυνόμευσης, στην Αστυνομία υπάρχουν και λειτουργούν θεσμικά ένας μεγαλύτερος αριθμός ειδικότερων

146 Πιτσόγιαννης Παναγιώτης, *Συναθροίσεις – Συγκεντρώσεις*, Εκδοθέν από ΥΔΤ, Αθήνα, 1999, σελ. 16, 17.

147 Καραβίτης Γεώργιος, 2002, ό.π., σελ. 45.

148 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 156.

149 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 74.

υπηρεσιών, το έργο των οποίων είναι καθαρά προληπτικό και κατ' επέκταση κοινωνικό. Ενδεικτικά για τη χώρα μας μπορούμε να αναφέρουμε τις υπηρεσίες Τροχαίας, Άμεσης Δράσης, Τουριστικής Αστυνομίας και Μέτρων Τάξης¹⁵⁰. Βέβαια, το φάσμα των καθηκόντων της Ελληνικής Αστυνομίας, λόγω και της πολυνομίας που καλείται να εφαρμόσει, είναι τόσο ευρύ που ο προληπτικός της ρόλος συνδυάζεται με τον κατασταλτικό σχεδόν σε όλες τις εκφάνσεις της δραστηριότητάς της.

Ακόμα και η εφαρμογή των διαφόρων προτύπων αστυνόμευσης από την Αστυνομία, όπως για παράδειγμα του προτύπου μηδενικής ανοχής ή των εγκληματολογικά βεβαρημένων περιοχών¹⁵¹ μπορεί πέρα από τον κατασταλτικό χαρακτήρα να έχουν και συνάμα προληπτικό χαρακτήρα, όπως είδαμε και παραπάνω.

Έρευνες έδειξαν ότι μόνο μια πολύ μεγάλη αύξηση των αστυνομικών δυνάμεων και μια καλή αύξηση της αντιστοιχίας αστυνομικών – πολιτών μπορεί να μειώσει την εγκληματικότητα, αλλά αυτή η αντιστοιχία δεν είναι δυνατόν να διατηρηθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επίσης, η έντονη παρουσία της Αστυνομίας παρακινεί τους πολίτες να αναφέρουν εγκλήματα, τα οποία σε διαφορετική περίπτωση δεν θα κατήγγειλαν¹⁵².

Μια ακόμη ευχάριστη έκπληξη από την Ελληνική Αστυνομία πρέπει να παρουσιαστεί, καθόσον μετά από 110 χρόνια επανέφερε το έτος 2016 τον θεσμό των αστυνομικών περιπολιών με ποδήλατα. Η εν λόγω μορφή αστυνόμευσης ασκείται από τα Τμήματα Τουριστικής Αστυνομίας στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη,

150 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2001, ό.π., σελ. 115.

151 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 72, 86.

152 Λαμπροπούλου Έφη, 2012, ό.π., σελ. 207.

στα Χανιά, στην Αργολίδα στην Κέρκυρα και στη Ρόδο, κυρίως για την εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας, μέσα από τη φυσική παρουσία των αστυνομικών στους τουριστικούς χώρους¹⁵³.

2γ. Η συμμετοχή της κοινότητας

Δεν πρέπει να αφήσουμε εκτός της παρουσίας μας το γεγονός ότι πλέον μόνο με τη συμμετοχή του κοινού στην πάταξη της εγκληματικότητας μπορούμε να ελπίζουμε σε μια αποτελεσματική αντιμετώπισή της. Τα τελευταία χρόνια ενισχύεται η άποψη ότι το κράτος πρέπει να κρατήσει τον έλεγχο και τον συντονισμό των διαφόρων προληπτικών πολιτικών, αφήνοντας την επί μέρους πραγμάτωσή τους στους αρμόδιους φορείς (δήμους, κοινότητες, σχολεία κλπ)¹⁵⁴. Γι αυτό το λόγο η σύγχρονη Αστυνομία, εστιάζοντας στην πρόληψη του εγκλήματος, ακολουθεί πλέον το πρότυπο κοινοτικής αστυνόμευσης, επιδιώκοντας τη συνεργασία με τους κοινοτικούς και κοινωνικούς φορείς¹⁵⁵, μέσα από δραστηριότητες που είναι κοινές και εντάσσονται στο πλαίσιο της γενικότερης κοινωνικής δράσης¹⁵⁶.

Η κοινοτική αστυνόμευση εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '80 στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη¹⁵⁷ αλλά και στον Καναδά. Βασίζεται σε μια διεταιρική ανάμεσα στην Αστυνομία και στην κοινότητα για την επίλυση των προβλημάτων της εγκληματικότητας, της ανασφάλειας και των σχετικών ζητημάτων που αναδύονται. Αυτή η οπτική επιχειρεί μια ρήξη με την παραδοσιακή προσέγγιση ότι η Αστυνομία έχει μόνη της την αποκλειστική και απόλυτη ευθύνη στον τομέα της ασφάλειας¹⁵⁸.

153 Κίκη Αικατερίνη, *Αστυνομικοί Ποδηλάτες άλλοτε και τώρα*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Μάιος – Ιούνιος 2016, σελ. 46 – 47.

154 Μαγγανάς Αντώνης, 2004, ό.π., σελ. 1, 2.

155 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 65.

156 Παπακωνσταντίνου Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 130.

157 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 41.

158 Παπαθανασόπουλος Ευστράτιος, 2005, ό.π., σελ. 1316.

Στη Γαλλία και εν μέρει στο Κεμπέκ, η μορφή αυτής της αστυνόμευσης αποκαλείται “αστυνομία της εγγύτητας” (police de proximité). Στην Ισπανία και στη Λατινική Αμερική, “policia de barrio” (αστυνομία της συνοικίας). Στη Μ. Βρετανία, στην Ιρλανδία, στην Αυστραλία, στη Ν. Ζηλανδία, στον (αγγλόφωνο) Καναδά και στις ΗΠΑ, ο συνήθης όρος είναι “community policing” (κοινοτική αστυνομεύση). Το αρκτικόλεξο στη Β. Αμερική είναι σχεδόν λογοπαίγνιο και είναι το εξής: C.O.P./P.O.P.: “Community – Oriented Policing” / “Problem – Oriented Policing”¹⁵⁹.

Η κοινοτική αστυνόμευση εφαρμόζεται μέσα από μια πληθώρα πρακτικών, όπως οι πεζές και κάθε είδους περιπολίες, οι περιπολίες πολιτών, η άμεση καταγγελία ή αναφορά των εγκλημάτων, η ενίσχυση των μέτρων προστασίας σε επίπεδο νοικοκυριού, η διεξαγωγή ερευνών για τη μέτρηση ικανοποίησης των πολιτών, επισκέψεις πόρτα – πόρτα για να ανιχνευθούν και να συζητηθούν προβλήματα, η συνεργασία με δημοτικές αρχές για την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας κλπ. Από την ποικιλία των τρόπων εφαρμογής της καταλαβαίνουμε ότι δεν χαρακτηρίζεται τόσο από το είδος των προγραμμάτων που εφαρμόζονται αλλά από τη μεταβολή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και την δημιουργία νέων νοοτροπιών και πολιτισμού μέσα στις αστυνομικές υπηρεσίες. Είναι μια οργανωτική στρατηγική που εναποθέτει τη στοχοθεσία και τα μέσα για την επίτευξή της σε μεγάλο βαθμό στους κατοίκους αλλά και στην Αστυνομία που επιχειρεί σε τοπικό επίπεδο¹⁶⁰. Στοχεύει όχι μόνο στην εξάλειψη του εγκλήματος αλλά και στην εξαφάνιση του φόβου του εγκλήματος, επηρεάζοντας στην ουσία την ποιότητα της ζωής της κοινότητας¹⁶¹.

159 André Normandeau, *Η κοινοτική αστυνομία στη Βόρεια Αμερική: Το μοντέλο της αστυνομίας της γειτονιάς στο Μόντρεαλ (Κεμπέκ – Καναδάς)*, Μετάφραση Ζαραφωνίτου Χριστίνας, Ποινική Δικαιοσύνη 3/2006, σελ. 318.

160 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 48.

161 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 130.

Στον Οδηγό για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη, τα Ηνωμένα Έθνη τονίζουν ότι η συμμετοχή της κοινότητας σε όλες τις φάσεις της πρόληψης του εγκλήματος και της ποινικής δικαιοσύνης πρέπει να ενθαρρυνθεί και να ενισχυθεί. Στον Κώδικα συμπεριφοράς των αστυνομικών, ο Ο.Η.Ε. αναφέρει ότι κάθε Υπηρεσία εφαρμογής του Νόμου πρέπει να είναι αντιπροσωπευτική της κοινότητας σαν σύνολο, να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες της και να είναι υπόλογη. Τα κείμενα αυτά δίνουν έμφαση στο πόσο η επιρροή της κοινότητας στην αστυνομική δραστηριότητα είναι επιθυμητή στις μέρες μας. Στα μέρη εκείνα όπου η κοινότητα συμμετείχε πλήρως και της ζητήθηκαν συμβουλές κατά την άσκηση της αστυνομικής δράσης είχαμε ορισμένα επιπρόσθετα πλεονεκτήματα. Πιο συγκεκριμένα, η εμπιστοσύνη του κοινού προς τις αρχές καθώς και ο σεβασμός του Νόμου αυξήθηκαν ενώ ταυτόχρονα η μεγαλύτερη εντύπωση του κοινού προς την Αστυνομία οδήγησε σε μια καλύτερη συνεργασία και συμμετοχή. Αντίστοιχα, η κοινοτική αστυνόμευση έγινε πιο αποτελεσματική μέσω μιας καλύτερης κατανόησης και γνώσης της κοινότητας, των προβλημάτων που δημιουργεί η εγκληματικότητα καθώς και των ατόμων που τελούν εγκλήματα¹⁶².

Ενδεικτικά θα κάνουμε αναφορά σε δύο θεσμούς κοινοτικής αστυνόμευσης που έχουν εφαρμοστεί τόσο στο εξωτερικό όσο και στη χώρα μας και έχουν κατά βάση προληπτικό χαρακτήρα. Αυτοί είναι τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ) και ο Αστυνομικός της Γειτονιάς.

Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας (ΤοΣΠΕ), που σήμερα έχουν

162 Μαγγανάς Αντώνης, Λάζος Γρηγόρης, Σβουρδάκου Δέσποινα, *Η Εγκληματολογία από τα Κάτω*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008, σελ. 48, 49.

μετονομαστεί σε Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας (ΤΟ.Σ.Π.ΠΑ.) με το Ν.3387/2005, είναι όργανα πολυμερούς συνεργασίας μεταξύ του κράτους και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), των αστυνομικών και δικαστικών αρχών, των κοινωνικών φορέων αλλά και των ίδιων των πολιτών. Τα εν λόγω όργανα επιδιώκουν να εφαρμόσουν πολιτικές "διεταιρικής" (interpartenariat) και να συνδυάσουν τη δυναμική του επίσημου κοινωνικού ελέγχου με αυτή της κοινοτικής παρέμβασης στον τομέα της πρόληψης της μικρομεσαίας εγκληματικότητας. Ο θεσμός των ΤοΣΠΕ εμφανίσθηκε αρχικά στη Γαλλία (1983) και αργότερα επεκτάθηκε υπό διαφορετικές μορφές στη Σουηδία, στην Αγγλία, στο Βέλγιο και στην Ολλανδία. Στη χώρα μας εισήχθη με το Ν.2713/1999. Είναι μια πολιτική διεταιρικής αλλά και συμπλησιασμού ταυτόχρονα του πολίτη με τους θεσμούς πρόληψης του εγκλήματος¹⁶³. Από το 2005 και μετά, συστάθηκε βάσει του Ν.3387/2005 το Κεντρικό Συμβούλιο Πρόληψης της Παραβατικότητας (ΚΕΣΠΠΑ), με αποστολή να προωθήσει τη σύσταση ΤοΣΠΑ σε βασικούς Δήμους της χώρας, να συντονίζει τις δραστηριότητές τους και να παρέχει επιστημονικές κατευθύνσεις και οδηγίες. Επιπλέον, από το 2002 έχει ιδρυθεί ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Πρόληψη του Εγκλήματος (EUCPN - EU Crime Prevention Network), το οποίο συντονίζει τη δράση των κρατών στον τομέα αυτό και καθιστά ευρύτερα γνωστές τις λεγόμενες "καλές πρακτικές" που εφαρμόζουν διάφορες χώρες για την πρόληψη της παραβατικής συμπεριφοράς¹⁶⁴.

Ο Αστυνομικός της γειτονιάς είναι ένας θεσμός που εδραιώνεται τα τελευταία

163 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, 2005, ό.π., σελ. 247, 248.

164 Πρακτικό εγχειρίδιο για τη νόμιμη προστασία του πολίτη από την καθημερινή παραβατικότητα, προλεγόμενα Νέστορα Ε. Κουράκη, https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjokPac75XQAhVpIMAKHdeOCNAQFggIMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.niotho-asfalisis.gr%2Fna%2Fodigos.pdf&usg=AFQjCNEvpwXsaMmyL_s1esZyV-Y975NR-Q&bvm=bv.137904068,d.bGg (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016), What does EUCPN do?, <http://eucpn.org/about/network?language=24> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

χρόνια και εντάσσεται στο γενικότερο πνεύμα και στην φιλοσοφία της κοινοτικής αστυνόμευσης. Ο σκοπός αυτής της νέας μορφής αστυνόμευσης είναι η άμεση επαφή μιας ομάδας αστυνομικών με τους πολίτες συγκεκριμένης συνοικίας. Η μονιμότητα της επαφής του αστυνομικού με τον πολίτη, σε καθημερινή βάση και στην ίδια συνοικία – γειτονιά, λειτουργεί ενθαρρυντικά και συμβάλλει στην εδραίωση κλίματος εμπιστοσύνης ενώ παράλληλα λειτουργεί και αποτρεπτικά στη διάπραξη εγκληματικών ενεργειών. Σε αντίθεση με την ευρύτερη φιλοσοφία της κοινοτικής αστυνόμευσης, όπου ως αντικείμενο κυριαρχεί η υπό την ευρεία έννοια του όρου κοινότητα, δήμος ή πόλη, η αστυνόμευση της γειτονιάς επικεντρώνει τις δραστηριότητές της σε μια συγκεκριμένη περιοχή που αποτελεί μικρό μέρος της κοινότητας. Και στην προκειμένη περίπτωση η συμμετοχή και η συνεργασία πολιτών και κοινοτικών φορέων παίζουν καταλυτικό ρόλο στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού¹⁶⁵. Για τη χώρα μας, η υπηρεσία του Αστυνομικού της Γειτονιάς πρωτοθεσπίστηκε το 2003 λίγο πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας του 2004 και συγκεκριμένα ως πιλοτικό πρόγραμμα από την 17η Μαρτίου 2003 σε 35 αστυνομικά τμήματα της Αττικής και 2 της Θεσσαλονίκης¹⁶⁶. Αποτελούσε και αποτελεί μια υπηρεσία που είχε στόχο να εμπεδώσει σχέσεις εμπιστοσύνης ανάμεσα στην κοινωνία και την Αστυνομία. Έκτοτε, αν και πολλές φορές εξαγγέλθηκε η ουσιαστική ενεργοποίησή του, ο θεσμός αυτός είναι σχετικά αδρανής¹⁶⁷. Επανήλθε από την Ελληνική Αστυνομία το 2010 με την τοποθέτηση αστυνομικών της γειτονιάς σε Αστυνομικά Τμήματα της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και άλλων μεγάλων πόλεων στην ελληνική επικράτεια¹⁶⁸.

165 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 45, 46.

166 Παπαθανασόπουλος Ευστράτιος, 2005, ό.π., σελ. 1318.

167 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 152.

168 “Οι πολίτες εμπιστεύονται τον Αστυνομικό της Γειτονιάς” Απολογισμός δραστηριότητας Α΄ πενταμήνου 2010, Αστυνομική Ανασκόπηση, Ιούλιος – Αύγουστος 2010, σελ. 16 – 17.

2δ. Η συμβολή της τεχνολογίας

Σε αντίθεση με το παρελθόν, η Αστυνομία του σήμερα (Ελληνική και όχι μόνο) μπορεί να εκμεταλλεύεται τις παρεχόμενες δυνατότητες της νέας τεχνολογίας και των ηλεκτρονικών μέσων προκειμένου να βελτιώνει το επίπεδο των υπηρεσιών της στον πολίτη αλλά και την αποτελεσματικότητα των προληπτικών και κατασταλτικών της δραστηριοτήτων προς όφελος του κοινωνικού συνόλου¹⁶⁹.

Πλέον, βλέπουμε το έργο των αστυνομικών Υπηρεσιών, αλλά και της Ελληνικής Αστυνομίας ειδικότερα, να υποβοηθείται από παντός είδους τεχνολογικό εξοπλισμό όπως ελικόπτερα, αεροπλάνα, κλειστά κυκλώματα τηλεόρασης, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ειδικά συστήματα συναγερμού, ειδικά συστήματα ελέγχου ταχύτητας οχημάτων, φωτογραφικές μηχανές, μαγνητόφωνα, μαγνητοσκόπια, χημικά ή άλλα εργαστήρια και οποιαδήποτε άλλα επιστημονικοτεχνικά μέσα ή τρόπους, πάντοτε με την προϋπόθεση ότι δεν παραβιάζονται οι νόμοι και το Σύνταγμα¹⁷⁰. Ο επιστημονικός χαρακτήρας του έργου της γίνεται ιδιαίτερα εμφανής στον τομέα των εγκληματολογικών ερευνών που στοχεύει στην εξακρίβωση της ταυτότητας του δράστη κατά τη διενέργεια της ανάκρισης εγκλημάτων, όπου εκμεταλλεύεται τα μεθοδολογικά εργαλεία των θετικών επιστημών¹⁷¹, όπως για παράδειγμα την ανάλυση DNA, την επεξεργασία και ανεύρεση δακτυλικών αποτυπωμάτων τόσο για λόγους ταυτοποίησης όσο και για εξιχνίαση εγκλημάτων¹⁷² ή την εγκατάσταση κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης (CCTV) σε δημόσιους χώρους¹⁷³ και πολλές

169 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 65.

170 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 147.

171 Μάσπερο Απόστολος, *Σύγχρονες μορφές αντιμετώπισης του εγκλήματος: Η ανάπτυξη της ανάλυσης εγκληματολογικών πληροφοριών από τις αρχές επιβολής του νόμου, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος II*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 1333.

172 Κουράκης Νέστωρ, 2005, ό.π., σελ. 58 και επ., 65 και επ.

173 Newburn Tim, Hayman Stephanie, *Policing, Surveillance AND Social Control – CCTV and police*

άλλες εξειδικευμένες μεθόδους. Η συμβολή της τεχνολογίας στην καταστολή και την εξιχνίαση των εγκλημάτων παίζει σίγουρα ρόλο και στην πρόληψη, καθώς όπως είδαμε και παραπάνω η καταστολή εμπεριέχει και προληπτικό χαρακτήρα.

Η ειδική τεχνολογική υποδομή της Αστυνομίας διαγράφει μια εξαιρετικά ανοδική τροχιά τα τελευταία χρόνια, δίνοντας ήδη εντυπωσιακά αποτελέσματα στις εγκληματολογικές έρευνες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο όπως θα δούμε στη συνέχεια¹⁷⁴. Πριν από λίγα μόλις χρόνια ο εξοπλισμός του αστυνομικού με κάποια βασικά εξαρτήματα (ασύρματος, όπλο, αυτοκίνητο) θεωρούνταν άκρως ικανοποιητικός. Σήμερα όμως, στο λεξιλόγιο του αστυνομικού έχουν εισχωρήσει νέες ορολογίες όπως για π.χ. cyber crime ή crime analysis που παραπέμπουν άμεσα σε προηγμένες μορφές τεχνολογίας και πληροφορικής ως απολύτως αναγκαία εργαλεία για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Η δυναμική του αστυνομικού της νέας εποχής δεν εξαρτάται πλέον από τον εξοπλισμό του αλλά από το εύρος της ειδικής γνώσης που διαθέτει στο χειρισμό νέων τεχνολογιών και στην παρακολούθηση των νέων μεθόδων καταπολέμησης του εγκλήματος¹⁷⁵.

Ιδίως στο χώρο της έρευνας και της εξιχνίασης των εγκλημάτων, θα πρέπει να ομολογηθεί ότι οι πρόοδοι της επιστήμης είναι κατατρεχτικές¹⁷⁶ και κατά ένα μεγάλο ποσοστό η συμβολή της Επιστημονικής Αστυνομίας στον τομέα αυτόν είναι πλέον καθοριστική και παραδεκτή από όλους¹⁷⁷. Αναφορικά με τον εγκληματολογικό τομέα (forensics), η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (ΔΕΕ) της Ελληνικής

monitoring of suspects, Εκδόσεις Willan Publishing, Portland / Oregon / USA, 2002, σελ. 158.

174 Στεργιούλης Ευάγγελος, *Σύγχρονη Αστυνομία, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος II*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 1665.

175 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 151.

176 Κουράκης Νέστωρ, 2005, ό.π., σελ. 15, 16.

177 Κυριακάκης Ευστράτιος, *Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.) - Συμβολή της επιστημονικής αστυνομίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη 3/2003, σελ. 324.

Αστυνομίας είναι η Εθνική Εγκληματολογική Υπηρεσία της χώρας. Έχει ενταχθεί στο Δίκτυο Εγκληματολογικών Ινστιτούτων (ENFSI) και παρέχει σημαντική υποστήριξη και βοήθεια στο έργο όλων των διωκτικών αρχών της χώρας. Επίσης, έχει πιστοποιηθεί σύμφωνα με το διεθνές πρότυπο ISO 9001:2008 και περαιτέρω διαπιστευτεί με τα διεθνή πρότυπα ISO 17025:2005 και ISO 17020:2004¹⁷⁸, προκειμένου τα αποτελέσματα των εξετάσεων και ελέγχων που διενεργούνται από τα Τμήματα της να αναγνωρίζονται από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές και αλλοδαπές εν γένει αστυνομικές Υπηρεσίες.

Στην έδρα της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών λειτουργούν τα εξής εξειδικευμένα Τμήματα:

- η Υποδιεύθυνση Βιολογικών και Βιοχημικών Εξετάσεων και Αναλύσεων (ΥΒΒΕΑ) για την ανάλυση βιολογικού υλικού (DNA) συλλεχθέντος από τόπους διάπραξης εγκλημάτων και πειστηρίων σχετιζόμενων με εγκληματικές ενέργειες αλλά και αρμόδια για την τήρηση του εθνικού αρχείου DNA.

- το Τμήμα Δακτυλοσκοπίας που τηρεί το εθνικό δακτυλοσκοπικό αρχείο, δηλαδή δακτυλικά αποτυπώματα ατόμων που παραπέμπονται στη δικαιοσύνη ως κατηγορούμενοι διάπραξης εγκληματικών πράξεων από τις αστυνομικές αρχές. Επίσης, προβαίνει σε εξακρίβωση της δακτυλοσκοπικής ταυτότητας, τόσο συλληφθέντων όσο και υπόπτων ατόμων, σε περίπτωση που το αιτηθούν οι αστυνομικές αρχές στα πλαίσια προανακρίσεων ή προσαγωγών και ελέγχων.

- το Τμήμα Εξερευνήσεων, με αρμοδιότητα τη συλλογή ιχνών και πειστηρίων από τους τόπους διάπραξης εγκληματικών πράξεων, την κατανομή αυτών στα εξειδικευμένα εργαστήρια της ΔΕΕ (πχ DNA στην ΥΒΒΕΑ ή δείγματα χημικών

¹⁷⁸ Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=48&Itemid=39&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

ουσιών από εμπρηστικούς μηχανισμούς στο Τμήμα Φυσικών και Χημικών Εξετάσεων) και την αξιοποίηση των ανευρεθέντων στον τόπο του εγκλήματος λανθανόντων αποτυπωμάτων μέσω της αναζήτησης και ταυτοποίησης στο εθνικό δακτυλοσκοπικό αρχείο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή (Αυτόματο Σύστημα Αναγνώρισης Δακτυλικών και Παλαμικών Αποτυπωμάτων - Α.Σ.Α.Δ.Π.Α.) αλλά και σε έντυπη μορφή (συλλογές καθ' έξη και υπότροπων εγκληματιών).

- το Τμήμα Εργαστηρίων Πυροβόλων Όπλων και Ιχνών Εργαλείων, υπεύθυνο για την ταυτοποίηση καλύκων, βολίδων, όπλων και ιχνών εργαλείων και τη συσχέτισή τους με άλλα όπλα ή εγκληματικές ενέργειες.

- το Τμήμα Εργαστηρίων Δικαστικής Γραφολογίας και Πλαστότητας Εντύπων και Αξιών, αρμόδιο για τον τομέα τόσο της δικαστικής γραφολογίας (π.χ. πλαστή υπογραφή σε κάποια επιταγή) αλλά και για την πλαστότητα εντύπων με την έννοια του Ποινικού Κώδικα (π.χ. διαβατήρια) καθώς και χαρτονομισμάτων και εν γένει αξιών.

- Το Τμήμα Ψηφιακών Πειστηρίων για την τεκμηρίωση εγκλημάτων που τελούνται μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων ηλεκτρονικών μέσων (π.χ. κινητά τηλέφωνα) και την ανεύρεση στα σχετικά πειστήρια αποδεικτικού υλικού ικανού να τεκμηριώσει την στοιχειοθέτηση της αξιοποινης πράξης (π.χ. πορνογραφικό υλικό στον ηλεκτρονικό υπολογιστή συλληφθέντος ατόμου για παιδική πορνογραφία).

- το Τμήμα Φυσικών και Χημικών Εξετάσεων για την διενέργεια εξετάσεων ανίχνευσης οινόπνεύματος σε δείγμα αίματος ατόμων που ενεπλάκησαν σε τροχαία ατυχήματα με σωματικές βλάβες, την εκμετάλλευση διαφόρων ειδών εντυπωμάτων (π.χ. εντυπώματα υποδημάτων ή ελαστικών οχημάτων), την ανίχνευση εύφλεκτων και εκρηκτικών ουσιών σε πειστήρια και τόπους εγκληματικών ενεργειών και

– το Τμήμα Οπτικοακουστικού Υλικού, Φωτογραφίας και Μεθοδικοτήτων, το οποίο ενεργεί εξετάσεις σε οπτικοακουστικό υλικό από χώρους που σχετίζονται με εγκληματικές πράξεις (π.χ. κάμερες ασφαλείας) και επίσης τηρεί το αρχείο μεθοδικοτήτων (*modus operandi*), δηλαδή αρχείο κατηγοριοποιημένο με βάση τον τρόπο διάπραξης και τα φυσικά χαρακτηριστικά σεσημασμένων υπότροπων εγκληματιών¹⁷⁹.

Δεν πρέπει να παραβλέψουμε ωστόσο από την έρευνά μας και ένα είδος τεχνολογίας που δεν είναι άλλο από αυτό που αποκαλούμε επεξεργασμένη πληροφορία και σχετίζεται με την επιστημονική μεθοδολογία που έχουν αναπτύξει οι κοινωνικές επιστήμες. Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες από πολλές Υπηρεσίες Εφαρμογής του Νόμου, σε διεθνές επίπεδο αλλά και σε εθνικό από την Ελληνική Αστυνομία, να εκμεταλλευτούν αυτόν τον τομέα γνώσης μέσω της ανάπτυξης και χρήσης της ανάλυσης πληροφοριών ή της *intelligence – led policing*, όπως αλλιώς λέγεται¹⁸⁰. Αυτό το μοντέλο αστυνόμευσης έχει τις ρίζες του στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου άρχισε να εφαρμόζεται από την Αστυνομία στις αρχές του 2000 και δεν έχει σκοπό να αλλάξει τη δομή της Αστυνομίας αλλά να την κάνει πιο αποτελεσματική και “έξυπνη”, εδραιώνοντας την φιλοσοφία της ανάλυσης πληροφοριών που σχετίζονται με το έγκλημα και την εγκληματικότητα ως το βασικό εργαλείο για την επιτυχέστερη πρόληψη αλλά και καταστολή του εγκλήματος¹⁸¹. Στην Ελληνική Αστυνομία έχει συσταθεί από το 2014 και σχετική Υπηρεσία, η Διεύθυνση Ανάλυσης και Διαχείρισης Πληροφοριών¹⁸².

179 Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=48&Itemid=39&lang (τελευταία πρόσβαση 29-09-2016), Συγγραφική Ομάδα Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών Ελληνικής Αστυνομίας, *Θέματα Επιστημονικής Αστυνομίας, Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών*, Αθήνα, 2012

180 Μάσπερο Απόστολος, 2011, ό.π., σελ. 1333.

181 Ratcliffe Jerry, *Intelligence – Led Policing*, Εκδόσεις Willan, Devon UK, 2008, σελ. 1, 4.

182 Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών, <http://www.astynomia.gr/index.php?>

Οι πληροφορίες που συλλέγονται και επεξεργάζονται στα πλαίσια της intelligence led policing αφορούν ποικίλα ζητήματα και μπορεί να σχετίζονται είτε άμεσα είτε έμμεσα με τις εγκληματικές απειλές ενώ είναι πιθανό να αντλούνται από εξίσου πολυποίκιλες πηγές. Με κριτήριο αυτές τις πηγές καθώς και τις διαφορετικές τεχνικές συλλογής κι ανάλυσής τους διακρίνονται τέσσερις μέθοδοι πληροφόρησης, οι οποίες είναι: α) η περί των εγκληματιών πληροφόρηση (criminal intelligence) για πληροφορίες συναγόμενες από την δραστηριότητα υποκειμένων ήδη χαρακτηρισμένων ως υπόπτων δραστών, β) η περί των εγκλημάτων πληροφόρηση (crime intelligence) για πληροφορίες που αποσκοπούν στην καλύτερη κατανόηση συγκεκριμένων εγκλημάτων ή εγκληματικών κατηγοριών, γ) η κοινοτική πληροφόρηση (community intelligence) που έγκειται σε στοιχεία αντλούμενα μέσα από την κοινότητα ή τα ίδια τα μέλη της και δ) μια γενικότερη πληροφόρηση (contextual intelligence) που έχει να κάνει με τους ευρύτερους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς παράγοντες που επιδρούν σε σημαντικό βαθμό στα επίπεδα της εγκληματικότητας και στις αντίστοιχες συμπεριφορές των δραστών¹⁸³. Συνεπώς, οι γνώσεις που προκύπτουν καθίστανται χρήσιμες τόσο για το προληπτικό όσο και το ανακριτικό έργο της Αστυνομίας. Όσον αφορά το ανακριτικό έργο, η ανάλυση πληροφοριών παρέχει στις επιφορτισμένες με τη δίωξη αρχές συνδρομή στην εξέταση πολύπλοκων υποθέσεων που συγκεντρώνουν τεράστιο όγκο πληροφοριακών δεδομένων, όπως στις περιπτώσεις του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος. Με τις κατάλληλες τεχνικές επεξεργασίας πληροφοριών επιδιώκεται ο προσδιορισμός των σχέσεων μεταξύ διαφόρων οντοτήτων που

option=ozo_content&perform=view&id=55028&Itemid=13&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
183 Αντωνοπούλου Αθανασία, Καθοδηγούμενη από τις πληροφορίες αστυνόμευση (Intelligence – led policing): αποτελεσματική αντεγκληματική μέθοδος ή επικίνδυνη πρακτική της αστυνομίας;; *Εγκληματολογικές αναζητήσεις – Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη*, Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010, σελ. 55.

εμπλέκονται σε μια υπόθεση εγκλήματος που ερευνάται από τις αρχές, με στόχο να αναδειχθεί η αλήθεια σε όλες τις πτυχές της¹⁸⁴. Αλλά και στον τομέα της πρόληψης, η τελευταία αποκτά καθοριστική σημασία καθώς η συλλογή και επεξεργασία πληροφορίας από προηγούμενα εγκλήματα μπορεί να διαμορφώσει δείκτες που είναι χρήσιμοι για συγκριτικές αναλύσεις και προληπτικά μέτρα παρέμβασης¹⁸⁵.

Όλοι οι παραπάνω τομείς έχουν την ιδιαίτερη αξία και σπουδαιότητά τους στη συμβολή της Αστυνομίας, τόσο στην πρόληψη όσο και την καταστολή της εγκληματικότητας, ωστόσο λόγω της περιορισμένης έκτασης της συγκεκριμένης εργασίας δε θα γίνει μεγαλύτερη ανάλυση σε κάποιον από αυτούς. Το μόνο σίγουρο είναι ότι τα πραγματικά αποδεικτικά στοιχεία, δηλαδή στοιχεία που προκύπτουν μέσα από την εφαρμογή επιστημονικοτεχνικών μεθόδων όπως οι ανωτέρω, χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο στην εξιχνίαση του εγκλήματος¹⁸⁶ και σε πολλές περιπτώσεις τείνουν να επισκιάσουν τα λεγόμενα προσωπικά αποδεικτικά στοιχεία (ομολογία και μάρτυρες), τα οποία ωστόσο δεν παύουν να είναι εξίσου σημαντικά κατά τη διαδικασία της ποινικής δίκης. Γίνεται σαφές ότι μια σύγχρονη Αστυνομία πρέπει να προβαίνει στην ανάλυση των στοιχείων της εγκληματικότητας, είτε πρόκειται για την πρόληψη είτε για την καταστολή και η ανάλυση δεν είναι τίποτε άλλο από την διαδικασία αξιολόγησης και μετατροπής των όποιων ακατέργαστων δεδομένων και τον μετασχηματισμό τους σε χρήσιμες κρίσεις και επεξηγήσεις για την υποβοήθηση του έργου της.¹⁸⁷ Η Ελληνική Αστυνομία με την οργάνωση και τα μέσα που έχει, όπως επίσης και τις πολιτικές που εφαρμόζει, φαίνεται να είναι σε

184 Μάσπερο Απόστολος, 2011, ό.π., σελ. 1334.

185 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 65.

186 Κουράκης Νέστωρ, 2005, ό.π., σελ. 52.

187 Μπερτάνος Βασίλειος, *Σύγχρονες μορφές χαρτογράφησης και η χρησιμότητά τους στην αντεγκληματική πολιτική, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος Ι*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 792, 793.

θέση να διαχειριστεί οποιοδήποτε περιστατικό, πράγμα που μπορούμε να το δούμε και μέσα από τις σχετικές ανακοινώσεις στην επίσημη ιστοσελίδα της¹⁸⁸. Στη συνέχεια θα περάσουμε στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα, όπου θα δούμε πως επιτυγχάνεται η αστυνομική συνεργασία.

3. Η αστυνομική συνεργασία στον ευρωπαϊκό χώρο

Η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή των προσώπων είχε ως αφετηρία και αφορούσε αρχικά μόνο τους εργαζόμενους, στο βαθμό που μόνο αυτοί συμμετείχαν στην οικονομική δραστηριότητα και αποτελούσαν έναν βασικό συντελεστή της παραγωγής. Με στόχο τη δημιουργία της Ευρώπης των πολιτών και την τόνωση του αισθήματος των ευρωπαίων πολιτών ότι ανήκουν σε μια κοινότητα κοινών καταβολών και κοινών συμφερόντων, οι οδηγίες του 1990 επέκτειναν το προνόμιο της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο σύνολο των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως αν αυτοί εργάζονται ή όχι¹⁸⁹. Αυτό όμως είχε σαν αποτέλεσμα την διόγκωση του κύματος των προσφύγων και μεταναστών, οι οποίοι μετακινήθηκαν μαζικά προς τις ευρωπαϊκές χώρες είτε για οικονομική βελτίωση είτε για πολιτικό άσυλο¹⁹⁰.

Σ' αυτή την προοπτική, η διασυνοριακή μετακίνηση των πληθυσμών άρχισε να προσλαμβάνεται πρωτίστως ως ζήτημα ασφάλειας και να συσχετίζεται με ποικίλα και διαφορετικής φύσεως φαινόμενα, όπως η τρομοκρατία, η διακίνηση ναρκωτικών, το οργανωμένο έγκλημα, το διασυνοριακό έγκλημα κλπ¹⁹¹. Η αστυνομική

188 Ελληνική Αστυνομία Τύπος και ΜΜΕ, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2957&Itemid=529&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

189 Παπαγιάννης Δονάτος, *Ο Χώρος της Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2008, σελ. 22.

190 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 107.

191 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2014, ό.π., σελ. 19.

συνεργασία κρίθηκε αναγκαία και επιβεβλημένη, όχι λόγω της καταργήσεως των συννοριακών ελέγχων αλλά και λόγω των νέων μεθόδων της εγκληματικότητας και των μορφών με τις οποίες αυτή θα μπορούσε να εμφανιστεί. Κι αυτό γιατί η σύγχρονη εγκληματικότητα απέκτησε οργανωμένες μορφές που δρουν σε διεθνές επίπεδο και η αντιμετώπισή της μόνο με διεθνή συνεργασία μπορεί να επιχειρηθεί¹⁹².

Κατ' αυτόν τον τρόπο καθιερώθηκε η συνύπαρξη δύο διαφορετικών καθεστώτων ρύθμισης της κυκλοφορίας στην ευρωπαϊκή κοινοτική επικράτεια. Το ένα διέπεται από τη λογική της αγοράς και επιβάλλει την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, των υπηρεσιών και των εμπορευμάτων. Το άλλο αφορά στην κυκλοφορία των προσώπων, κυριαρχείται από τη λογική της διακινδύνευσης και ορίζεται από τρεις συντεταγμένες: ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη. Η ασφάλεια, ως ενδιάμεσος όρος ανάμεσα στην ελευθερία και τη δικαιοσύνη, αναδεικνύεται σε κέντρο βάρους των ρυθμίσεων της κυκλοφορίας των προσώπων, μετριάζει τη σημασία των δύο άλλων όρων και ανάγεται τελικά σε εγγυητή της συνολικής ισορροπίας του συστήματος: τόση ελευθερία ώστε να μη θίγεται η ασφάλεια και τόση δικαιοσύνη ώστε να εξυπηρετείται πρώτα η ασφάλεια¹⁹³.

Όπως θα δούμε και στη συνέχεια, δημιουργήθηκε ένα πλέγμα από διακρατικούς και υπερκρατικούς φορείς, δίκτυα και συνεργασίες, που συγκρότησαν ένα νέο χώρο κοινωνικού ελέγχου, στον οποίο κυριαρχεί το πεδίο των επαγγελματιών διαχείρισης της ασφάλειας, με αποστολή τον προνομιακό καθορισμό των αντιπάλων και των απειλών που αυτοί αντιπροσωπεύουν¹⁹⁴. Επιπλέον, η διαδικασία της ευρωπαϊκής

192 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 45.

193 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2014, ό.π., σελ. 18.

194 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2007, ό.π., σελ. 86.

ολοκλήρωσης αναδεικνύεται σε προνομιακό πεδίο για την ανάπτυξη της διεθνούς διάστασης της αντεγκληματικής πολιτικής και μάλιστα όχι μόνο στο πλαίσιο της αντίστοιχης εθνικής πολιτικής των κρατών - μελών αλλά και μέσα από τις εξωτερικές σχέσεις που αναπτύσσει η Ευρωπαϊκή Ένωση με τρίτες χώρες ή άλλους διεθνείς οργανισμούς και fora, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση των παγκόσμιων πολιτικών ασφάλειας και ελέγχου¹⁹⁵.

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η αστυνομική συνεργασία στον ευρωπαϊκό χώρο.

3α. Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία - Ευρωπόλ

Η Ευρωπόλ, με έδρα τη Χάγη της Ολλανδίας, ιδρύθηκε για να καλύψει τον ευρωπαϊκό χώρο, ενδυναμώνοντας τις ήδη υπάρχουσες και λειτουργούσες δομές αστυνομικής συνεργασίας, όπως η Ιντερπόλ και το δίκτυο Αστυνομικών Συνδέσμων, καθόσον οι δύο αυτές δομές κυριαρχούσαν ανέκαθεν όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο¹⁹⁶.

Η προοπτική ίδρυσής της καλλιεργήθηκε από το 1975, στα πλαίσια της Ομάδας Εργασίας TREVI, η οποία συγκροτήθηκε με πρωτοβουλία της Ολλανδίας για τη συντονισμένη σε κοινοτικό επίπεδο αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος¹⁹⁷. Ως “κοινό ευρωπαϊκό κεντρικό γραφείο αστυνομικών, τελωνειακών και άλλων αρμόδιων Υπηρεσιών εφαρμογής του Νόμου”, ιδρύθηκε κατόπιν απόφασης των Αρχηγών των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

195 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2014, ό.π., σελ. 20.

196 Στεργιούλης Ευάγγελος, *Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Eurropol*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σελ. 80.

197 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 109.

στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 28-29/06/1991 στο Λουξεμβούργο. Η απόφαση αυτή έλαβε συγκεκριμένη νομική μορφή στο άρθρο K1-9 της Συνθήκης του Μάαστριχτ, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη - μέλη θεωρούν την αστυνομική συνεργασία για την πρόληψη και την καταστολή της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών καθώς και άλλων μορφών της διεθνούς εγκληματικότητας αντικείμενο κοινού συμφέροντος¹⁹⁸. Άρχισε να λειτουργεί το 1994 στα πλαίσια του τρίτου πυλώνα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ανέλαβε πλήρως τα καθήκοντά της την 1η Ιουλίου 1999, ημερομηνία ορόσημο στην αστυνομική συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁹⁹.

Μέχρι και τις 31-12-2009 βλέπουμε την Ευρωπόλ να λειτουργεί βάσει των διατάξεων της Σύμβασης Ευρωπόλ (όπως αυτή είχε τροποποιηθεί μέχρι τότε)²⁰⁰ και να αποτελεί Διεθνή Οργανισμό, ο οποίος δρα ανεξάρτητα από τα αποτελούντα αυτόν κράτη, χωρίς να είναι ένα κοινό όργανο στα πλαίσια της διακυβερνητικής συνεργασίας του τρίτου πυλώνα αλλά ένας αυτοτελής και ανεξάρτητος Διεθνής Οργανισμός που δεν έχει καμιά συγγένεια με οργανισμούς που ιδρύονται στα πλαίσια των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και υπάγονται κατά κανόνα στη διοικητική εποπτεία της Επιτροπής²⁰¹. Όπως είπαμε ήρθε να δώσει κάτι καινούργιο πέρα από την απλή ανταλλαγή πληροφοριών μέσω Ιντερπόλ και Αστυνομικών Συνδέσμων και αυτές οι πρόσθετες δυνατότητες εντοπίζονται στους τομείς ανάλυσης πληροφοριών, του συντονισμού και της υποστήριξης διεθνών αστυνομικών ερευνών καθώς και της λειτουργίας μιας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, όπου όλα τα κράτη - μέλη μπορούν να έχουν πρόσβαση καθ' όλο το 24ωρο²⁰².

198 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, 2005, ό.π., σελ. 203.

199 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 11, 28.

200 Europol: Ευρωπαϊκή αστυνομική υπηρεσία (μέχρι 31.12.2009), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A114005b> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

201 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 57.

202 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 80, Agencies, Europol: The European Police Office,

Πιο συγκεκριμένα, τα βασικά της καθήκοντα είναι τα εξής: α) η συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία, ανάλυση και ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων, β) η άμεση ενημέρωση των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών, μέσω της εθνικής μονάδας που αναφέρεται στο άρθρο 8 για πληροφορίες που τις αφορούν και για τη συνάφεια που ενδεχομένως διαπιστώνεται μεταξύ αξιόποινων πράξεων, γ) η διευκόλυνση ερευνών που διεξάγονται στα κράτη - μέλη, ιδίως, με τη διαβίβαση όλων των συναφών πληροφοριών στις εθνικές μονάδες, δ) η υποβολή αιτήματος στις αρμόδιες αρχές των οικείων κρατών μελών για την έναρξη, διεξαγωγή ή τον συντονισμό ερευνών, και η πρόταση σύστασης κοινών ομάδων έρευνας σε συγκεκριμένες υποθέσεις, ε) η παροχή στοιχείων και αναλυτικής υποστήριξης στα κράτη - μέλη σε σχέση με μείζονος σημασίας διεθνή συμβάντα, στ) η εκπόνηση αξιολόγησης απειλών, στρατηγικών αναλύσεων και γενικών εκθέσεων για την πρόοδο των εργασιών σχετικά με την εκπλήρωση του στόχου της, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης απειλών όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα²⁰³.

Αν και αντικείμενο αρμοδιότητάς της αρχικά ήταν το παράνομο εμπόριο ναρκωτικών, το παράνομο εμπόριο ραδιενεργών και πυρηνικών υλικών, η παράνομη μετανάστευση και το εμπόριο κλεμμένων οχημάτων, σταδιακά της προσθέτονταν και άλλες αρμοδιότητες ώσπου σήμερα έφτασε να έχει αρμοδιότητα για όλες σχεδόν τις σοβαρές μορφές ποινικών αδικημάτων, αυξάνοντας έτσι τις δυνατότητες του οργανισμού στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος²⁰⁴, της τρομοκρατίας και άλλων μορφών σοβαρού εγκλήματος που

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/agencies/index_en.html (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

203 Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 2009 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ) (2009/371/ΔΕΥ), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009D0371&from=EN> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

204 Στεργιούλης, Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 32, 34, 35, 39.

επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη - μέλη, κατά τρόπο που απαιτεί κοινή προσέγγιση από τα κράτη - μέλη, λαμβανομένων υπόψη του εύρους, της σημασίας και των συνεπειών των αξιόποινων πράξεων. Έτσι, υποστηρίζει τα μέγιστα τις εθνικές αρχές επιβολής του νόμου των κρατών – μελών²⁰⁵.

Επειδή ωστόσο κρίθηκε ότι η απλούστευση και η βελτίωση του νομικού πλαισίου που διέπει την λειτουργία της μπορούν εν μέρει να επιτευχθούν με την καθιέρωση της ως φορέα της Ένωσης, αλλά και λόγω της δυνατότητας που είχε ήδη δοθεί με τη Συνθήκη της Λισαβώνας στα εθνικά κοινοβούλια να συμμετέχουν στα πλαίσια του χώρου “ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης” μεταξύ άλλων και στον πολιτικό έλεγχο της Ευρωπόλ²⁰⁶, με την 2009/371/ΔΕΥ Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπόλ ανασυστάθηκε. Η Ευρωπόλ, όπως αναφέρεται στην παρούσα Απόφαση λογίζεται ως διάδοχος της Ευρωπόλ, ως αυτή ιδρύθηκε με τη Σύμβαση Ευρωπόλ και από την 01-01-2010 μετεξελίχθηκε σε επίσημη Υπηρεσία της Ένωσης, καθόσον της είχε ασκηθεί μεταξύ άλλων κριτική για το ότι επ' αυτής δεν ασκείτο ουσιαστικά δικαστικός ή κοινοβουλευτικός έλεγχος όπως επίσης μέχρι πρότινος το προσωπικό της απολάμβανε ασυλίας κατά τη διάρκεια των καθηκόντων του (όχι μόνο σε κοινές ομάδες έρευνας σε τρίτες χώρες αλλά και στις υπόλοιπες δραστηριότητες της), πράγμα που με βάση τις κριτικές αυτές συνιστούσε σοβαρή προσβολή της δημοκρατικής αρχής καθώς και της αρχής του κράτους δικαίου²⁰⁷. Επίσης, προστέθηκαν ως επιπλέον καθήκοντά της: α) η ανάπτυξη ειδικών γνώσεων για τις διαδικασίες έρευνας των αρμόδιων αρχών των

205 Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 2009 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ) (2009/371/ΔΕΥ), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009D0371&from=EN> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

206 Δημοκρατικές πρόοδοι της ΕΕ με τη Συνθήκη της Λισαβώνας, <http://europa.europa.eu/discus/discus-1257417559-394879-4644.tkl?lang=gr> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

207 Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία, *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στον δικαστικό (Eurojust) συντονισμό – Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων*, Ποινική Δικαιοσύνη 2/2003, σελ. 170, 171.

κρατών μελών και η παροχή συμβουλών σε σχέση με διεξαγόμενες έρευνες και β) η παροχή στρατηγικής σημασίας στοιχείων, προκειμένου να διευκολύνει και να προάγει την αποτελεσματική και αποδοτική χρήση των πόρων που είναι διαθέσιμοι σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ένωσης για επιχειρησιακές δραστηριότητες και για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων αυτών. Παράλληλα, με την Απόφαση αυτή, μεταξύ άλλων τροποποιήσεων, ενισχύεται η δυνατότητα της να υποβοηθά τις αρμόδιες αρχές των κρατών - μελών για την καταπολέμηση συγκεκριμένων μορφών σοβαρών αξιόποινων πράξεων, χωρίς τον περιορισμό που ίσχυε μέχρι πρότινος, σύμφωνα με τον οποίο έπρεπε να υπάρχουν πραγματικές ενδείξεις για την εμπλοκή οργανωμένου εγκληματικού κυκλώματος και ενθαρρύνεται η σύσταση Κοινών Ομάδων Έρευνας, με τη συμμετοχή προσωπικού της σε αυτές.

Η Ευρωπόλ συνδέεται σε κάθε κράτος μέλος με μια μόνον εθνική μονάδα. Προκειμένου για την Ελλάδα, το τμήμα Εθνικής Μονάδας Ευρωπόλ είναι η αρμόδια Υπηρεσία για την υλοποίηση της Απόφασης 2009/371/ΔΕΥ και αποτελεί την εθνική Υπηρεσία σύνδεσμο των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας, των Τελωνείων, του Λιμενικού Σώματος και της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων στα πλαίσια της αρμοδιότητας της Ευρωπόλ για την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν σε σοβαρές μορφές οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας²⁰⁸.

Κάθε κράτος - μέλος ορίζει μια Εθνική Εποπτική Αρχή, αποστολή της οποίας είναι, σύμφωνα με το εθνικό της δίκαιο, να επιτηρεί και να ελέγχει με πλήρη ανεξαρτησία τη νομιμότητα της οιασδήποτε μορφής εισαγωγής, ανάκτησης και διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το κράτος - μέλος προς την Ευρωπόλ και συγχρόνως να ελέγχει αν παραβιάζονται τα δικαιώματα των

208 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 2014, ό.π., σελ. 71.

ενδιαφερομένων. Για τον σκοπό αυτό, η εποπτική αρχή έχει πρόσβαση, μέσω των εθνικών Υπηρεσιών ή των Αξιοματικών Συνδέσμων, στα δεδομένα που έχουν εισαχθεί από κράτος μέλος και περιλαμβάνονται στο σύστημα πληροφοριών και στο ευρετηριακό σύστημα, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες εθνικές διαδικασίες. Παράλληλα, υπάρχει ανεξάρτητη Κοινή Εποπτική Αρχή, η οποία έχει ως έργο να ελέγχει κατά πόσο με τη δραστηριότητα της Ευρωπόλ παραβιάζονται κατά την αποθήκευση, επεξεργασία και χρήση των δεδομένων που διαθέτει η τελευταία τα προσωπικά δεδομένα, ενώ περαιτέρω ελέγχει τη νομιμότητα της διαβίβασης δεδομένων από αυτήν²⁰⁹. Εθνική εποπτική αρχή είναι η Αρχή Δεδομένων Προστασίας Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία παράλληλα συμμετέχει με μέλος της στην Κοινή Εποπτική Αρχή για την Ευρωπόλ²¹⁰.

Η αναγκαιότητα της συνεργασίας της Ευρωπόλ με τρίτες χώρες ήταν επιβεβλημένη εξ αρχής. Σε διεθνές επίπεδο, η Ευρωπόλ έχει υπογράψει επιχειρησιακές συμφωνίες συνεργασίας με τις εξής χώρες: Αλβανία, Αυστραλία, Καναδά, Κολομβία, FYROM, Ισλανδία, Μολδαβία, Μαυροβούνιο, Νορβηγία, Σερβία, Ελβετία, Λιχτενστάιν, Μονακό και ΗΠΑ. Επιπλέον, έχει υπογράψει στρατηγικές συμφωνίες συνεργασίας με: Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Ρωσία, Τουρκία και Ουκρανία²¹¹. Το κυριότερο πρόβλημα στη συνεργασία της με τρίτες χώρες είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων. Έτσι, προκειμένου να υπογραφεί συμφωνία συνεργασίας με τρίτη χώρα απαιτείται εξαιρετικά χρονοβόρα διαδικασία, η οποία αφορά τον έλεγχο του νομοθετικού πλαισίου της τρίτης χώρας για να βεβαιωθεί ότι είναι σύμφωνο με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και ότι εξασφαλίζεται η προστασία

209 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 112.

210 Ετήσια Έκθεση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων για το έτος 2015,

http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,281058&_dad=portal&_schema=PORTAL (τελευταία πρόσβαση 08-11-2016), About the JSB, <http://www.europoljsb.europa.eu/about.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

211 Europol, External Cooperation, <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

των προσωπικών δεδομένων²¹².

3β. Τα Συστήματα SIS και SIS II (Schengen Information System) και τα Γραφεία Sirene

Στις 14 Ιουνίου 1985, πέντε χώρες (το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία) υπέγραψαν στο Σένγκεν, μια μικρή πόλη του Λουξεμβούργου, συμφωνία που είχε ως στόχο την ελεύθερη διέλευση των εσωτερικών συνόρων από όλους τους υπηκόους των χωρών - μελών και την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών. Η σχετική Σύμβαση εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν υπογράφηκε το 1990, άρχισε να ισχύει το 1995 και επέτρεψε την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των χωρών που την είχαν υπογράψει ενώ δημιούργησε ενιαία εξωτερικά σύνορα, όπου πραγματοποιούνται έλεγχοι εισόδου στον χώρο Σένγκεν, σύμφωνα με τις ίδιες διαδικασίες και με κοινούς κανόνες. Ο χώρος Σένγκεν σχεδόν ταυτίζεται με αυτόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνει τα κράτη - μέλη της Ένωσης με εξαίρεση μερικών απ' αυτά, καθώς και ορισμένες τρίτες χώρες²¹³. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεν είναι πλήρη μέλη της Σύμβασης Σένγκεν είναι η Μεγάλη Βρετανία, η Ιρλανδία, η Κύπρος, η Βουλγαρία και η Ρουμανία, ενώ οι τρίτες χώρες, μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανήκουν στο χώρο Σένγκεν είναι η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Ελβετία και το Λιχτενστάιν²¹⁴.

Με τον "Τίτλο IV" της Συμφωνίας του Σένγκεν δημιουργείται το Σύστημα

212 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 107, 108.

213 Νταλούκας Δημήτριος, Ζαχόπουλος Κωνσταντίνος, *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κ-μ της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2010, σελ. 16 – 20.

214 Ελληνική Αστυνομία, Σύστημα Πληροφοριών Schengen (Schengen Information System – S.I.S.) http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=26982&Itemid=898&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Πληροφόρησης του Σένγκεν (Schengen Information System - SIS). Ειδικότερα, κατά το άρθρο 92, τα κράτη - μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να δημιουργήσουν ένα κοινό σύστημα πληροφοριών, οι οποίες θα συλλέγονται κατά τους διασυνοριακούς ή άλλους αστυνομικούς ελέγχους και θα τίθενται στη διάθεση των αρμόδιων αστυνομικών αρχών τους μέσω της ηλεκτρονικής οδού, με στόχο τη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας καθώς και της ασφάλειας του κράτους²¹⁵. Το αρχείο του SIS συντίθεται από τις εθνικές βάσεις δεδομένων N-SIS και από ένα κεντρικό σύστημα - υπηρεσία τεχνικής υποστήριξης C-SIS. Οι πληροφορίες στο SIS αφορούν πρόσωπα που έχουν τεθεί υπό διακριτική παρακολούθηση ή αποτελούν αντικείμενο ειδικών ελέγχων, αλλοδαπούς των οποίων η είσοδος στην επικράτεια Σένγκεν έχει οριστεί ως μη επιτρεπτή, πρόσωπα αναζητούμενα ή εξαφανισθέντα, μάρτυρες, πρόσωπα που έχουν κληθεί ή αναζητούνται από τις δικαστικές αρχές, εγκληματικές ενέργειες²¹⁶ καθώς και αντικείμενα όπως οχήματα, πυροβόλα όπλα, κενά ταξιδιωτικά έγγραφα, εκδοθέντα ταξιδιωτικά έγγραφα και χαρτονομίσματα – τραπεζογραμμάτια²¹⁷.

Για τη διευκόλυνση της συγκέντρωσης, διαχείρισης και ροής των πληροφοριών αυτών εγκαταστάθηκε ένα σύστημα SIRENE (από τα αρχικά των λέξεων Supplementary Information Request at the National Entries - Αίτηση Συμπληρωματικών Πληροφοριών για Εθνικές Καταχωρίσεις), το οποίο αποτελεί συνιστώσα της εθνικής βάσης δεδομένων N-SIS. Το εθνικό γραφείο SIRENE έχει ως αποστολή την ενδιάμεση επικοινωνιακή λειτουργία μεταξύ των αρμόδιων αστυνομικών και δικαστικών αρχών των κρατών - μελών και τη συνεργασία τους με

215 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 109.

216 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, 2002, ό.π., σελ. 180.

217 Συγγραφική Ομάδα Δ-σης Πληροφορικής Ελληνικής Αστυνομίας, *Σύστημα Πληροφοριών SIS*, Αθήνα, 2005, σελ. 3 - 10.

τα άλλα ευρωπαϊκά γραφεία SIRENE²¹⁸. Η Ευρωπόλ έχει και αυτή πρόσβαση στο SIS²¹⁹.

Το SIS τέθηκε σε λειτουργία τον Μάρτιο του 1995, με βάση τη Συμφωνία Σένγκεν και περιλαμβάνει την κεντρική βάση δεδομένων στο Στρασβούργο και τις εθνικές βάσεις δεδομένων των κρατών – μελών. Στη χώρα μας η Συμφωνία Σένγκεν και η δημιουργία του γραφείου SIRENE (Κεντρική Αρχή που προβλέπεται από το άρθρο 92 παρ. 4 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν) κυρώθηκε με το Ν. 2514/1997²²⁰ και το 2000 καταργείται ο έλεγχος εσωτερικών συνόρων στα σύνορα με την Ελλάδα. Ωστόσο, η ταχεία τεχνολογική αλλαγή και η γεωγραφική μεγέθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέστησε απαραίτητη την αντικατάσταση αυτού του συστήματος πρώτης γενιάς. Για να επιτραπεί η μεγέθυνση του χώρου Σένγκεν ώστε να υποδεχτεί νέες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχεδιάστηκε μια ενημερωμένη έκδοση του, το SIS1+. Ωστόσο, ήταν απαραίτητη η περαιτέρω βελτίωσή του, ώστε να αντικατασταθεί το αρχικό σύστημα με ένα καλύτερα ενημερωμένο σύστημα που προσφέρει πρόσθετες λειτουργίες, όπως η χρήση βιομετρικών στοιχείων και η δυνατότητα σύνδεσης διαφορετικών καταχωρήσεων μεταξύ τους (π.χ. μια καταχώρηση για ένα πρόσωπο και μια για ένα όχημα όχημα)²²¹. Έτσι στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1987/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 2006 και στην Απόφαση 2007/533/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 2007 θεσπίζονται οι διατάξεις σχετικά με τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II). Με απόφασή του, το αρμόδιο Συμβούλιο

218 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, 2002, ό.π., σελ. 180.

219 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 168.

220 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 103.

221 Από το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS 1+) στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:j10010&from=EL> (τελευταία πρόσβαση 15-12- 2016)

Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της 7/8-3-2013 , όρισε την 9^η Απριλίου 2013 ως ημέρα μετάπτωσης όλου του χώρου Σένγκεν από το SIS στο SIS II.²²².

Όπως και το SIS, το SIS II αποτελείται από το κεντρικό SIS II (που αποτελείται από μια λειτουργία τεχνικής υποστήριξης CS-SIS, η οποία περιέχει τη βάση δεδομένων του SIS II και μια ομοιόμορφη εθνική διεπαφή N-SIS), το εθνικό N-SIS II (σε κάθε κράτος μέλος που αποτελείται από τα εθνικά συστήματα δεδομένων που επικοινωνούν με το κεντρικό SIS II) και τέλος από μια επικοινωνιακή υποδομή μεταξύ του CS-SIS και της N-SIS II, η οποία παρέχει κρυπτογραφημένο εικονικό δίκτυο για την ανταλλαγή των σχετικών δεδομένων²²³. Για τη διατήρηση της ασφάλειας του δικτύου έχει συσταθεί αρμόδια “Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Επιχειρησιακή Διαχείριση ευρείας κλίμακας Επικοινωνιακών Συστημάτων” ή όπως συντημμένα λέγεται EU-LISA²²⁴.

Από ελληνικής πλευράς, το Τμήμα SIRENE της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας έχει ως κύρια αποστολή την ανταλλαγή συμπληρωματικών πληροφοριών στα πλαίσια της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν. Το περιεχόμενο των πληροφοριών αφορά στη λήψη διοικητικών και ποινικών μέτρων σε βάρος προσώπων και αντικειμένων, όπως συλλήψεις διωκομένων με Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, εντοπισμό και κατάσχεση κλεμμένων οχημάτων, εντοπισμό ανηλίκων κ.λπ.. Στο πλαίσιο αυτό

222 Ελληνική Αστυνομία, Σύστημα Πληροφοριών Schengen (Schengen Information System – S.I.S.) http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=26982&Itemid=898&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

223 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 181.

224 EU-LISA, Who we are, <http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/WhoWeAre/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

παρέχει κατευθυντήριες οδηγίες στις αστυνομικές, λιμενικές και τελωνειακές υπηρεσίες αναφορικά με τη λειτουργία του SIS II, τον τρόπο εφαρμογής της Σύμβασης, καθώς και την ακολουθητέα σε κάθε περίπτωση διαδικασία²²⁵.

3γ. Το Σύστημα EURODAC

Σκοπός του Συστήματος EURODAC, το οποίο θεσπίστηκε στα πλαίσια της Σύμβασης του Δουβλίνου το 1990 ("Η Σύμβαση για τον καθορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης παροχής ασύλου που έχει υποβληθεί σε ένα από τα κράτη - μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων", η οποία υπογράφηκε στο Δουβλίνο στις 15 Ιουνίου 1990 - Κανονισμός [ΕΚ] αριθ.2725/2000 του Συμβουλίου 11ης Δεκεμβρίου 2000), είναι ο προσδιορισμός του κράτους - μέλους που είναι υπεύθυνο να εξετάσει αίτημα ασύλου, το οποίο έχει υποβληθεί σε ένα κράτος - μέλος, γιατί σύμφωνα με τη Σύμβαση αυτή, το κράτος - μέλος που εκούσια ή ακούσια επέτρεψε την είσοδο και παραμονή ενός ατόμου στην επικράτειά του είναι υπεύθυνο γι αυτό²²⁶.

Το αρχείο EURODAC άρχισε να λειτουργεί το 2003. Οι λειτουργίες του είχαν να κάνουν με τη συγκέντρωση σε μια κεντρική μονάδα των δακτυλικών αποτυπωμάτων ατόμων που υποβάλλουν σε κάποιο κράτος - μέλος αίτηση παροχής ασύλου, ανεξάρτητα από την έκβασή της, ώστε να αποφεύγεται η υποβολή περισσότερων αιτήσεων από το ίδιο πρόσωπο σε περισσότερα κράτη καθώς και εκείνων που συλλαμβάνονται να διασχίζουν παράνομα τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή να βρίσκονται παράνομα στο έδαφος κάποιου κράτους - μέλους. Επίσης,

225 Ελληνική Αστυνομία , Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

226 Συγγραφική Ομάδα Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών Ελληνικής Αστυνομίας, 2012, ό.π., σελ. 57.

αν σε κάποιο πρόσωπο είχε αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα, το κράτος - μέλος που του παραχώρησε άσυλο όφειλε να ενημερώσει την κεντρική μονάδα, στην έδρα της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να δεσμευτούν τα δακτυλικά του αποτυπώματα. Έτσι, η ίδρυση του σηματοδότησε την πιστοποίηση της ταυτότητας εκείνου που ζητεί άσυλο μέσω της χρήσης βιομετρικών δεδομένων²²⁷. Πέραν των δακτυλικών αποτυπωμάτων, τα δεδομένα που διαβιβάζουν οι χώρες της ΕΕ περιλαμβάνουν τη χώρα καταγωγής, το φύλο του ατόμου, τον τόπο και την ημερομηνία υποβολής αίτησης ασύλου ή σύλληψης του ατόμου, τον αριθμό αναφοράς, την ημερομηνία κατά την οποία έγινε η λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων και την ημερομηνία διαβίβασης των στοιχείων στην κεντρική μονάδα²²⁸.

Το πλαίσιο λειτουργίας του EURODAC τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (Ε.Ε.) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013, καθόσον κρίθηκε ότι οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε αυτό είναι απαραίτητες για τους σκοπούς της πρόληψης, εξακρίβωσης ή διερεύνησης τρομοκρατικών εγκλημάτων, όπως αναφέρονται στην απόφαση-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ή άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων και στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών. Ως εκ τούτου, τα δεδομένα που αποθηκεύονται στο EURODAC θα πρέπει να είναι διαθέσιμα, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο νέο Κανονισμό, για να μπορεί να γίνει

227 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 140, 141.

228 Πως λειτουργεί το Σύστημα, Τι είναι το Eurodac, που παραλαμβάνει το μεσημέρι η ΕΛ.ΑΣ από τον πρέσβη της Γερμανίας, <http://policenet.gr/article/τι-είναι-τα-eurodac-που-παραλαμβάνει-το-μεσημέρι-η-ελασ-από-τον-πρέσβη-της-γερμανίας> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

αντιπαραβολή από τις εντεταλμένες αρχές των κρατών μελών και από την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Ευρωπόλ), υπό τον όρο ότι διασφαλίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και η προστασία των προσωπικών δεδομένων. Έτσι, το EURODAC παρέχει πλέον τη δυνατότητα στα κράτη – μέλη να αναζητούν στη βάση δεδομένων του λανθάνοντα δακτυλικά αποτυπώματα από τόπους ή πειστήρια εγκληματικών πράξεων, αφού όμως πρώτα έχουν εξαντλήσει άλλες δυνατότητες αναζήτησης όπως αυτές που τους παρέχονται σε βάσεις δεδομένων των κρατών – μελών της συνθήκης Prüm ή αναζήτηση στο Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις βάσει της απόφασης 2008/633/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 2008 σχετικά με την πρόσβαση στο Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) των εντεταλμένων αρχών των κρατών μελών καθώς και στις βάσεις δεδομένων της Ευρωπόλ και μόνο κατόπιν έγκρισης της εθνικής αρχής ελέγχου²²⁹.

Η Εθνική Μονάδα EURODAC λειτουργεί επιχειρησιακά στην έδρα της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών, όπου υπάγεται διοικητικά, από τις 15 Ιανουαρίου 2003, ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του συστήματος EURODAC στην Ευρώπη²³⁰. Ως εθνική εποπτική αρχή για το Σύστημα EURODAC, προκειμένου για τη χώρα μας, έχει θεσπιστεί η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, η οποία συμμετέχει με τακτικό μέλος της στη Συντονιστική Ομάδα για την εποπτεία του συστήματος EURODAC και συνεδριάζει στα γραφεία του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων στις Βρυξέλλες τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο²³¹. Όπως και για το SIS II, για τη διατήρηση της ασφάλειας του δικτύου EURODAC αρμόδια είναι η “Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Επιχειρησιακή Διαχείριση ευρείας κλίμακας

229 Fingerprinting Migrants: Eurodac Regulation, <https://epthinktank.eu/2015/11/23/fingerprinting-migrants-eurodac-regulation/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

230 Συγγραφική Ομάδα Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών Ελληνικής Αστυνομίας, 2012, ό.π., σελ. 57.

231 Ετήσια Έκθεση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων για το έτος 2015, http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,281058&_dad=portal&_schema=PORTAL (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Επικοινωνιακών Συστημάτων” ή όπως συντμημένα λέγεται EU-LISA²³².

3δ. Ο FRONTEX

Στόχος της κοινοτικής πολιτικής για τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η ολοκληρωμένη διαχείρισή τους, ώστε να εξασφαλίζεται ομοιόμορφος και υψηλού επιπέδου έλεγχος και επιτήρηση, στοιχεία τα οποία αποτελούν αναγκαία συνέπεια της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων εντός της Ένωσης και θεμελιώδη συστατικά του χώρου “ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης”²³³. Η ενιαία διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτέλεσε αντικείμενο συζητήσεων στη διάσκεψη της Ρώμης (Μάιος 2002). Εξετάστηκε ένα μοντέλο οργάνωσης μιας ευρωπαϊκής Συνοριακής Αστυνομίας τόσο γενικότερα για την καταπολέμηση του διεθνικού διασυνοριακού εγκλήματος όσο και για τα προβλήματα που ειδικότερα απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή τη λαθρομετανάστευση και την εμπορία ανθρώπων προς τις χώρες της Ένωσης. Στις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Λουξεμβούργο 14-06-2002 και Σεβίλλη 21-06-2002) εγκρίθηκαν μελέτες και σχέδια “περί ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών” και για την “Αστυνομία και ασφάλεια των συνόρων” της Ευρωπαϊκής Ένωσης²³⁴.

Με τον Κανονισμό του Συμβουλίου 2007/2004/εκ/26.10.2004, ιδρύθηκε ο “Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα

232 EU-LISA, Who we are, <http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/WhoWeAre/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

233 Παπαγιάννης, Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 151.

234 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 260.

Εξωτερικά Σύνορα των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης” (FRONTEX)²³⁵, ο οποίος είναι κοινοτικός φορέας, έχει νομική προσωπικότητα και άρχισε να λειτουργεί την 1η Μαΐου 2005 με έδρα τη Βαρσοβία. Σκοπός του Οργανισμού είναι ο συντονισμός και η υποστήριξη των κρατών - μελών σχετικά με τον έλεγχο και την επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ αναγνωρίζεται ρητά ότι τη σχετική ευθύνη φέρουν τα κράτη – μέλη. Απ’ αυτή την άποψη η συμβολή του FRONTEX περιορίζεται “στον αποτελεσματικό, ομοιόμορφο και υψηλού επιπέδου έλεγχο των προσώπων και στην επιτήρηση των εξωτερικών συνόρων των κρατών – μελών”²³⁶.

Ο Κανονισμός 2007/2004, τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 863/2007, τον Κανονισμό 1168/2011 όπως επίσης και με τον Κανονισμό 656/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και τα κύρια καθήκοντά του μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2016 ήταν τα εξής:

- ο σχεδιασμός και συντονισμός κοινών επιχειρήσεων και ταχέων επεμβάσεων στα σύνορα που πραγματοποιούνται από τον οργανισμό με το προσωπικό και τον εξοπλισμό των χωρών της ΕΕ στα θαλάσσια, χερσαία και εναέρια εξωτερικά σύνορα
- ο συντονισμός κοινών επιχειρήσεων επαναπατρισμού αλλοδαπών που διαμένουν παράνομα στις χώρες της ΕΕ και στις χώρες Σένγκεν* και αρνούνται να αποχωρήσουν εθελοντικά
- η κατάρτιση κοινών προδιαγραφών και εργαλείων εκπαίδευσης για τους συνοριοφύλακες
- η διενέργεια αναλύσεων κινδύνων (με σκοπό τη βελτίωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ).

235 FRONTEX; Origin, <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

236 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 171.

- η παροχή βοήθειας προς τις χώρες Σένγκεν που απαιτούν αυξημένη τεχνική και επιχειρησιακή συνδρομή στα εξωτερικά σύνορα (π.χ. έκτακτες ανάγκες ανθρωπιστικού χαρακτήρα και επιχειρήσεις διάσωσης στη θάλασσα ή όταν αντιμετωπίζουν δυσανάλογες πιέσεις στα σύνορά τους)
- ανάπτυξη ικανότητας ταχείας ανταπόκρισης με τη συμμετοχή ομάδων συνοριοφυλάκων της ΕΕ καθώς και βάσης δεδομένων με τον διαθέσιμο εξοπλισμό και τους πόρους που θα χρησιμοποιηθούν σε κατάσταση κρίσης²³⁷.

Ο FRONTEX επανασυστάθηκε με τον Κανονισμό 1624/2016 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αλλάζοντας τον τίτλο του σε: “The European Border and Coast Guard Agency (Frontex)” ή αλλιώς σε “Όργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής”. Πλέον, μαζί με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την προστασία των συνόρων και τα σώματα ακτοφυλακής αποτελεί την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή. Βάσει του νέου αυτού Κανονισμού επήλθαν σημαντικές αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία του. Τα καθήκοντά του αυξήθηκαν / τροποποιήθηκαν κατά πολύ και αναφέρονται αναλυτικά στο άρθρο 8 του Κανονισμού, επεξηγούνται και αναλύονται στα επόμενα άρθρα.

Σημαντική προσθήκη ωστόσο στο νέο αυτό Κανονισμό θεωρείται αυτή του άρθρου 19, βάσει του οποίου “εάν ο έλεγχος των εξωτερικών συνόρων καθίσταται αναποτελεσματικός σε τέτοιο βαθμό ώστε ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν επειδή είτε ένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα είτε αντιμετωπίζει συγκεκριμένες και δυσανάλογες προκλήσεις στα εξωτερικά σύνορα είτε δεν έχει ζητήσει επαρκή στήριξη από τον οργανισμό, το

²³⁷ Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων — Frontex, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:133216> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Συμβούλιο, βάσει πρότασης της Επιτροπής (κατόπιν διαβούλευσής της με τον Frontex), δύναται να εκδώσει χωρίς καθυστέρηση απόφαση με εκτελεστική πράξη, η οποία να προσδιορίζει τα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν από τον οργανισμό για τον μετριασμό των εν λόγω κινδύνων” και απαιτεί από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να συνεργαστεί με τον οργανισμό για την εφαρμογή των μέτρων αυτών. Με αυτόν τον τρόπο ο FRONTEX μπορεί πλέον να επεμβαίνει χωρίς την απαραίτητη συναίνεση του κράτους μέλους, το οποίο αντιμετωπίζει το πρόβλημα, έχοντας υπερκρατική πλέον εξουσία και αρμοδιότητα. Επίσης, άλλη μια βασική αλλαγή είναι ότι ο νέος Οργανισμός θα κάνει εκτός από αναλύσεις κινδύνου και μελέτες αξιολόγησης τρωτότητας, περιλαμβανομένης της αξιολόγησης της ικανότητας και ετοιμότητας των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν απειλές και προβλήματα στα εξωτερικά σύνορα, όπως επίσης θα συστήσει πέρα από τις ομάδες ταχείας επέμβασης και ομάδες εφεδρείας ταχείας αντίδρασης 1500 ατόμων αποτελούμενες από ανθρώπινο δυναμικό προερχόμενο από τα κράτη - μέλη. Κατ’ αυτόν τον τρόπο ευελπιστούν να γίνει αποδοτικότερος στο ολοένα και εντεινόμενο μεταναστευτικό κύμα προς την Ευρώπη²³⁸.

3ε. Συμμετοχή σε Κοινές Ομάδες Έρευνας – ΚΟΕ (Joint Investigation Teams - JITs)

Η ανάπτυξη της διασυνοριακής εγκληματικότητας και επιπλέον ο κίνδυνος των τρομοκρατικών ενεργειών, οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση να υιοθετήσει ένα νομοθετικό εργαλείο που αποσκοπεί στην εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών της με την καθίδρυση ξεκάθαρων κανόνων για την δημιουργία και τη

²³⁸ Sergio Carrera, Leonhard den Hertog, *A European Border and Coast Guard: What's in a name?*, CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 88, Εκδόσεις CEPS, 2016, σελ. 1.

λειτουργία Κοινών Ομάδων Έρευνας (ΚΟΕ), αν και στην πράξη τέτοιες ομάδες ήδη λειτουργούσαν ανεπίσημα²³⁹. Έτσι, τα κράτη - μέλη που συνήλθαν στο Τάμπερε το 1999 δεσμεύθηκαν να συστήσουν χωρίς καθυστέρηση ΚΟΕ για να καταπολεμήσουν το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, τη σωματεμπορία και την τρομοκρατία. Η Σύμβαση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων, η οποία εγκρίθηκε τον Μάιο του 2000, προέβλεπε κι αυτή τη σύσταση ΚΟΕ, ωστόσο δεδομένης της καθυστέρησης με την οποία τα κράτη - μέλη κύρωναν τη Σύμβαση, τον Ιούνιο του 2002, το Συμβούλιο εξέδωσε την Απόφαση - Πλαίσιο της 13ης Ιουνίου 2002 (2002/465/ΔΕΥ) σχετικά με τις Κοινές Ομάδες Έρευνας που τα κράτη - μέλη έπρεπε να συστήσουν πριν από την 1η Ιανουαρίου του 2003²⁴⁰.

Σύμφωνα με την Απόφαση αυτή, οι αρμόδιες αρχές δύο ή περισσότερων κρατών μελών μπορούν, με αμοιβαία συμφωνία, να συστήσουν ΚΟΕ για συγκεκριμένο σκοπό και για ορισμένη διάρκεια, δυνάμενη να παραταθεί με αμοιβαία συναίνεση. Η εν λόγω ΚΟΕ έχει ως αντικείμενο την διεξαγωγή ερευνών σε ένα ή περισσότερα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου για την διελεύκανση και καταπολέμηση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, της εμπορίας ανθρώπων και της τρομοκρατίας²⁴¹. Οι εν λόγω ομάδες είτε επιχειρούν σε ένα κράτος μέλος και προβαίνουν σε δύσκολες και απαιτητικές έρευνες που συνδέονται με άλλα κράτη - μέλη είτε διεξάγονται σε περισσότερα κράτη - μέλη και οι περιστάσεις της υπόθεσης απαιτούν συντονισμένη και εναρμονισμένη δράση²⁴².

239 Πατσάβελλας Λάμπρος, *Κοινές Ομάδες Έρευνας: Ένα νέο, νομικό και επιχειρησιακό εργαλείο για την αντιμετώπιση του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Ποινική Δικαιοσύνη 7/2008, σελ. 911

240 Κοινές Ομάδες Έρευνας, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:l33172&from=EN> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

241 Παπαθανασόπουλος Ευστράτιος, *Κοινές Ομάδες Έρευνας (Κ.Ο.Ε.) και ευρωπαϊκή αντεγκληματική πολιτική, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος II*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 1443, 1446.

242 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 209, 210.

Η σύνθεσή τους ορίζεται στην εκάστοτε συμφωνία²⁴³ και καθοδηγούνται από τον εκπρόσωπο του κράτους μέλους εντός του οποίου αυτή έχουν συσταθεί, σύμφωνα με τους νομικούς και συνταγματικούς κανόνες αυτής της χώρας²⁴⁴. Στην ελληνική έννομη τάξη, με το Ν.3663/2008 η Ελλάδα συμμορφώθηκε με την Απόφαση - Πλαίσιο 2002/465/ΔΕΥ και στα άρθρα 13 επ. υιοθέτησε τις ρυθμίσεις της απόφασης αυτής, προβλέποντας την σύσταση ΚΟΕ για την διακρίβωση ποινικών αδικημάτων. Στην Ευρώπη, για πρώτη φορά συστήθηκε ΚΟΕ ανάμεσα στη Γαλλία και την Ισπανία, σε σχέση με δραστηριότητες της Ε.Τ.Α. και ισλαμικών ριζοσπαστικών ομάδων²⁴⁵.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 της Απόφασης - Πλαισίου, καθώς και με διατάξεις της Σύμβασης ΑΔΣ 2000, η Eurojust και η Ευρωπόλ μπορούν να μετέχουν στις ΚΟΕ, χωριστά όπως και από κοινού. Περαιτέρω, το άρθρο 6 της συμφωνίας συνεργασίας μεταξύ Ευρωπόλ και Eurojust δίνει και στα δύο μέρη τη δυνατότητα να μετέχουν από κοινού, κατόπιν αιτήματος ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, στη δημιουργία ΚΟΕ και να υποστηρίζουν τις εθνικές δικαστικές αρχές και τις αρχές επιβολής του νόμου στις προκαταρκτικές συζητήσεις για την σύσταση τέτοιων ομάδων. Έτσι, οι δύο οργανισμοί, σε στενή συνεργασία, είναι στη διάθεση των αιτούντων κρατών μελών όταν αυτά σκέπτονται να συστήσουν ΚΟΕ. Εκτός από την Ευρωπόλ και την Eurojust, επιπλέον και η Επιτροπή (OLAF) ή άλλα όργανα που έχουν συσταθεί σύμφωνα με την Συνθήκη ΕΕ, καθώς και υπαλλήλοι τρίτων χωρών μπορούν να συμμετέχουν στις Κοινές Ομάδες Έρευνας²⁴⁶. Επιπλέον, Η Ευρωπόλ

243 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 208.

244 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 101.

245 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 209, 210.

246 Συγγραφική Ομάδα Europol και Eurojust, *Εγχειρίδιο Κοινών Ομάδων Έρευνας*, Εκδοθέν από το Συμβούλιο της Ευρώπης, Βρυξέλλες, 2009, σελ. 10, 22.

πέρα από την υποβοήθηση των κρατών μελών σε πηροφοριακό και οργανωτικό επίπεδο, μαζί με την Επιτροπή, παρέχει και σημαντική οικονομική υποστήριξη στα κράτη - μέλη που επιθυμούν να συστήσουν τέτοιες ομάδες, πράγμα πολύ σημαντικό για την προώθηση αυτού του είδους συνεργασίας²⁴⁷.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, σχετικά με την αμοιβαία δικαστική συνδρομή της 25-06-2003, τα κράτη - μέλη μπορούν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα έτσι ώστε να επιτραπεί η συγκρότηση και λειτουργία ΚΟΕ στο έδαφός τους και στις ΗΠΑ, με σκοπό τη διευκόλυνση των ανακρίσεων και των ποινικών διώξεων, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και τις ΗΠΑ²⁴⁸.

3στ. Η Συνθήκη του Prüm

Η συνθήκη του Prüm είναι συμφωνία διεθνούς δικαίου που υπογράφηκε εκτός του θεσμικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από επτά κράτη - μέλη με εδαφική συνέχεια και μακρόχρονη παράδοση στη διασυνοριακή αστυνομική συνεργασία (Γερμανία, Αυστρία, Γαλλία, Ισπανία, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο) στις 27-05-2005, στην γερμανική πόλη Prüm, για την ενίσχυση της μεταξύ τους διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως της ανταλλαγής πληροφοριών σε σχέση με προσωπικά δεδομένα. Στόχος ήταν η “αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της διασυνοριακής εγκληματικότητας και της παράνομης μετανάστευσης”²⁴⁹.

247 Bakker Edwin, Powderly Joseph, *Joint Investigation Teams Added Value, Opportunities and Obstacles in the Struggle against Terrorism*, ICCT International Center for Counter – Terrorism, Εκδόσεις ICCT, Χάγη, 2011, σελ. 4, 5.

248 Πατσάβελλας Λάμπρος, 2008, ό.π., σελ. 922.

249 Νικολόπουλος Γεώργιος, 2014, ό.π., σελ. 11

Αρχικά, η κίνηση αυτή κατακρίθηκε από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γιατί με τον τρόπο που έγινε η συμφωνία αυτή ήταν σαν να υλοποιούνταν μια νέα συμφωνία Σένγκεν 3. Ωστόσο, η Συνθήκη Prüm υπήρξε η πρώτη προσπάθεια που εξυπηρετούσε την εφαρμογή της αρχής της διαθεσιμότητας των πληροφοριών που προσπάθησε να προωθήσει το Πρόγραμμα της Χάγης²⁵⁰ μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτι που και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση ήθελε να υποστηρίξει. Το αποτέλεσμα ήταν η υιοθέτηση της Συνθήκης Prüm στα πλαίσια του ενωσιακού εγχειρήματος, με την Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την παράλληλη από τότε προσπάθεια των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ενταχθούν στην εν λόγω μορφή αστυνομικής συνεργασίας.

Σύμφωνα με την Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ, τα συμβαλλόμενα σε αυτή κράτη συμφώνησαν να μοιράζονται τις εθνικές βάσεις δεδομένων τους στον τομέα του DNA, των δακτυλικών αποτυπωμάτων και των αδειών κυκλοφορίας οχημάτων, να μοιράζονται πληροφορίες και δεδομένα μη προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων σε διασυνοριακό επίπεδο, την διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας και για σημαντικά γεγονότα με διασυνοριακή διάσταση, όπως αθλητικές εκδηλώσεις ή συνόδους κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Επίσης, προκειμένου για την πρόληψη τρομοκρατικών πράξεων και την εν γένει καταπολέμηση της τρομοκρατίας και όταν κάτω από ειδικές περιστάσεις προκύπτουν εύλογες υπόνοιες ότι συγκεκριμένα πρόσωπα θα διαπράξουν αξιόποινες πράξεις, προβλέπεται η παροχή από τα συμβαλλόμενα μέρη, ακόμη και χωρίς σχετική αίτηση από τα άλλα μέλη, δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω των εθνικών σημείων διεπαφής. Τέλος προβλέπονται και ενέργειες για άλλες μορφές συνεργασίας, όπως κοινές επιχειρήσεις μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών ή

²⁵⁰ Νικολόπουλος Γεώργιος, 2008, ό.π., σελ. 194.

συνδρομή σε μαζικές συγκεντρώσεις, καταστροφές και σοβαρά ατυχήματα²⁵¹.

Η χώρα μας, αναφορικά με τη Συνθήκη Prüm, αυτή τη στιγμή έχει ολοκληρώσει τις τεχνικές διαδικασίες διασύνδεσης και όλες τις τυπικές υποχρεώσεις για την προσχώρησή της όσον αφορά την εθνική βάση DNA, πλην όμως εκκρεμεί η νομική ενσωμάτωση της Συνθήκης στο ελληνικό νομικό πλαίσιο, ενέργειες για την οποία πραγματοποιούνται το τελευταίο εξάμηνο. Αναφορικά με την ανταλλαγή δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων καθώς και δεδομένων κατάταξης αυτοκινήτων, η χώρα μας βρίσκεται στο στάδιο των τεχνικών διαδικασιών διασύνδεσης και εντός των επόμενων μηνών αναμένεται η αξιολόγησή μας προκειμένου να εγκριθεί η προσχώρησή μας στη Συνθήκη.

Το Τμήμα SIRENE της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας είναι αρμόδιο για την ανταλλαγή συμπληρωματικών πληροφοριών στο πλαίσιο εφαρμογής, από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, των Αποφάσεων 2008/615/ΔΕΥ και 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ε.Ε. (Αποφάσεις Prüm)²⁵².

Στην αρχική Συνθήκη Prüm προβλεπόταν στα άρθρα 17 έως 19 και η δυνατότητα των συμβαλλόμενων κρατών να τοποθετούν στα αεροπλάνα που έχουν καταχωρηθεί στα δικά τους μητρώα, συνοδούς ασφαλείας πτήσεων (sky marshals), αστυνομικούς ή κατάλληλα εκπαιδευμένους κρατικούς υπαλλήλους, οι οποίοι μετά από συγκατάθεση των συμβαλλόμενων κρατών μπορούν να οπλοφορούν, με την

251 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 265 – 269.

252 Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

προϋπόθεση η αρμόδια εθνική αρχή επαφής να ανακοινώνει εγγράφως στο άλλο κράτος - μέλος την τοποθέτηση συνοδού ασφαλείας, τουλάχιστον τρεις ημέρες πριν από τη συγκεκριμένη πτήση ενώ σε περίπτωση έκτακτου κινδύνου η γνωστοποίηση οφείλει να γίνει αμελλητί και πριν την προσγείωση του αεροπλάνου. Επίσης, προβλέπονταν και μέτρα για την παράνομη μετανάστευση στα άρθρα 20-23 της αρχικής Συνθήκης, βάσει των οποίων προβλεπόταν η αποστολή εμπειρογνομόνων σε κράτη προέλευσης ή διέλευσης παράνομων μεταναστών καθώς και η διοργάνωση κοινών πτήσεων για την επαναπροώθηση παρανόμως εισελθόντων στην επικράτεια των κρατών μεταναστών.²⁵³ Ωστόσο, αυτά τα δύο σημεία της αρχικής Συνθήκης δεν περιλαμβάνονται στην επικυρωμένη από την Ένωση Συνθήκη²⁵⁴.

3ζ. Συμμετοχή σε Ομάδες Εργασίας

Μια πληθώρα Ομάδων Εργασίας έχει συσταθεί από την θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ, στις οποίες συμμετέχουν Αστυνομικοί. Μια από τις πρώτες τέτοιες ομάδες είναι και η Task Force των Αρχηγών των Αστυνομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ιδρύθηκε βάσει της Σύστασης 44 του Συμβουλίου του Τάμπερε που ζητούσε “την ίδρυση μιας Ομάδας Εργασίας όπου θα συμμετείχαν οι Αρχηγοί των Αστυνομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό την ανταλλαγή, σε συνεργασία με την Ευρωπόλ, εμπειριών, καλών πρακτικών και πληροφοριών σε επίκαιρες τάσεις στο διασυνοριακό έγκλημα και την συνεισφορά στον σχεδιασμό επιχειρησιακών δράσεων”. Η πρώτη άτυπη συνάντηση διεξήχθη στη Λισαβόνα τον Απρίλιο του 2000 και από τότε διεξάγεται σε τακτά χρονικά διαστήματα²⁵⁵.

253 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 269, 270.

254 Fausto Correia, *Έγγραφο Εργασίας για την απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος*, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, 2007, σελ. 3

255 Tony Bunyan, The EU's Police Chief Task Force and Police Chiefs Committee,

Η Task Force Αρχηγών των Αστυνομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα μέτρο που αποβλέπει κυρίως στη βελτίωση της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ των Αστυνομιών των κρατών – μελών μέσα από την κοινή εμπειρία και τις οδηγίες των αρχηγών τους. Λαμβάνει αποφάσεις για συντονισμό κοινών επιχειρήσεων, τις οποίες η Ευρωπόλ καλείται να υποστηρίξει και να συντονίσει. Ειδικά μετά τις τρομοκρατικές ενέργειες της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ, η Task Force έχει αναπτύξει έντονη δραστηριότητα, όπως άλλωστε και στις προετοιμασίες για την προστασία της εισαγωγής του ευρώ. Με την Task Force δεν απαιτείται σύναψη συμφωνίας συνεργασίας με την Ευρωπόλ, καθόσον πρόκειται για άτυπη μορφή συνεργασίας και δεν προσκρούει σε γραφειοκρατικής φύσεως εμπόδια²⁵⁶. Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η μορφή της Task Force επανεξετάστηκε²⁵⁷ και πλέον από το 2011 οι Αρχηγοί των Αστυνομιών συναντιούνται στο European Police Chiefs Convention (EPCPC)²⁵⁸.

Επιπλέον, αστυνομικό προσωπικό συμμετέχει μόνιμα σε Ομάδες Εργασίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προωθώντας έτσι την αστυνομική συνεργασία σε νομοπαρασκευαστικό επίπεδο. Μερικές από τις Ομάδες αυτές είναι για παράδειγμα η Ομάδα Εργασίας για Πλαστά Έγγραφα, η Υποομάδα DAPIX για την ανταλλαγή δεδομένων DNA και δακτυλικών αποτυπωμάτων, η Ομάδα “FADO” για την υλοποίηση του συστήματος αρχειοθέτησης ηλεκτρονικών γνήσιων –

<https://www.euractiv.com/section/security/opinion/the-eu-s-police-chief-task-force-and-police-chiefs-committee/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

256 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 124.

257 Taskforce of European Police Chiefs, <http://www.policija.lt/index.php?id=2953> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

258 Europol, Highest ever turnout for Europol's 2016, European Police Chiefs Convention sees Police Chiefs from all over the world convene in the Hague, <https://www.europol.europa.eu/content/highest-ever-turnout-europol%E2%80%99s-2016-european-police-chiefs-convention-sees-police-chiefs-all> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

πλαστών εγγράφων, η Ομάδα στα πλαίσια του Συμβουλίου Υπουργών “Θεωρήσεις (Visa)”, η Ομάδα Εργασίας “Σύνορα” (Frontiers), η Ομάδα Εργασίας Τρομοκρατία (TWP), η Ομάδα Εργασίας SIS – SIRENE κ.α.²⁵⁹.

3η. Η CEPOL

Η CEPOL, με έδρα τη Βουδαπέστη, ιδρύθηκε το 2000 με την Απόφαση 2000/820/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συστήθηκε με απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών το 2001, με τη μορφή ενός δικτύου που ενώνει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα των κρατών - μελών. Σκοπός είναι η εκπαίδευση των ανώτερων στελεχών των εθνικών Αστυνομιών, μέσω της ανάπτυξης και εδραίωσης μιας ευρωπαϊκής προσέγγισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι αστυνομικές αρχές στην πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας καθώς και στη διατήρηση της έννομης τάξης. Η αστυνομική εκπαίδευση με ενιαία ευρωπαϊκά πρότυπα είναι η κύρια επιδίωξή της²⁶⁰.

Η από κοινού συνεχόμενη εκπαίδευση, ιδίως των υψηλόβαθμων στελεχών των Αστυνομιών των κρατών μελών, αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της αστυνομικής συνεργασίας και την αποτελεσματική αντιμετώπιση του διασυνοριακού πρωτίστως εγκλήματος. Η οργάνωση της CEPOL υπέστη ορισμένες τροποποιήσεις με την απόφαση 2005/681/ΔΕΥ του Συμβουλίου και πλέον προσλαμβάνει τη μορφή δικτύου, το οποίο αποτελείται από τα εθνικά ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης των υψηλόβαθμων στελεχών της Αστυνομίας, διαθέτει νομική ικανότητα και αποκτά καθεστώς Οργανισμού χρηματοδοτούμενου από τον προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, διοργανώνει σεμινάρια

²⁵⁹ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

²⁶⁰ Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 125.

επιμόρφωσης των ανώτερων στελεχών της Αστυνομίας, συμμετέχει στην εκπόνηση εναρμονισμένων προγραμμάτων για την εκπαίδευση των στελεχών μεσαίων βαθμίδων, παρέχει ειδική εκπαίδευση σε στελέχη της Αστυνομίας που διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος, συνεργάζεται με σχετικούς φορείς τόσο της Ένωσης αλλά και ευρωπαϊκούς φορείς εκπαίδευσης²⁶¹.

Με τον Κανονισμό 2015/2219 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25-11-2015 αντικαταστάθηκε ωστόσο και η Απόφαση 2005/681/ΔΕΥ. Πρόκειται ουσιαστικά για επανίδρυση της CEPOL, με επίσημο πλέον τίτλο τον: “The European Union Agency for Law Enforcement Training” ή αλλιώς “Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου”, πλην όμως κρατά και το προηγούμενο προσωνύμιό της, το CEPOL – Ευρωπαϊκή Αστυνομική Ακαδημία (ΕΑΑ)²⁶². Θεωρείται πλέον Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι τροποποιήσεις που επήλθαν είναι κυρίως διοικητικής φύσεως, όπως για παράδειγμα ότι ο εκτελεστικός διευθυντής έχει κάποιες περισσότερες αρμοδιότητες, ότι υπάρχει δεκαοκτάμηνη προεδρία ή ότι το διοικητικό συμβούλιο μετονομάζεται από “governing board” σε “management board”. Επιπλέον διευρύνεται ο ρόλος και το πεδίο εμπλοκής της σε θέματα έρευνας και πλέον, σαν Υπηρεσία της Ένωσης, της ανατίθενται και νέα καθήκοντα όπως αυτό της αξιολόγησης ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών σε θέματα εκπαίδευσης, της υλοποίησης εκπαιδευτικών υποδομών σε χώρες του τρίτου κόσμου και της έκδοσης πολυετών στρατηγικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τις ανάγκες της

261 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 57.

262 CEPOL, About us, <https://www.cepola.europa.eu/who-we-are/european-union-agency-law-enforcement-training/about-us> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Αξίζει να σημειωθεί ότι η CEPOL έχει αναπτύξει ένα Ηλεκτρονικό Δίκτυο (European Police Learning Network) για την παροχή υποστήριξης αναφορικά με την εκπλήρωση των στόχων της, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων ασφαλείας. Το ηλεκτρονικό αυτό δίκτυο αποτελεί κατ' επέκταση την πλατφόρμα εκείνη που υποστηρίζει σε ουσιαστικό βαθμό όλες τις δραστηριότητες της Υπηρεσίας, μέσα από καινοτόμες και σύγχρονες ηλεκτρονικές εφαρμογές ενώ παράλληλα παρέχει επιπλέον δυνατότητες κατάρτισης του προσωπικού των Εθνικών Αστυνομιών των κρατών – μελών, με τη χρήση σύγχρονων εκπαιδευτικών εργαλείων²⁶⁴. Ουσιαστικά, έχει τη δυνατότητα να διοργανώνει απομακρυσμένες εκπαιδεύσεις στο αστυνομικό προσωπικό (webinars , δηλαδή web seminars) από Υπηρεσίες όλης της Ευρώπης, με εκπαιδευτές Αστυνομικούς από τις επιμέρους Αστυνομικές Υπηρεσίες. Κάθε χρόνο διαμορφώνει το πρόγραμμα εκπαιδεύσεων τόσο των webinars όσο και των εκπαιδευτικών συναντήσεων²⁶⁵ αλλά και των προγραμμάτων εκπαιδευτικής ανταλλαγής αστυνομικών. Στις εν λόγω εκπαιδευτικές δραστηριότητες δεν επιβαρύνονται οικονομικά ούτε οι Αστυνομικοί ούτε ο προϋπολογισμός των εθνικών Αστυνομιών, με αποτέλεσμα την μεγάλη προσέλευση Αστυνομικών από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κοινές εκπαιδεύσεις πάνω σε θέματα ευρωπαϊκής και διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας.

263 New CEPOL Regulation Published on the Official Journal of the European Union, <https://www.cepol.europa.eu/media/news/new-cepol-regulation-published-official-journal-european-union> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

264 Παπαγιαννόπουλος Κλεάνθης, Αναστασιάδης Αλέξανδρος, *Αστυνομική Ακαδημία, Τμήμα Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2011, σελ. 20-24.

265 Παπαγιαννόπουλος Κλεάνθης, *Αστυνομική Εκπαίδευση στο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (CEPOL)*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2014, σελ. 32 – 35.

3θ. Συμφωνίες Επανεισδοχής

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επιστροφή των παράτυπων μεταναστών, παράλληλα με την αποτελεσματική διαχείριση των εξωτερικών συνόρων, αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης. Οι βασικοί κανόνες που πρέπει να τηρούνται στις διαδικασίες επιστροφών τίθενται στην Οδηγία 2001/40/EK, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων απομάκρυνσης των υπηκόων τρίτων χωρών καθώς και στην Οδηγία 2003/110/EK σχετικά με τη συνδρομή κατά τη διέλευση σε περίπτωση απομάκρυνσης δια της αεροπορικής οδού, όπου τίθεται το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ κρατών – μελών, αναφορικά με τις επιστροφές υπηκόων τρίτων χωρών. Επιπλέον, η Απόφαση 2004/572/EK περιγράφει τους κανόνες κοινών πτήσεων για την απομάκρυνση υπηκόων τρίτων χωρών για τους οποίους έχουν εκδοθεί αποφάσεις απομάκρυνσης ενώ από το 2007 σημαντικό ρόλο για κοινές επιχειρήσεις επιστροφής παίζει και ο Frontex, με παροχή τυποποιημένης κατάρτισης σε αρμόδιους με την επιστροφή υπαλλήλους. Τέλος, η Οδηγία 2008/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 ρυθμίζει θέματα σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες που εφαρμόζουν τα κράτη - μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ως γενικές αρχές του κοινοτικού και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων προστασίας των προσφύγων και των υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ωστόσο, η επιτυχία της πολιτικής επιστροφών των παράνομα διαμενόντων εξαρτάται από την εποικοδομητική συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης των μεταναστών. Ήδη από το 1994 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής

Ένωσης εξέδωσε την Σύσταση της 30ης Νοεμβρίου 1994, σχετικά με “ένα υπόδειγμα διμερούς συμφωνίας επανεισδοχής μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας”, όπως και την Σύσταση της 24ης Ιουλίου 1995 που αφορά τις “κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να ακολουθηθούν κατά τη σύνταξη πρωτοκόλλων για την εφαρμογή των συμφωνιών επανεισδοχής”²⁶⁶.

Οι Συμφωνίες Επανεισδοχής αποτελούν απαραίτητο μέσο για την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βάσει αυτών κάθε συμβαλλόμενο μέρος αποδέχεται μέσα από απλουστευμένες διατυπώσεις και με λεπτομερή επιχειρησιακά και τεχνικά κριτήρια, αιτήσει του έτερου συμβαλλόμενου μέρους, πρόσωπα τα οποία δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου ή διαμονής στο έδαφος του μέρους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση²⁶⁷. Η Συμφωνία Επανεισδοχής συνομολογείται υποχρεωτικά, σύμφωνα με συγκεκριμένο πρότυπο Συμφωνίας Επανεισδοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αφορά σε δύο βασικούς τομείς, ως ακολούθως: α. πρόσωπα που εισέρχονται παράνομα στα σύνορα ή που εισήλθαν μεν νόμιμα αλλά έχουν περιέλθει σε παράνομη κατάσταση κατά τη χρονική στιγμή σύλληψής τους και β. υπηκόους των συνομολογούντων κρατών ή υπηκόους άλλων κρατών που αποδεδειγμένα διήλθαν μέσω του εδάφους ενός εκ των δύο και εισήλθαν παράνομα στην επικράτεια του άλλου. Η Συμφωνία Επανεισδοχής δύναται, όταν πρόκειται ιδιαίτερα για όμορα κράτη, να συνοδεύεται από Πρωτόκολλο Εφαρμογής και παραρτήματα του, στο οποίο μνημονεύονται η Κεντρική Υπηρεσία και οι Υπηρεσίες των συνόρων (με αριθμούς τηλεφώνων - fax) που είναι αρμόδιες για την υποδοχή

266 EUR-Lex, Readmission Agreements, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A133105> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

267 Παπακωνσταντής Μάρκος, *Οι πολιτικές της ΕΕ: Εξωτερική, Γεωργική, Μεταναστευτική*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016, σελ. 464.

και τον περαιτέρω χειρισμό των αιτημάτων επανεισδοχής²⁶⁸.

Οι Συμφωνίες Επανεισδοχής συνομολογούνται μεταξύ κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτα κράτη αλλά και μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τρίτα κράτη. Στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών, η χώρα μας έχει υπογράψει Διμερείς Συμφωνίες Επανεισδοχής και Πρωτόκολλα Επανεισδοχής με τις εξής χώρες: Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Ελβετία, Ιταλία, Κροατία, Λιθουανία, Λετονία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία, Σλοβενία και Τουρκία²⁶⁹. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υπογράψει διμερείς συμφωνίες επανεισδοχής με τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Γεωργία, την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, την Τουρκία και τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, καθώς επίσης και με το Χονγκ Κονγκ, το Μακάο, τη Σρι Λάνκα, το Πακιστάν και το Πράσινο Ακρωτήριο²⁷⁰.

3ι. Στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης αποτέλεσε το πρώτο και σημαντικότερο βήμα για την συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών και από το 1949 που ιδρύθηκε (Συνθήκη του Λονδίνου) έως και σήμερα έχει να επιδείξει σημαντικό έργο²⁷¹. Στις πρώτες δεκαετίες της λειτουργίας του είχε ως μέλη κυρίως δυτικοευρωπαϊκά κράτη, ωστόσο μετά από τις καταλυτικές εξελίξεις στην Ευρώπη το 1989, άρχισε μια διεύρυνση προς τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης μέχρι και τον Καύκασο²⁷². Σήμερα περιλαμβάνει 47 ευρωπαϊκά κράτη – μέλη καθώς και

268 Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, *Αστυνομική Συνεργασία και Διεθνείς Οργανισμοί*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2009, σελ. 24- 26.

269 Ελληνική Αστυνομία, Πίνακας συναφθεισών διμερών συμφωνιών Αστυνομικής Συνεργασίας και Επανεισδοχής, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

270 European Commission, Migration and Home Affairs, Return & Readmission, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/irregular-migration-return-policy/return-readmission/index_en.htm (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

271 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 49, 50.

272 Περράκης Στέλιος, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Συμβούλιο της Ευρώπης – Ευρωπαϊκή Ένωση – ΟΑΣΕ*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 31.

κράτη – παρατηρητές²⁷³.

Αποτελεί τον κορυφαίο ευρωπαϊκό οργανισμό, ο οποίος έχει ως αποστολή την επεξεργασία και υιοθέτηση κανόνων και προτύπων καθώς και την παρακολούθηση τήρησής τους, επί τη βάσει κοινών αξιών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Δημοκρατίας, και Κράτους Δικαίου²⁷⁴, έχοντας παράλληλα ευρείες αρμοδιότητες στον οικονομικό, κοινωνικό, επιστημονικό, πολιτιστικό, νομικό και διοικητικό τομέα²⁷⁵. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του αναπτύσσει συνεργασίες και συνέργειες και με άλλους διεθνείς οργανισμούς (ιδίως ΟΗΕ, ΟΑΣΕ, ΕΕ²⁷⁶) στοχεύοντας πάντα στην κοινή αντίληψη για την οικοδόμηση μιας Ευρώπης της δημοκρατίας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του Δικαίου²⁷⁷.

Όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η Επιτροπή Υπουργών και η Συμβουλευτική Συνέλευση. Το πρώτο είναι διακυβερνητικής συνθέσεως, το δεύτερο κοινοβουλευτικής ενώ και τα δύο επικουρούνται από μια Γενική Γραμματεία²⁷⁸. Ο Οργανισμός του Στρασβούργου καταρτίζει Συμβάσεις, εκδίδει Συστάσεις, Ψηφίσματα και δημιουργεί Ομάδες Εργασίας²⁷⁹.

Ένας σημαντικός αριθμός από Συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών αποσκοπούν στο να προσφέρουν στις κυβερνήσεις των χωρών – μελών

273 Council of Europe, Our Member States, <http://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

274 Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών: Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ), <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/sumbouliao-tis-europolis.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

275 Περράκης Στέλιος, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 2013, σελ. 137.

276 Council of Europe, Global Cooperation, <http://www.coe.int/en/web/about-us/structure> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

277 Περράκης Στέλιος, 2013, ό.π., σελ. 33.

278 Περράκης Στέλιος, 2013, ό.π., σελ. 32, Council of Europe, Structure, <http://www.coe.int/en/web/about-us/structure> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

279 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 49, 50.

επεξεργασμένες λύσεις προς ενιαία κατεύθυνση και πολιτική αντιμετώπισης των ποικίλων εγκληματολογικών προβλημάτων²⁸⁰. Παραδείγματα Συστάσεων που μέχρι στιγμής έχουν τείνει προς αυτή την κατεύθυνση είναι η Σύσταση No R (80) 7 σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την έκδοση, η Σύσταση No R (80) 8 για την πρακτική εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Αμοιβαία Συνδρομή σε Ποινικά Θέματα, η Σύσταση No R (81) 12 για την οικονομική εγκληματικότητα, η Σύσταση No R (82) για τη διεθνή συνεργασία στη δίωξη και τιμωρία των πράξεων τρομοκρατίας, η Σύσταση No R (82) 14 σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται σε περιπτώσεις απαγωγής με αξίωση λύτρων, η Σύσταση No R (83) 7 για την συμμετοχή του κοινού στην αντεγκληματική πολιτική, η Σύσταση No R (86) 13 για την πρακτική εφαρμογή της Σύμβασης για την Έκδοση, η Σύσταση No R (87) 1 για την ευρωπαϊκή διακρατική συνεργασία σε ποινικά θέματα, η Σύσταση No R (87) 15 για τη χρήση προσωπικών στοιχείων στον αστυνομικό τομέα, η Σύσταση No R (87) 19 για την οργάνωση της πρόληψης του εγκλήματος, μέσω της υιοθέτησης μέτρων προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής από τις κυβερνήσεις, ερευνών και ενίσχυσης της αστυνομικής συνεργασίας στο πεδίο της πρόληψης, η Σύσταση No R (92) 1 για τη χρήση της ανάλυσης του Ντεοξυριβονουκλεϊκού Οξέως (DNA) στο πλαίσιο του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης, η Σύσταση No R (96) 8 για την αντεγκληματική πολιτική στην Ευρώπη σε μια εποχή αλλαγής, η Σύσταση No R (2001) 11 σχετική με γενικές αρχές για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η Σύσταση No R (2003) 21 για τη συνεργασία στην πρόληψη του εγκλήματος κ.α.²⁸¹.

Το βασικό ωστόσο εργαλείο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αστυνομική

280 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 17.

281 Αλεξιάδης Στέργιος, *Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική*, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2006.

συνεργασία αποτελούν οι Συμβάσεις, τις οποίες μπορεί να καταρτίσει και στη συνέχεια να συστήσει στα κράτη – μέλη να τις εντάξουν στις εσωτερικές τους έννομες τάξεις²⁸². Με πρωτοβουλία του έχουν υπογραφεί πάρα πολλές ευρωπαϊκές Συμβάσεις αναφορικά με τα προβλήματα της εγκληματικότητας, οι οποίες παρά τον διεθνικό τους χαρακτήρα διαδραμάτισαν έναν σημαντικό ρόλο στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας²⁸³. Οι σημαντικότερες είναι: η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Έκδοση (1957) μαζί με τα 4 συμπληρωματικά της πρωτόκολλα (1975, 1978, 2010, 2012), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Αμοιβαίας Δικαστικής Συνδρομής επί Ποινικών Υποθέσεων (1959) μαζί με τα δύο πρόσθετα πρωτόκολλα της (1978, 2001), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Καταστολή της Τρομοκρατίας (1977) μαζί με το τροποποιητικό της πρωτόκολλο (2003), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία του Ατόμου από την Αυτοματοποιημένη Επεξεργασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (1981), η Σύμβαση για την Μεταφορά Καταδίκων (1983) μαζί με το συμπληρωματικό της πρωτόκολλο (1997), η Σύμβαση για το Ξέπλυμα Χρήματος, την Έρευνα, τη Σύλληψη και την Κατάσχεση Προϊόντων εγκλήματος (1990), η Σύμβαση για την ποινική προστασία του περιβάλλοντος (1998), η Σύμβαση για τη διαφθορά (1999) και συμπληρωματικό πρωτόκολλο αυτής (2003), η Σύμβαση για το κυβερνοέγκλημα (2001) καθώς και το συμπληρωματικό πρωτόκολλο αυτής, αναφορικά με την εγκληματοποίηση ρατσιστικών και ξενοφοβικών πράξεων τελούμενων μέσα από υπολογιστικά συστήματα (2003), η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη της Τρομοκρατίας (2005) και συμπληρωματικό πρωτόκολλο αυτής (2015), η Σύμβαση ενάντια στην εμπορία ανθρώπων (2005), η Σύμβαση για το ξέπλυμα του μαύρου χρήματος, την έρευνα, σύλληψη και κατάσχεση προϊόντων του εγκλήματος καθώς και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (2005), η Σύμβαση

282 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 49, 50.

283 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 17.

για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης φαρμακευτικών προϊόντων και συναφών εγκλημάτων που απειλούν τη δημόσια υγεία (2011), η Σύμβαση ενάντια στην εμπορία ανθρωπίνων οργάνων (2015).²⁸⁴

4. Η διεθνής συνεργασία

Αρχικά, η ιδέα της διεθνούς αστυνομικής συνεργασίας ξεκίνησε από την ανάγκη καταδίωξης διεθνών εγκληματιών και καταπολέμησης διεθνών εγκλημάτων²⁸⁵. Έχει τις ρίζες της στην Ευρώπη του 19ου αιώνα, ενώ από τα μέσα του 20ου αιώνα και μετά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο αρχίσε και η συμμετοχή των ΗΠΑ σε διεθνείς συνεργασίες, καθόσον η εδαφική τους απομόνωση αλλά και η συνεχής οργάνωση στο εσωτερικό τους κατά τον προηγούμενο αιώνα τις είχαν οδηγήσει στην υιοθέτηση μιας πιο εσωστρεφούς πολιτικής²⁸⁶.

Ωστόσο, η εξάπλωση και η επέκταση της δραστηριότητας των εγκληματικών οργανώσεων και πέραν των εθνικών συνόρων, ιδίως από τη δεκαετία του 1960 και εφεξής, οδήγησε παράλληλα και στην εμφάνιση νέων μεγάλων οργανώσεων (γνωστότερες είναι η ιταλική μαφία, οι ρώσικες εγκληματικές οργανώσεις, οι νιγηριανές, οι κινέζικες τριάδες, η ιαπωνική γιακούζα, τα κολομβιανά καρτέλ). Η δραστηριότητά αυτών αναπτύσσεται πλέον στις εδαφικές περιφέρειες περισσότερων του ενός κρατών (διεθνική δραστηριότητα), με ροή κίνησης από τις

284 Περράκης Στέλιος, Τσόλκα Όλγα, *Ανθρώπινη Ασφάλεια, Δίκαιο και πολιτικές*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2014, σελ. 84, 101, Περράκης Στέλιος, 2013, ό.π., σελ. 37-39, *Συλλογή Συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Πρόλογος Walter Schwimmer, Αντώνης Ρουπακιώτης, Επιμέλεια – Μετάφραση Γαβριήλ Αμίτης, Αντώνης Λαναράς*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2000, Complete list of the Council of Europe's treaties, <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list> (τελευταία ροσβαση 15-12-2016)

285 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 92.

286 Deflem Mathieu, *Policing World Society – Historical Foundations of International Police Cooperation*, Εκδόσεις Oxford University Press, New York, 2002, σελ. 51, 83, 89, 90.

υπανάπτукτες ή ημιανεπτυγμένες περιοχές προς τις περιοχές με υψηλή ανάπτυξη²⁸⁷. Επιπλέον, η δραστηριοποίηση της διεθνούς τρομοκρατίας με αποκορύφωμα την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ, προώθησε ακόμα περισσότερα την διεθνή συνεργασία εναντίον της διεθνούς τρομοκρατίας, σηματοδοτώντας και την έναρξη μιας νέας εποχής παγκόσμιας ασφάλειας. Τις συνεργασίες αυτές έρχονται πλέον να ενισχύσουν και οι ολοένα αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές από χώρες του τρίτου προς τον δυτικό κόσμο και κυρίως την Ευρώπη, με την παράλληλη εμφάνιση ακραίων μορφών ισλαμικού φονταμενταλισμού και την μετεξέλιξη ενός μεγάλου μέρους της σύγχρονης διεθνούς τρομοκρατίας σε μια μάχη του Ισλάμ εναντίον της δύσης.

Και όλα αυτά συμβαίνουν στη λεγόμενη εποχή της παγκοσμιοποίησης, όπου ο κόσμος άρχισε να εισέρχεται με όλο και ταχύτερους ρυθμούς από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, σε μια εποχή όπου βλέπουμε την εθνική κυριαρχία και την πολιτιστική ιδιαιτερότητα να μην συνιστούν ικανά επιχειρήματα για αποκλίσεις από τα λεγόμενα διεθνή standards²⁸⁸, τα οποία επιβάλλονται μέσω της κατάργησης των οικονομικών συνόρων, της μείωσης του κρατικού παρεμβατισμού, της απελευθέρωσης των αγορών και του πολλαπλασιασμού των μέσων επικοινωνίας και μετάδοσης των πληροφοριών. Και έχουν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας καινούργιας συλλογικής πεποίθησης, αυτή της ομογενοποίησης του κόσμου γύρω από μια παγκόσμια κανονικότητα, με αντιπάλους όπως είδαμε την διεθνή τρομοκρατία και το διεθνές οργανωμένο έγκλημα²⁸⁹.

287 Αλεξιάδης, 2011, ό.π., σελ. 248.

288 Πανούσης Γιάννης, *Ανασφάλεια – Το “σκίαχτρο” της παγκοσμιοποίησης*, Ποινική Δικαιοσύνη 10/2004, σελ. 1153.

289 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, 2005, ό.π., σελ. 121, 122.

Στα πλαίσια αυτών των εξελίξεων, ο Ο.Η.Ε. πρώτος επιδιώκει να συμβάλλει στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας, οργανώνοντας για παράδειγμα διεθνή συνέδρια με μόνιμο γενικό θέμα την πρόληψη του εγκλήματος και την μεταχείριση των εγκληματιών, αλλά και προωθώντας την υπογραφή Διεθνών Συμβάσεων αναφορικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος²⁹⁰. Παράλληλα, νέες στρατηγικές και νέες δομές συνεργασίας επινοήθηκαν για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων, όχι μόνο στην Ευρώπη όπως είδαμε στην προηγούμενη ενότητα αλλά και διεθνώς, με κυριότερη την δημιουργία και λειτουργία της Ιντερπόλ.

Επιπλέον, η Αστυνομία σαν ο κατεξοχήν θεσμός πρόληψης και καταπολέμησης του εγκλήματος μέσα στα όρια της εθνικής επικράτειας, πρέπει να στηριχθεί γερά στην διεθνή αστυνομική συνεργασία. Οι μορφές αυτής της συνεργασίας ξεκινούν από διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ διαφόρων κρατών και καταλήγουν στην σύσταση και λειτουργία Οργανισμών με συγκεκριμένα καθήκοντα και αρμοδιότητες²⁹¹. Όλες αυτές οι συνεργασίες είχαν και έχουν ως αποκλειστικό σχεδόν στόχο τη δημιουργία κατάλληλων διαύλων επικοινωνίας για την απρόσκοπτη ροή πληροφοριών που έχουν σχέση με την διάπραξη εγκλημάτων. Άλλωστε, η δίωξη της εγκληματικότητας “χωρίς πληροφορία” είναι σχεδόν αδύνατη²⁹².

Στην ενότητα αυτή θα δούμε πως διαμορφώνεται η διεθνής αστυνομική συνεργασία αφενός μέσω του ΟΗΕ και της Ιντερπόλ και αφετέρου μέσω διμερών ή πολυμερών Συμφωνιών, υπό το πρίσμα της ελληνικής συμμετοχής σε αυτές.

290 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 16, 17.

291 Στεργιούλης, Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 17.

292 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 261.

4α. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)

Από τη στιγμή που τα κράτη στο σύγχρονο κόσμο πρέπει να συνεργάζονται, να προσαρμόζονται, να συνεννοούνται και να συμβιβάζονται σε τόσους πολλούς τομείς με σκοπό την προώθηση της ευημερίας, την επίλυση προβλημάτων που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα και τον περιορισμό των συγκρούσεων, είναι απόλύτως λογικό να δημιουργούν διεθνείς οργανισμούς προς αυτή την κατεύθυνση. Οι οργανισμοί αυτοί σήμερα είναι τόσο πολλοί και ποικιλόμορφοι από ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη συγκυρία κατά τη σύντομη ιστορία των διεθνών οργανισμών²⁹³, με πιο μεγάλο σε έκταση αλλά και σε παραγόμενο έργο τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), ο οποίος αριθμεί 193 κράτη - μέλη ενώ έχει και παρατηρητές πολλούς διακυβερνητικούς οργανισμούς (πχ Ευρωπαϊκή Ένωση, Αφρικανική Ένωση, Ιντερπόλ) ή άλλους φορείς (πχ Ερυθρός Σταυρός, Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή κλπ)²⁹⁴.

Η εμφάνιση του Ο.Η.Ε. στη διεθνή έννομη τάξη χάραξε κυρίως μια νέα εποχή για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ο Χάρτης του παγκόσμιου αυτού οργανισμού, υπογράφηκε στο San Francisco, στις 26 Ιουνίου 1945 και αποτελεί το ιδεολογικό αποκρυστάλλωμα των αρχών που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις στη μεταπολεμική διεθνή κοινωνία²⁹⁵. Σε αυτόν ορίζονται έξι υπηρεσίες ως τα κύρια όργανά του οργανισμού. Αυτές είναι: 1. η Γενική Συνέλευση, 2. το Συμβούλιο Ασφαλείας, 3. το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC), 4. το Συμβούλιο Κηδεμονίας, 5. η Γραμματεία και 6. το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης²⁹⁶.

293 Bennett LeRoy, Oliver James, *Διεθνείς Οργανισμοί - Αρχές και Προβλήματα*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2006, σελ. 16.

294 United Nations, Member States, <http://www.un.org/en/member-states/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016), United Nations, Intergovernmental Organizations, <http://www.un.org/en/sections/member-states/intergovernmental-organizations/index.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

295 Περράκης Στέλιος, 2013, ό.π., σελ. 71

296 United Nations, Overview, <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Μέσα από μια συνεχόμενη νομοπαραγωγική διαδικασία, τα Ηνωμένα Έθνη κατήρτισαν μια εκτεταμένη σειρά πράξεων, κυρίως διακηρύξεις και συμβάσεις αλλά και αποφάσεις, γενικές και ειδικές, που καλύπτουν όπως είπαμε τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά και τα δικαιώματα ομάδων ατόμων ή κατηγοριών²⁹⁷. Εκτός βέβαια από την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η δικαιοπαραγωγική δραστηριότητα των Ηνωμένων Εθνών έχει αποδώσει μέχρι σήμερα ένα εντυπωσιακό πλέγμα συμβατικών ρυθμίσεων ειδικού χαρακτήρα, το οποίο καλύπτει ειδικά ζητήματα και καταστάσεις, καθώς και ομάδες προσώπων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Αναφορικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος έχουν υπογραφεί διάφορες συμβάσεις, μεταξύ των οποίων είναι οι εξής: η Διαμερικανική Σύμβαση κατά της τρομοκρατίας (1976), η Σύμβαση για την σύλληψη ομήρων (1979), Συμβάσεις - Πράξεις για αεροπειρατεία: Σύμβαση Τόκιο (1963), Χάγης (1970), Μόντρεαλ (1973), η Σύμβαση κατά της σύλληψης ομήρων (1979), η Σύμβαση κατά της διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών (1988), η Σύμβαση καταστολής τρομοκρατικών βομβιστικών επιθέσεων (1998), η Σύμβαση για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (1999), η Σύμβαση κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος²⁹⁸ με τα τρία πρόσθετα πρωτόκολλά της (για την πρόληψη και καταστολή της εμπορίας ανθρώπων, την λαθραία διακίνηση μεταναστών και την παράνομη κατασκευή και διακίνηση πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών - 2000 και 2001) καθώς και η Σύμβαση κατά της διαφθοράς (2003)²⁹⁸.

Επιπλέον, στα πλαίσια της καταπολέμησης του διεθνούς οργανωμένου

297 Περράκης Στέλιος, 2013, ό.π., σελ. 87

298 United Nations Office on Drugs and Crime, Treaties, <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/index.html?ref=menu#Crimrelated> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

εγκλήματος αλλά και της τρομοκρατίας ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών έχει συστήσει το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC)²⁹⁹. Ο φορέας αυτός έχει σαν κύρια καθήκοντα α. την κατάρτιση σχεδίων τεχνικής συνεργασίας για την ενίσχυση της ικανότητας των κρατών μελών στην αντιμετώπιση των παράνομων ναρκωτικών, της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας, β. την έρευνα και την αναλυτική εργασία για να αυξηθούν οι γνώσεις και η κατανόηση σε θέματα ναρκωτικών και εγκληματικότητας και γ. την παροχή βοήθειας στα κράτη αναφορικά με την επικύρωση και εφαρμογή των σχετικών διεθνών συνθηκών καθώς και την ανάπτυξη της εγχώριας νομοθεσίας για τα ναρκωτικά, το έγκλημα και την τρομοκρατία, μέσα από τη δημιουργία κανονιστικών κειμένων. Οι τομείς ενασχόλησης του είναι το οργανωμένο έγκλημα και το trafficking, η διαφθορά, η πρόληψη του εγκλήματος, η πρόληψη της κατάχρησης ναρκωτικών και η πρόληψη της τρομοκρατίας³⁰⁰, ενώ στα πλαίσια των εργασιών του συνεργάζεται με τα κράτη - μέλη και λοιπούς διεθνείς οργανισμούς και επίσης λειτουργούν διάφορες ομάδες εργασίας και επιτροπές, όπως η Επιτροπή για τα Ναρκωτικά (Commission on Narcotic Drugs) και η Επιτροπή για την Πρόληψη του Εγκλήματος και την Ποινική Δικαιοσύνη³⁰¹.

299 United Nations, Funds, Programmes, Specialized Agencies and Others, <http://www.un.org/en/sections/about-un/funds-programmes-specialized-agencies-and-others/index.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

300 United Nations Office on Drugs and Crime, About UNODC, <http://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html?ref=menutop> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

301 United Nations Office on Drugs and Crime, Commissions, <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/index.html?ref=menuaside> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

4β. Η Ιντερπόλ

Η αντιμετώπιση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος ανάγεται σήμερα στις προτεραιότητες όλων των ανεπτυγμένων κρατών. Σ' αυτό το πλαίσιο, η διεθνής κοινότητα κάνει τα πρώτα της βήματα με την ίδρυση της Ιντερπόλ, η οποία αποτελεί την πρώτη σε παγκόσμια βάση διεθνή συνεργασία σε αστυνομικά θέματα³⁰². Οι πρώτες προσπάθειες για την ίδρυση της εκδηλώνονται το 1914 στο Μονακό, στο πρώτο συνέδριο της Διεθνούς Δικαστικής Αστυνομίας, στο οποίο συζητήθηκε το θέμα της ίδρυσης μιας διεθνούς υπηρεσίας εντοπισμού των διεθνών εγκληματιών. Ωστόσο, ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος δεν επέτρεψε την υλοποίηση της ιδέας. Το ζήτημα επανέρχεται στο συνέδριο της Βιέννης το 1923 που διοργανώθηκε με πρωτοβουλία του Αρχηγού της Αυστριακής Αστυνομίας Johannes Schober, όπου αποφασίσθηκε η ίδρυση μιας Μόνιμης Διεθνούς Επιτροπής Εγκληματολογικής Αστυνομίας και ταυτόχρονα καταρτίστηκε το καταστατικό της. Το καταστατικό τροποποιήθηκε για πρώτη φορά στη Γενική Συνέλευση της Ρώμης το 1932 και εν συνεχεία στη Γενική Συνέλευση της Βιέννης το 1956. Με την τελευταία τροποποίηση, η ονομασία της Διεθνούς Επιτροπής Εγκληματολογικής Αστυνομίας μεταβλήθηκε σε Διεθνή Οργάνωση Εγκληματολογικής Αστυνομίας, όπου και για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε ο όρος "Interpol" ως ακρωνύμιο των όρων International Police³⁰³. Σήμερα, ο αριθμός των μελών της ανέρχεται στα 190 και είναι παράλληλα ο δεύτερος σε έκταση μεγαλύτερος Διεθνής Οργανισμός μετά τον Ο.Η.Ε.³⁰⁴.

Αν και ο όρος "Interpol" προέρχεται από σύντημη των λέξεων "International

302 Παπαγιάννης Δανάτος, 2008, ό.π., σελ. 46, 47.

303 Στεργιούλης Ευάγγελος, *Η συμβολή της Ιντερπόλ στην καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Μάιος – Ιούνιος 2011, σελ. 22 – 27.

304 Interpol, Overview, <http://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Police” και σημαίνει “Διεθνής Αστυνομία”, ωστόσο απέχει πολύ από το να συνιστά πράγματι μια διεθνή Αστυνομία. Όσο και αν διαρκώς οι συνθήκες καταπολέμησης των σύγχρονων μορφών εγκληματικότητας προϋποθέτουν την όλο και πιο στενή διεθνή αστυνομική συνεργασία, για τους ενασχολούμενους με θέματα Ιντερπόλ, η κρατούσα αντίληψη είναι ότι έχουν να κάνουν με έναν Διεθνή Οργανισμό παρά με Αστυνομία³⁰⁵.

Σκοποί της Interpol είναι μεταξύ άλλων να εξασφαλίζει και να προωθεί την ευρύτερη δυνατή αμοιβαία συνδρομή μεταξύ όλων των εγκληματολογικών αστυνομικών υπηρεσιών, εντός των ορίων των υπάρχοντων Νόμων στις διάφορες χώρες, με το Πνεύμα της “Παγκόσμιας Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων” και να προάγει όλους εκείνους τους θεσμούς, οι οποίοι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν αποτελεσματικά στην πρόληψη και την καταστολή των εγκλημάτων του κοινού δικαίου³⁰⁶, απαγορεύοντας όμως αυστηρά οποιαδήποτε παρέμβαση ή δραστηριότητα πολιτικού, στρατιωτικού, θρησκευτικού ή φυλετικού χαρακτήρα³⁰⁷.

Η Ιντερπόλ δε διατηρεί δική της αστυνομική δύναμη και υπαλλήλους. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του καταστατικού της, η Γενική Συνέλευση αποτελεί το όργανο (σώμα) της ανώτατης αρχής της Οργάνωσης και συγκροτείται από τους εκπροσώπους, οι οποίοι διορίζονται από τα μέλη της Οργάνωσης³⁰⁸. Μέλη της είναι οι αστυνομικές αρχές των κρατών μελών, οι οποίες προσχωρούν ύστερα από αίτηση³⁰⁹. Σε αντίθεση με την Ευρωπόλ, η Ιντερπόλ συνδέει μόνο αστυνομικές

305 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 92.

306 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 97.

307 Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

308 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 97.

309 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 93.

υπηρεσίες και όχι υπηρεσίες τελωνείων, λιμενικών, ασφαλείας, φύλαξης συνόρων κλπ. Παρέχει παρόμοιες υπηρεσίες με την Ευρωπόλ, μόνο που η τελευταία δίνει έμφαση στην στρατηγική και επιχειρησιακή ανάλυση του οργανωμένου εγκλήματος προκειμένου να γίνουν αστυνομικές επιχειρήσεις από τα κράτη – μέλη της. Επίσης, η Ιντερπολ λειτουργεί βάσει καταστατικού χάρτη ενώ η Ευρωπόλ βάσει της Συνθήκης Ευρωπόλ³¹⁰.

Η αποστολή της ορίζεται στο άρθρο 2 του καταστατικού της και έχει να κάνει με την οργάνωση της συνεργασίας μεταξύ των αστυνομικών αρχών – μελών της. Στο καταστατικό της ορίζεται επιπλέον και ο τίτλος της εθνικής αστυνομικής υπηρεσίας κάθε χώρας - μέλους που την αντιπροσωπεύει. Αυτή η εθνική Υπηρεσία είναι δηλαδή σε τέτοιο επίπεδο κύρους και συγκρότησης που να μπορεί να διασφαλίζει τη διασύνδεση κάθε υπεύθυνης για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος εγχώριας Υπηρεσίας με τα άλλα Εθνικά Κέντρικά Γραφεία της Ιντερπόλ και με τη Γενική Γραμματεία της³¹¹.

Η Γενική Γραμματεία της Ιντερπόλ, η οποία εδρεύει στη Λυόν, αποτελεί τον συνδετικό κρίκο των αστυνομικών Υπηρεσιών όλων αυτών των χωρών, προσφέροντας μια σειρά υπηρεσιών όπως διευκόλυνση ανταλλαγής πληροφοριών, συντονισμό κοινών επιχειρησιακών αστυνομικών δραστηριοτήτων, ανάλυση κυρίως τάσεων, απειλών, μελλοντικών προοπτικών και εξελίξεων της διεθνούς εγκληματικότητας και γενικότερα διευκόλυνση της παγκόσμιας συνεργασίας. Έτσι, η Ιντερπολ παρέχει μια εξαιρετικά αποτελεσματική υποδομή τεχνολογίας, με έμφαση στην εξασφάλιση της άμεσης και έγκαιρης ηλεκτρονικής επικοινωνίας των Εθνικών

310 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 115, 116.

311 Ζιανίκας Χαράλαμπος, 1990, ό.π., σελ. 91 – 98.

Γραφείων Ιντερπολ των κρατών – μελών της³¹².

Για την άρτια λειτουργία και την αποτελεσματική εκπλήρωση των σκοπών της, η Ιντερπόλ τηρεί στην έδρα της Γενικής Γραμματείας της αρχεία σήμανσης, δακτυλοσκοπικά, dna, φωτογραφιών, περιγραφικής σήμανσης, μεθόδους τέλεσης - *modus operandi*, σύστημα ανάλυσης πληροφοριών, αρχεία κλεμμένων αντικειμένων (οχημάτων, έργων τέχνης) και εγγράφων, αρχεία κατασχέσεων ναρκωτικών ουσιών και εγγράφων, εξοπλισμό για βαλλιστικές εξετάσεις και αντίστοιχη βάση δεδομένων κ.α.³¹³. Για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με καταζητούμενους εγκληματίες κλπ, κυκλοφορεί μεταξύ των μελών της ειδικό δελτίο με τις σχετικές αναγγελίες ενώ διαθέτει επίσης άρτιο ραδιοτηλεγραφικό δίκτυο για την σύνδεση και επικοινωνία των επιμέρους Εγκληματολογικών Γραφείων³¹⁴.

Η επίσημη σύνδεση της χώρας μας με την Ιντερπόλ έγινε το 1956. Επίσης, στην Ελληνική Αστυνομία έχει ιδρυθεί και η Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.) που έχει μεταξύ άλλων Τμημάτων (Τμήμα Ευρωπόλ και Τμήμα Σιρένε) και το Τμήμα Ιντερπολ. Το Τμήμα αυτό αποτελεί το Εθνικό Κεντρικό Γραφείο Ιντερπόλ Αθηνών κι εξασφαλίζει την επικοινωνία των αστυνομικών και λοιπών αρχών του κράτους με την Γενική Γραμματεία του Διεθνούς Οργανισμού Εγκληματολογικής Αστυνομίας – Ιντερπόλ³¹⁵.

Σήμερα η Ιντερπολ φαίνεται να είναι θύμα της ίδιας της επιτυχίας της γιατί η

312 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 115, 116.

313 Interpol, Expertise, Overview, <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Overview> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

314 Δημόπουλος Χαράλαμπος, 2008, ό.π., σελ. 101.

315 Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

μαζική προσχώρηση νέων κρατών οδηγεί σε προβλήματα που κάνουν την συνεργασία αναποτελεσματική. Τα συμμετέχοντα κράτη δεν επιδεικνύουν την απαιτούμενη πολιτική θέληση για μια ουσιαστική δίωξη του εγκλήματος και επίσης ο μεγάλος αριθμός των κρατών μελών καθιστά ανέφικτη την αναγκαία τροποποίηση της Ιδρυτικής της Συνθήκης και την προσαρμογή αυτής στις σύγχρονες απαιτήσεις³¹⁶.

Για παράδειγμα, η συνεργασία της Ευρωπόλ με την Ιντερπόλ δεν ήταν εύκολη λόγω του ιδιαίτερα αυστηρού νομικού πλαισίου της πρώτης στην ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων. Έτσι, για να υπογραφεί η συμφωνία τους τροποποιήθηκε ο κανονισμός της Ευρωπόλ αλλά και πάλι η Ιντερπόλ διαβιβάζει πληροφορίες από την Ευρωπόλ μόνο σε χώρες κράτη - μέλη που έχουν συμφωνία συνεργασίας με την Ευρωπόλ³¹⁷. Συνεπώς, μετά την καθιέρωση της αστυνομικής συνεργασίας με βάση τις Συμφωνίες Σένγκεν, οι έρευνες μέσω Ιντερπόλ για τα κράτη - μέλη που μετέχουν στις συμφωνίες Σένγκεν δεν είναι πλέον δυνατή. Τα κράτη - μέλη όμως που μετέχουν στην Ευρωπόλ έχουν προβεί μέσω αυτής σε μια θεσμική συνεργασία με την Ιντερπόλ, η οποία επιτρέπει διαβίβαση πληροφοριών σ αυτήν όπως και σε τρίτα κράτη³¹⁸.

Πέραν πάσης αμφιβολίας, η συμβολή της Ιντερπόλ στην καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας έχει εδραιωθεί και αποδειχθεί από την καθολική συμμετοχή αλλά και τη βούληση της διεθνούς κοινότητας- παρά τους διαφορετικούς πολιτισμούς και τα διαφορετικά νομικά, δικαστικά και νομοθετικά συστήματα - να υπάρξει αποτελεσματική και παγκόσμια συνεργασία για την καταπολέμηση της

316 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 48.

317 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2003, ό.π., σελ. 117.

318 Παπαγιάννης Δονάτος, 2008, ό.π., σελ. 47.

εγκληματικότητας. Σ' αυτή την διεθνή καθολική προσπάθεια καταπολέμησης του εγκλήματος, βασική αρχή που πρέπει να τηρείται τόσο από την Ιντερπόλ όσο και από τα συμμετέχοντα κράτη - μέλη είναι ο σεβασμός και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γεγονός άλλωστε που υπογραμμίζεται στο καταστατικό της.

4γ. Λοιπές διεθνείς συνεργασίες – Η περίπτωση της Ελλάδας

Προκειμένου για τη χώρα μας, βλέπουμε την Ελληνική Αστυνομία τα τελευταία χρόνια, ασκώντας μια πολιτική για την ολοκληρωμένη προσέγγιση και αντιμετώπιση του εγκλήματος, να έχει ενισχύσει σημαντικά τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο μέσω διμερών και πολυμερών μορφών συνεργασίας αλλά και άλλων πρωτοβουλιών. Κι αυτό γιατί αφενός η συνεργασία σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο έχει αναδειχθεί σε κυρίαρχη προτεραιότητα για κάθε κράτος και αφετέρου συγκεκριμένα για την χώρα μας, η περιοχή μας λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί πόλο εκδήλωσης ισχυρού ενδιαφέροντος όχι μόνο εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και άλλων Διεθνών Οργανισμών.

Το Τμήμα Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας είναι η καθ' ύλην αρμόδια Υπηρεσία για την συνεργασία της Ελληνικής Αστυνομίας με αλλοδαπές αρχές και άλλους διεθνείς οργανισμούς, πλην Ιντερπόλ και Ευρωπόλ, για τα οποία υπάρχουν όπως είδαμε παραπάνω ειδικές Υπηρεσίες από ελληνικής πλευράς³¹⁹.

Υπάρχει αυτή τη στιγμή μια δυναμική διαδικασία αστυνομικής συνεργασίας, η

³¹⁹ Ελληνική Αστυνομία , Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.), http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

οποία χωρίζεται στους εξής τομείς που θα παρουσιάσουμε στη συνέχεια, με την επισήμανση ότι θα παρουσιαστούν οι διεθνείς συνεργασίες σε θέματα πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, στα οποία συμμετέχει η χώρα μας, προκειμένου κατ' αυτόν τον τρόπο να αναδειχθεί η συνεισφορά που μπορεί να έχει η διεθνής αστυνομική συνεργασία για την Ελληνική Αστυνομία. Συνεπώς, δε θα προβούμε σε περαιτέρω παρουσίαση διεθνών συνεργασιών όπου συμμετέχουν αλλοδαπές αρχές και Οργανισμοί χωρίς την Ελλάδα, αν και η βιβλιογραφική έρευνα υπέδειξε την ύπαρξη πολλών ακόμα συνεργασιών σε ευρωπαϊκό και όχι μόνο επίπεδο, καταδεικνύοντας την πολυπλοκότητα των διεθνών σχέσεων και στον τομέα της αστυνομικής συνεργασίας.

4γί. Διμερείς και πολυμερείς Συμφωνίες Αστυνομικής Συνεργασίας

Η σύναψη Συμφωνιών Αστυνομικής Συνεργασίας πραγματοποιείται στα πλαίσια των διακρατικών σχέσεων και συνομολογείται μετά από εκφρασθείσα σχετική βούληση των ενδιαφερομένων κρατών, στοχεύει δε στην αμοιβαία ανάληψη συμβατικής υποχρέωσης συνεργασίας των δύο χωρών για την αποτελεσματικότερη και άμεση αντιμετώπιση προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος κάθε μορφής εγκληματικότητας³²⁰. Το Υπουργείο Εσωτερικών έχει συνομολογήσει:

- Διμερείς Συμφωνίες Αστυνομικής Συνεργασίας με τις εξής χώρες: Αίγυπτος, Αλβανία, Αρμενία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, ΗΠΑ, Ιράν, Ισραήλ, Ιταλία, Κίνα, Κροατία, Κύπρο, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Ουκρανία, Πακιστάν, ΠΓΔΜ, Πολωνία, Ρουμανία, Ρωσία, Σερβία, Σλοβενία και Τουρκία.

- ένα (1) Τριμερές Πρωτόκολλο Συνεργασίας για την καταπολέμηση του

³²⁰ Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

διασυννοριακού εγκλήματος με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

- μια (1) Συμφωνία Συνεργασίας Ελλάδας, Βουλγαρίας και Τουρκίας για την ίδρυση κοινού κέντρου επαφής με σκοπό την αστυνομική και τελωνειακή συνεργασία³²¹.

Η πάγια τακτική της χώρας μας είναι να συνομολογεί Συμφωνίες Αστυνομικής συνεργασίας όπου τα συμβαλλόμενα μέρη θα συνεργάζονται και θα παρέχουν αμοιβαία βοήθεια σε τομείς όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος, της διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, των παράνομων δραστηριοτήτων σχετικών με τα όπλα, την παράνομη μετανάστευση και την εμπορία ανθρώπων κ.ά.. Η υλοποίηση της συνεργασίας αυτής πραγματοποιείται μέσω ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειριών, νομοθεσίας και επιστημονικών δημοσιεύσεων³²².

4γii. Αστυνομικοί Σύνδεσμοι

Οι θέσεις των Αστυνομικών Συνδέσμων στις Ελληνικές Πρεσβείες στο εξωτερικό προβλέπονται σύμφωνα με το Ν. 1481/1984 στις Διμερείς / Πολυμερείς Συμφωνίες Αστυνομικής Συνεργασίας που συνομολογεί το Υπουργείο Εσωτερικών καθώς και στις Αποφάσεις του Συμβουλίου των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι Έλληνες Αστυνομικοί Σύνδεσμοι διαπιστεύονται ως εκπρόσωποι του Υπουργείου Εσωτερικών / Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας στο ανάλογο Υπουργείο της ξένης χώρας και τοποθετούνται στην Ελληνική Πρεσβεία. Ανάλογα με τις ανάγκες, μπορούν παράλληλα να

321 Ελληνική Αστυνομία, Πίνακας συναφθεισών διμερών συμφωνιών Αστυνομικής Συνεργασίας και Επανεισδοχής, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

322 Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

διαπιστεύονται σε μία ή και περισσότερες άλλες ξένες χώρες και να εκτελούν καθήκοντα Αστυνομικού Συνδέσμου στις αντίστοιχες Ελληνικές Πρεσβείες.

Το δίκτυο Αστυνομικών Συνδέσμων της Ελληνικής Αστυνομίας έχει αναπτυχθεί στις παρακάτω πρωτεύουσες και Ευρωπαϊκούς / Διεθνείς Οργανισμούς: Λονδίνο, Λευκωσία, Σόφια, Τίρανα, Άγκυρα, Μόσχα, Κίεβο, Βουκουρέστι, Βελιγράδι, Ζάγκρεμπ, Σεράγεβο, Βηρυτό, Σκόπια, Ισλαμαμπάντ, Πεκίνο, Παρίσι και Ρώμη (Ε.Γ. INTERPOL), Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Βρυξέλλες), Ευρωπαϊκή Αστυνομία / Ευρωπόλ (Χάγη), Γενική Γραμματεία της Ιντερπόλ (Λυών) και Πρωτοβουλία Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης / SECI (Βουκουρέστι)³²³.

Οι Αστυνομικοί Σύνδεσμοι που είναι τοποθετημένοι στις διπλωματικές αρχές της χώρας μας σε Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και σε τρίτα, έχουν ως κύριο καθήκον τους τη συνεργασία με τις αστυνομικές αρχές του κράτους όπου έχουν τοποθετηθεί, με σκοπό την προώθηση της ανταλλαγής πληροφοριών για την πρόληψη και την καταπολέμηση εγκληματικών πράξεων. Έχουν συμβουλευτικές αρμοδιότητες και όχι επιχειρησιακά καθήκοντα. Προάγουν την συνεργασία και συμβάλλουν στην άμεση επικοινωνία με σκοπό τη συνεργασία των διωκτικών αρχών της ενδιαφερόμενης ξένης χώρας με τις αντίστοιχες ελληνικές αρχές, μέσω της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας. Εκτελούν τα καθήκοντά τους στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και σεβόμενοι την εθνική νομοθεσία της χώρας διαπίστευσής τους, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Οι Αξιωματικοί που έχουν διατεθεί στους Διεθνείς Οργανισμούς συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία αυτών, αφού τα καθήκοντά τους προβλέπονται από τις θέσεις που κατέχουν και

323 Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

προσδιορίζονται από τους οργανισμούς³²⁴. Επιπλέον και προκειμένου για θέματα παράνομης μετανάστευσης, οι αξιωματικοί σύνδεσμοι μπορούν να έχουν και καθήκοντα αξιωματικού συνδέσμου μετανάστευσης, βάσει του Κανονισμού 377/2004 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό την ανάπτυξη και διατήρηση επαφών με τις αρχές της χώρας υποδοχής, προκειμένου να συμβάλλουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, στην επαναπροώθηση των παράνομων μεταναστών και στην διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης.

4γiii. Περιφερειακή Αστυνομική Συνεργασία και Διεθνείς Οργανισμοί

Η χώρα μας πέραν της στενής συνεργασίας και των διαφόρων πρωτοβουλιών που αναπτύσσει στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εντείνει επιπλέον τις προσπάθειές της για ενδυνάμωση της συνεργασίας και στην ευρύτερη περιοχή της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης, της Αδριατικής και Ιονίου, θεσμοθετώντας κανάλια επικοινωνίας για γρήγορη ενημέρωση και ανταλλαγή πληροφοριών παράνομων δραστηριοτήτων. Η Ελληνική Αστυνομία συμμετέχει ενεργά στους Οργανισμούς και Πρωτοβουλίες που παρατίθενται στη συνέχεια.

4γiii1. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου [ΟΟΣΕΠ]

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου (ΟΟΣΕΠ) – Organization for the Black Sea Economic Cooperation (OBSEC) είναι ένας Διεθνής Οργανισμός για την Περιφερειακή Οικονομική Συνεργασία στον οποίο συμμετέχουν

324 E-nomothesia.gr, Κοινή Υπουργική Απόφαση 1027/4/26-ιδ/2010 – ΦΕΚ Β-845/16/6/2010, <https://www.e-nomothesia.gr/kat-astynomikos-astynomia/metatheseis-apospaseis/kya-1027-4-26-id-2010.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

οι εξής χώρες: Αλβανία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γεωργία, Ελλάδα, Μολδαβία, Ουκρανία, Σερβία, Ρουμανία, Ρωσία και Τουρκία. Η ιδρυτική διακήρυξη για τη σύστασή του υπογράφηκε στις 25 Ιουνίου 1992, σε σύνοδο κορυφής στην Κωνσταντινούπολη, γνωστή και ως Διακήρυξη του Βοσπόρου, ενώ ο Χάρτης του ανωτέρω Οργανισμού υπογράφηκε την 5η Ιουνίου 1998 στη Γιάλτα από τους Αρχηγούς των προαναφερόμενων κρατών και κυρώθηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο την 27η Νοεμβρίου 1999 (Ν. 2911 / 1999 ΦΕΚ 83 Α / 16-4-1999). Βάσει αυτού του Χάρτη, ο ΟΟΣΕΠ απέκτησε νομική προσωπικότητα και καθιερώθηκε ως διεθνής Οργανισμός³²⁵.

Οι αρχές και οι σκοποί του ΟΟΣΕΠ είναι: α. η δραστηριοποίηση σε ένα πνεύμα φιλίας και καλής γειτονίας καθώς και η ενδυνάμωση του αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης, του διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ των κρατών – μελών, β. η περαιτέρω ανάπτυξη διμερούς και πολυμερούς συνεργασίας στη βάση των αρχών και των κανόνων των διεθνούς δικαίου, γ. η συνεργασία για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η προώθηση της ατομικής και συλλογικής πρωτοβουλίας των επιχειρήσεων και εταιρειών κατευθείαν στη διαδικασία της οικονομικής συνεργασίας και δ. η ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας.³²⁶

Μεταξύ των πεδίων συνεργασίας είναι και αυτό της συνεργασίας στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, στην σχετική Ομάδα Εργασίας του οποίου συμμετέχουν εκπρόσωποι από τις Αστυνομίες των κρατών – μελών του. Μέχρι στιγμής έχουν υπογραφεί τα εξής πρωτόκολλα – συμφωνίες:

-Συμφωνία μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών – μελών του ΟΟΣΕΠ για την

325 BSEC at a glance, <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

326 Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 24-03-2006: 7η Συνάντηση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης των Χωρών Μελών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου (Βουκουρέστι, 24/03/2006), http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=462&Itemid=295&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

συνεργασία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και ειδικότερα των οργανωμένων μορφών αυτού (02-10-1998, Κέρκυρα)

-Συμπληρωματικό πρωτόκολλο στην Συμφωνία μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών – μελών του ΟΟΣΕΠ για την συνεργασία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και ειδικότερα των οργανωμένων μορφών αυτού (15-10-2002, Κίεβο)

-Συμπληρωματικό πρωτόκολλο στην Συμφωνία μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών – μελών του ΟΟΣΕΠ για την συνεργασία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και ειδικότερα των οργανωμένων μορφών αυτού και συγκεκριμένα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (03-12-2004, Αθήνα)

Η Μόνιμη Γραμματεία του ΟΟΣΕΠ, η PERMIS (Permanent International Secretariat) εδρεύει στην Κωνσταντινούπολη ενώ η Προεδρία εναλλάσσεται μεταξύ των κρατών - μελών κάθε έξι μήνες (Μάιος – Νοέμβριος)³²⁷.

4γiii2. Η Πρωτοβουλία Συνεργασίας Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης (SECI)

Αξιολογότερη προσπάθεια είναι αυτή που έγινε στον χώρο της Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης, με επίκεντρο τη βαλκανική χερσόνησο, δηλαδή η Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης – Southeast European Cooperation Initiative (κέντρο SECI). Ειδικότερα, οι όμορες (άμεσα και έμμεσα) χώρες της περιοχής αυτής (Ελλάδα, Αλβανία, Βοσνία, Βουλγαρία, Κροατία, Μολδαβία, Ουγγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο, Σερβία και Τουρκία) προχώρησαν στη σύναψη περιφερειακής Διεθνούς Συμφωνίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος³²⁸, την ευρύτερη αστυνομική

327 Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

328 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 257, 258.

συνεργασία και τον συντονισμό των τελωνειακών ερευνών³²⁹. Για την υλοποίησή της Συμφωνίας αυτής υπέγραψαν “Καταστατικό Χάρτη Οργάνωσης και Λειτουργίας του Περιφερειακού Κέντρου της Πρωτοβουλίας Συνεργασίας της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (κέντρο SECI) για την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος”, με έδρα το Βουκουρέστι. Τα εν λόγω κείμενα υπογράφηκαν στο Βουκουρέστι στις 26-05-1999³³⁰.

Στα κείμενα αυτά προβλέπεται και η συνεργασία – εκτός των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών που μετέχουν στο κέντρο SECI και της Ιντερπόλ για θέματα Αστυνομίας, του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων για θέματα τελωνειακά καθώς και της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών, του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον έλεγχο των ναρκωτικών και για την πρόληψη του εγκλήματος³³¹.

Η Σύμβαση SELEC, (Southeast European Law Enforcement Center) για την μετεξέλιξη του SECI σε SELEC, προετοιμάστηκε ήδη από το 2009 στο πλαίσιο της 31ης Συνεδρίασης της Κοινής Επιτροπής Συνεργασίας (JCC) της Πρωτοβουλίας για την Συνεργασία στη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη (SECI) και από τον Οκτώβριο του 2011 λειτουργεί σαν διεθνής Οργανισμός με νομική προσωπικότητα, και με σκοπό την συνεργασία αστυνομικών και τελωνειακών αρχών για την καταπολέμηση και δίωξη του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, με ειδικότερα καθήκοντα την ανταλλαγή πληροφοριών και επιχειρησιακής βοήθειας, τη συλλογή, ανάλυση και διάχυση πληροφοριών (criminal intelligence), την παραγωγή στρατηγικών αναλύσεων και εκτιμήσεων απειλών καθώς και τη διαχείριση πληροφοριακού συστήματος πληροφόρησης³³².

329 Παπαθεοδώρου Θεόδωρος, 2005, ό.π., σελ. 200, 201.

330 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 257, 258.

331 Αλεξιάδης Στέργιος, 2011, ό.π., σελ. 258, 259.

332 SELEC, About SELEC, <http://www.selec.org/m106/About+SELEC> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

Τα κράτη - μέλη συμμετέχουν με εθνικούς αντιπροσώπους καθώς και εθνικά σημεία επαφής. Προκειμένου για τη χώρα μας, εθνικό σημείο επαφής είναι η Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας της Ελληνικής Αστυνομίας. Επιπλέον, για την καλύτερη οργάνωση του έργου του, το SELEC έχει κατηγοριοποιήσει το αντικείμενο του σε 8 ομάδες εργασίας, οι οποίες συνεδριάζουν σε ετήσια βάση, μπορούν να συνεργαστούν και σε Κοινές Επιχειρήσεις (Κοινές Ομάδες Έρευνας) και έχουν ως εξής: 1. ναρκωτικά , 2. εμπορία ανθρώπων, 3. κλεμμένα οχήματα, 4. λαθρεμπόριο και τελωνειακές απάτες, 5. εγκλήματα οικονομικά και πληροφορικής, 6. τρομοκρατία, 7. ασφάλεια κοντεινέρ και 8. εγκλήματα κατά της φύσης και του περιβάλλοντος, με σκοπό την συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών, γνώσεων, εμπειριών και τακτικών καλής πρακτικής στην καταπολέμηση αυτών των εγκλημάτων³³³.

4viii3. Η Διαδικασία Συνεργασίας Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης [SEECIP]

Η Διαδικασία Συνεργασίας Νοτιο-Ανατολικής Ευρώπης (South-East European Cooperation Process - SEECIP) είναι μια μη θεσμοθετημένη δομή περιφερειακής συνεργασίας, η οποία δημιουργήθηκε το 1996 όταν η Βουλγαρία οργάνωσε μια συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών προκειμένου να τεθούν τα θεμέλια ενός νέου Φόρουμ συνεργασίας, μετά την γέννηση νέων Χωρών στα Βαλκάνια³³⁴. Η SEECIP αποτελεί από ιδρύσεως της πρωτοβουλίας της το μόνο «γηγενές» σχήμα συνεργασίας, προερχόμενο αποκλειστικά από τις χώρες της Ευρώπης. Μέλη της εκτός από την χώρα μας, είναι η Αλβανία, ΠΓΔΜ, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία,

³³³ SELEC, Operational Activities, Task Forces, http://www.selec.org/m115/Operational_Activities (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

³³⁴ Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

Τουρκία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Κροατία, Μολδαβία και το Μαυροβούνιο³³⁵.

Η διαβαλκανική αυτή συνεργασία υπήρξε από την αρχή η έκφραση της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών της περιοχής, με προοπτική να μεταδώσει στη διεθνή Κοινότητα ένα συνεχές και αξιόπιστο μήνυμα αναφορικά με τους τρόπους επίλυσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι συμβαλλόμενες χώρες. Το προσδιοριστικό στοιχείο της SEECP είναι το γεγονός ότι αντιπροσωπεύει το μοναδικό Φόρουμ στη νοτιο-ανατολική Ευρώπη που δημιουργήθηκε και διευθύνεται από τα Κράτη της περιοχής ("regional ownership") σαν ένα μέσο σημαντικής συνεισφοράς στην προώθηση του πολιτικού κλίματος σε μια περιοχή, η οποία είχε αντιμετωπίσει συγκρούσεις για πολλά χρόνια. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι Ευρωπαϊκοί και οι Ευρω-Ατλαντικοί θεσμοί αποδίδουν πρωταρχική σημασία στην κατάσταση και στα θέματα της περιοχής της SEECP. Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα η SEECP έχει ασχοληθεί με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς και προβλέπεται περαιτέρω συνεργασία για θέματα ναρκωτικών, τρομοκρατίας, εμπορίας ανθρώπων κλπ. Η Προεδρία της SEECP εναλλάσσεται κάθε χρόνο μεταξύ των κρατών – μελών της (Μάιος – Μάιο)³³⁶.

4γiii4. Η Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου (ΠΑΙ)

Η Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου (Adriatic & Ionian Initiative – AI) συστάθηκε μετά από ενέργειες της Ιταλίας, την οποία συνέδραμε και υποστήριξε από την αρχή η χώρα μας, έλαβε δε επίσημα νομική υπόσταση με την Διακήρυξη της Ανκόνα (19-20 Μαΐου 2000), η οποία συνυπογράφηκε από τους Υπουργούς

335 Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, Διαδικασία Συνεργασίας Ν.Α. Ευρώπης (SEECP) & Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC), www.mfa.gr/images/docs/periferiaki_politiki/seecp_gr.pdf (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

336 About SEECP, <http://rspcsee.org/en/pages/read/about-seecp> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016), Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

Εξωτερικών των συμμετεχουσών χωρών, παρουσία του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Romano PRODI, του κ. Javier SOLANA (ΚΕΠΠΑ) και άλλων εκπροσώπων Διεθνών Οργανισμών. Συμμετέχουν οκτώ (8) χώρες, ήτοι : Ελλάδα, Ιταλία, Αλβανία, Κροατία, Σλοβενία, Σερβία, Μαυροβούνιο και Βοσνία & Ερζεγοβίνη. Η Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου από την ίδρυσή της τελεί υπό τη σύμφωνη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού πέραν των άλλων εκπλήρωνε τις επιταγές των συμπερασμάτων του Τάμπερε και του προγράμματος της Χάγης που το αντικατέστησε, όπου υπάρχει ειδική αναφορά για την υλοποίηση τέτοιων Περιφερειακών Πρωτοβουλιών Συνεργασίας³³⁷.

Η Διακήρυξη της Ανκόνα προσδιορίζεται από δύο πυλώνες: α. την ασφάλεια και τις δράσεις κατά του εγκλήματος στην περιοχή και β. τη σταδιακή αλλά συστηματικά προγραμματισμένη ανάπτυξή της. Οι συναντήσεις των χωρών καθορίζονται από την προεδρεύουσα χώρα και είναι συναντήσεις στρογγυλής τραπέζης, όπου όλα τα θέματα τίθενται για συζήτηση με τη σειρά και με την παρουσία όλων των εκπροσώπων και των εμπειρογνομόνων των χωρών³³⁸. Ωστόσο από τον Μάρτιο του 2008 η ατζέντα της ΠΑΙ άλλαξε και πλέον τα θέματα προτεραιότητας με τα οποία ασχολείται είναι: 1. θέματα μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, 2. μεταφορές και θαλάσσιες συνεργασίες, 3. θέματα τουρισμού, πολιτιστικά και σιαπανεπιστημιακής συνεργασίας και 4. περιβάλλον και πυροπροστασία³³⁹.

337 Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

338 Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου, <http://www.gscpp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/organismoi/ADRIAT+IONIO.csp> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

339 Adriatic & Ionian Initiative, Who we are, <http://www.aii-ps.org/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

4γiii5. Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (Regional Cooperation Council - RCC)

Το Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (Regional Cooperation Council - RCC) ιδρύθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2008 ως διάδοχος του Συμφώνου Σταθερότητας (Stability Pact). Η έδρα του, όπου βρίσκεται και η Γραμματεία του (RCC Secretariat), είναι το Σεράγεβο ενώ διατηρεί και Γραφείο Συνδέσμου (Liaison Bureau) στις Βρυξέλλες. Σκοπός του RCC είναι η στήριξη μιας περιφερειακής συνεργασίας στη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη, μέσω ενός πλαισίου το οποίο θα υποστηρίζει επίσης την Ευρωπαϊκή και την Ευρω-Ατλαντική ολοκλήρωση. Έχει στραφεί σε αναπτυξιακά προγράμματα και στη δημιουργία ενός πολιτικού κλίματος επιδεκτικού στην εφαρμογή προγραμμάτων ενός ευρύτερου περιφερειακού χαρακτήρα προς όφελος της κάθε χώρας³⁴⁰. Τα μέλη του RCC είναι 47 ως εξής: Αλβανία, Αυστρία, Βοσνία & Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανοικοδόμηση και την Ανάπτυξη, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ευρωπαϊκή Ένωση εκπροσωπούμενη από την Τρόικα, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ιταλία, Καναδάς, Κροατία, Λετονία, Π.Γ.Δ.Μ., Μολδαβία, Μαυροβούνιο, Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου, Νορβηγία, Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και την Ανάπτυξη, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Συμβούλιο της Ευρώπης, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Αναπτυξιακής Τράπεζας, SECI, Ισπανία, Τουρκία, Τσεχία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ο.Η.Ε., Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών, Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Η.Ε., UNMIK, Η.Π.Α. και Παγκόσμια Τράπεζα³⁴¹.

Ο ρόλος του RCC στον τομέα Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων είναι η

³⁴⁰ Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

³⁴¹ RCC, Partners, <http://www.rcc.int/pages/65/partners> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

υποστήριξη, η προαγωγή, ο συντονισμός και η παρακολούθηση του έργου των πρωτοβουλιών συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο στη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη. Οι προτεραιότητες περιλαμβάνουν τους τομείς: α. της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος μέσω των δραστηριοτήτων του SECI και της SEEPAG³⁴², β. το δίκτυο εκπαίδευσης για το οργανωμένο έγκλημα στη Νοτιο-Ανατολική Ευρώπη, γ. δραστηριότητες για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε συνεργασία με την Περιφερειακή Πρωτοβουλία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (RAI), δ. δραστηριότητες σχετικές με τη μετανάστευση και το άσυλο σε συνεργασία με την Περιφερειακή Πρωτοβουλία για τη Μετανάστευση, το Άσυλο και τους Πρόσφυγες (MARRI), ε. παρακολούθηση των ενταξιακών διαδικασιών και στ. συνεργασία με τη SEPCA - Southeast Europe Police Chiefs Association (στην SEPCA δε συμμετέχει η χώρα μας)³⁴³.

342 South East European Prosecutors Advisory Group, <http://www.seepag.info/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

343 South East Europe Police Chiefs Association (SEPCA), <http://www.mfa.gov.rs/en/foreign-policy/eu/regional-initiatives/southeast-europe-police-chiefs-association-sepca> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016), Τσιριγώτη Ζαχαρούλα, 2009, ό.π., σελ. 24 – 26.

Γ΄ ΜΕΡΟΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μετά την παρουσίαση του προληπτικού και κατασταλτικού έργου της Αστυνομίας, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, το μόνο βέβαιο είναι ότι η τελευταία φαίνεται ότι έχει στα χέρια της όλες τις προϋποθέσεις και τα μέσα για να περιστείλει την εγκληματικότητα. Η τεχνολογική εξέλιξη της προσφέρει μέσα και υλικοτεχνική υποδομή για να εξιχνιάσει και να προλάβει εγκλήματα ενώ παράλληλα οι “νέες” μορφές αστυνόμευσης την κάνουν να είναι κοντά στο κοινό παρά το σκληρό της πρόσωπο, στη συνείδηση τουλάχιστον των περισσότερων. Επιπλέον, η πρόσβαση σε πηγές πληροφοριών και οι συνεργασίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο μεγιστοποιούν τις δυνατότητές της προκειμένου σαν θεσμός, ο θεσμός της Αστυνομίας στις μέρες μας να μπορεί να θεωρείται αποτελεσματικός στο ρόλο του που δεν είναι άλλος από την πρόληψη και την καταστολή της εγκληματικότητας.

Παρ’ όλα αυτά παρατηρούμε ότι γύρω μας συμβαίνουν καθημερινώς εγκλήματα και δε φαίνεται να υπάρχει μια πτωτική τάση, ούτε παρατηρούμε την πλειοψηφία των πολιτών να αισθάνεται απόλυτα ασφαλής. Σαν συμπέρασμα μπορούμε να το εξάγουμε τόσο από τις επίσημες εθνικές στατιστικές (στατιστικές της Ελληνικής Αστυνομίας), όσο και από τις υπερεθνικές (πχ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice, στατιστικές Eurostat και Interpol) αλλά και το φόβο του εγκλήματος που βιώνουμε και ακούμε από τους συμπολίτες μας, ο οποίος ενδυναμώνεται παράλληλα από τα ΜΜΕ με τον τρόπο που αυτά συνήθως παρουσιάζουν ειδήσεις και γεγονότα.

Άραγε η Αστυνομία δε λειτουργεί με όλες τις δυνάμεις της προκειμένου να αποτρέψει τους κοινωνούς από το να εγκληματούν ή λειτουργεί ιδεατά και το έγκλημα εν τέλει υπάρχει επειδή όπως είπε και ο Durkheim αποτελεί ένα φυσιολογικό φαινόμενο που είναι εγγενές σε κάθε κοινωνικό σχηματισμό; Μπορούμε να ξέρουμε με στοιχεία χειροπιαστά αν η Αστυνομία σαν θεσμός λειτουργεί αποτελεσματικά και έχει στη διάθεσή της τα μέσα για να προλάβει το έγκλημα ή να το καταστείλει, να βρει τους ενόχους και να τους παραπέμψει στη δικαιοσύνη;

Αναφορικά με την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της Αστυνομίας, το μόνο βέβαιο είναι ότι για την εκτίμησή αυτή λαμβάνεται υπόψη το κατασταλτικό της έργο, το οποίο αποτυπώνεται στις διάφορες αστυνομικές στατιστικές (π.χ. δείκτες εγκληματικότητας, ποσοστά εξιχνίασης εγκλημάτων κλπ), οι οποίες όπως ξέρουμε, μαζί με τις στατιστικές των λοιπών φορέων του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης μας δίνουν την εικόνα της εμφανους εγκληματικότητας. Η εγκληματικότητα αυτή, όπως γνωρίζουμε, είναι απλώς η καταγεγραμμένη εγκληματικότητα από τους επίσημους φορείς και αποτελεί το 10-20% της πραγματικής εγκληματικότητας, καθόσον το υπόλοιπο ποσοστό ανήκει στον λεγόμενο σκοτεινό αριθμό³⁴⁴. Επιπλέον μεθοδολογικά προβλήματα προκύπτουν σε σχέση με την εγκυρότητα των καταγραφών, την επίδραση του φόρτου εργασίας και την οργάνωση των αστυνομικών υπηρεσιών, σαν παράγοντες που δυσχεραίνουν περισσότερο την σαφή εξαγωγή συμπερασμάτων. Επίσης, δεν πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας και το γεγονός ότι οι συλλήψεις δεν αντανakλούν ακριβώς την αποτελεσματικότητα της Αστυνομίας, καθόσον δεν αποτελούν μια ομοιογενή κατηγορία αλλά αντανakλούν στοχευμένες δράσεις στο πλαίσιο μαζικού χαρακτήρα

344 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2008, ό.π., σελ. 64.

ελέγχων³⁴⁵.

Αν και τα μέτρα καταστολής είναι ορατά, άμεσα και καλύτερα αποδεκτά από τον πολίτη, τα προληπτικά ωστόσο μέτρα δεν είναι άμεσα ορατά, είναι χρονοβόρα και έχουν υψηλό κόστος³⁴⁶. Αυτό έχει σαν συνέπεια το προληπτικό έργο της Αστυνομίας να είναι απολύτως αδύνατο να μετρηθεί και δεν υπάρχει έγκυρη επιστημονική μέθοδος που θα μπορούσε να δώσει αποτελέσματα κοινώς αποδεκτά³⁴⁷. Ακόμα και όταν επιχειρήθηκε να μετρηθεί στα πλαίσια κάποιων ερευνών, ήταν πολύ δύσκολο για τους ερευνητές να καταλήξουν σε ασφαλή συμπεράσματα. Οπότε ουσιαστικά οι στατιστικές της Αστυνομίας μπορούν να μας δείξουν μέρος της πραγματικότητας και όχι μια πλήρη εικόνα για τον αγώνα της στην πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος. Τα επιπλέον ερευνητικά εργαλεία που έχουμε στα χέρια μας, όπως οι έρευνες θυματοποίησης, φόβου του εγκλήματος μας αλλά και οι επίσημες στατιστικές των λοιπών επίσημων φορέων κοινωνικού ελέγχου δίνουν και αυτά μια εικόνα αλλά όπως είπαμε και παραπάνω όχι την πλήρη.

Με βάση τα παραπάνω, αν δεχθούμε ότι κύρια αποστολή της Αστυνομίας είναι η μείωση του εγκλήματος και η δημιουργία μιας ειρηνικής κοινωνίας, τότε αυτό σημαίνει ότι η αποτελεσματική της λειτουργία θα επιφέρει τη σταδιακή μείωση έως και εξάλειψη της εγκληματικότητας και τη δημιουργία της “ιδανικής” κοινωνίας. Λογικά η κατάσταση αυτή θα οδηγούσε στη σταδιακή συρρίκνωση έως και στην κατάργηση της Αστυνομίας. Αντί γι αυτό όμως, παρατηρούμε μια ολοένα και μεγαλύτερη διόγκωση των αστυνομικών υπηρεσιών, αύξηση του αστυνομικού

345 Βιδάλη Σοφία, 2012, ό.π., σελ. 207.

346 Χάιδου Ανθοζωή, *Εγκληματολογικά κείμενα: ανήλικοι-ναρκωτικά-κοινωνικός έλεγχος*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003, σελ. 120.

347 Σπινέλλη Καλλιόπη, 1982, ό.π., σελ. 106 – 111.

προσωπικού και χρήση νέας προηγμένης τεχνολογίας αστυνόμευσης. Αυτό ωστόσο δε σημαίνει ότι κατ'ανάγκη αυξάνεται η εγκληματικότητα, αλλά κυρίως ότι η αυξανόμενη εγκληματικότητα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής και η αναγκασία εξέλιξη των κρατικών μηχανισμών για την επιβολή πολυπλοκότερων διαδικασιών ελέγχου παρασύρει και την Αστυνομία προς αυτή την κατεύθυνση³⁴⁸.

Το θέμα είναι ότι δεν ακούσαμε σε μια χώρα να μειώθηκε κατά πολύ η εγκληματικότητα στο σύνολό της από κάποια πολιτική της Αστυνομίας ή μάλλον κάτι έτυχε και ακούστηκε αλλά για μείωση συγκεκριμένης κατηγορίας εγκληματικότητας, όταν για παράδειγμα στα μέσα της δεκαετίας του 1990 στη Νέα Υόρκη των ΗΠΑ εφαρμόστηκε το πρότυπο αστυνόμευσης της μηδενικής ανοχής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ωστόσο, μειώθηκε η εγκληματικότητα κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων και κάποιων περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού. Σαν πρότυπο αστυνόμευσης είχε συνεπώς έναν προληπτικό και κατασταλτικό χαρακτήρα και βοήθησε στη μείωση του φόβου του εγκλήματος των πολιτών, αλλά στρεφόταν σε μερικές μόνο κατηγορίες εγκλήματος. Βέβαια, υπάρχουν τόσα ακόμα πρότυπα αστυνόμευσης και στρατηγικές που ακολουθούνται και έχουν ακολουθηθεί, τόσο από την Ελληνική Αστυνομία όσο και από άλλες εθνικές Αστυνομίες ή πολιτικές που επιβάλλονται άνωθεν, αλλά ποτέ κάποιο δε βρέθηκε να είναι απόλυτα επιτυχημένο. Αυτό δεν είναι ωστόσο παράλογο γιατί ο κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος και η αντεγκληματική πολιτική που εφαρμόζονται σε μια κοινωνία έχουν να κάνουν και με άλλους φορείς (επίσημους και ανεπίσημους) αλλά και με άλλες πολιτικές (π.χ. κοινωνική πολιτική με έμφαση στην παιδεία και στην ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων στρωμάτων).

348 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2003, ό.π., σελ. 58.

Θα πρέπει όμως να εμπλεκόμαστε σε τέτοιους προβληματισμούς ή όχι; Μήπως το πιο σωστό θα ήταν να κοιτάμε το έργο της Αστυνομίας συνολικά και με βάση τον επιδιωκόμενο σκοπό της; Στο πλαίσιο αυτό μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι η Αστυνομία αποτελεί μια από τις σπουδαιότερες κοινωνικές λειτουργίες και εκδηλώσεις του κοινωνικού συνόλου, ο δε κοινωνικός της χαρακτήρας αποτελεί το πρωταρχικό στοιχείο της έννοιάς της και ο δικαιολογητικός ρόλος της ύπαρξής της³⁴⁹. Επιπλέον, αν κοιτάξουμε μόνο το έργο της Αστυνομίας στην πρόληψη και στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας είναι σαν να κοιτάμε το δέντρο μπροστά στο δάσος των τόσων ακόμα τρόπων υποβοήθησης ή παράλληλης ενίσχυσης του έργου της Αστυνομίας από τους επίσημους φορείς κοινωνικού ελέγχου. Και όχι απαραίτητα υποβοήθησης με τη μορφή συνεργασίας (όπως τη συναντήσαμε στην παρουσίαση για την κοινοτική αστυνόμευση) αλλά εν γένει κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού προς τη διαμόρφωση μιας σωστής αντεγκληματικής πολιτικής, η οποία όπως ξέρουμε περιλαμβάνει το έργο πολλών ακόμα φορέων, πλην της Αστυνομίας.

Ίσως ακόμα θα έπρεπε να ερευνήσουμε τις κοινωνίες με τη μικρότερη εγκληματικότητα και αφού βγάλουμε συμπεράσματα για το ποιοι παράγοντες σε αυτές τις κοινωνίες έχουν παίξει το ρόλο τους, να τους αξιολογήσουμε και εφόσον δεν πρόκειται για απολυταρχικά καθεστώτα όπου καταπατώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, αν κριθεί αναγκαίο να τους εφαρμόσουμε στη χάραξη αντεγκληματικών πολιτικών στις κοινωνίες όπου υπάρχει αυξημένη εγκληματικότητα. Υπάρχουν τέτοιες κοινωνίες σήμερα, καθαρές από έγκλημα ή με πολύ μικρούς ενδείκτες εγκληματικότητας; Και αν υπάρχουν, ποιόν ρόλο έπαιξε η Αστυνομία σε αυτό και ποιόν ρόλο οι λοιποί φορείς κοινωνικού ελέγχου; Φρονώ ότι ίσως και να υπάρχουν

349 Στεργιούλης Ευάγγελος, 2001, ό.π., σελ. 117.

αλλά ορθότερο θα ήταν να το απαντήσει κάποια έρευνα.

Άλλο ένα θέμα που θα πρέπει να μας προβληματίσει είναι ότι δεν αποτελεί έγκλημα μόνο αυτό που αισθανόμαστε ότι φοβόμαστε στην καθημερινή μας ζωή, δηλαδή τις κατηγορίες ανθρώπων ή ομάδων ανθρώπων που προκαλούν άμεσα το φόβο θυματοποίησής μας. Το έγκλημα, όχι μόνο στις μέρες μας αλλά τουλάχιστον εδώ και έναν αιώνα, έχει πάρει πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις, με την δράση παγκοσμίως της τρομοκρατίας, εγκληματικών οργανώσεων και συνδικάτων εγκλήματος που ειδικά τα τελευταία χρόνια με την εκμηδένιση των αποστάσεων, την παγκοσμιοποίηση της αγοράς, την κατάργηση των συνόρων, την εξέλιξη της τεχνολογίας και την εφαρμογή της στις εγκληματικές δραστηριότητές τους έχουν κάνει το έργο των διωκτικών αρχών ιδιαίτερα δυσχερές. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο διαφορετικούς κόσμους, με διαφορετικά συστήματα αξιών που τυχαίνει ο ένας να ζει εις βάρος του άλλου. Έχουμε τον κόσμο που προσπαθεί να οργανώσει τη ζωή του μέσα από το σύστημα αξιών και νόμων που το προσφέρει η μετεξέλιξη της Πολιτείας που είδαμε στην αρχή της εργασίας, στη σημερινή ωστόσο παγκοσμιοποιούμενη μορφή της και έχουμε και τον άλλο κόσμο που έχει τους δικούς του κανόνες, τις δικές του “αξίες”, τις δικές του εξουσίες, μια ολόκληρη δικιά του κοινωνία μέσα στην κοινωνία που με βάση το κοινωνικό συμβόλαιο του Ρουσσώ αποφασίσαμε να συστήσουμε οι άνθρωποι, παραχωρώντας μέρη των ελευθεριών μας.

Για τους παραπάνω λόγους, όπως είδαμε και στην εργασία, η διεθνής αστυνομική συνεργασία στην πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος κρίθηκε επιτακτική ανάγκη εδώ και πολλές δεκαετίες. Έτσι, τη βλέπουμε σήμερα να

διεξάγεται μέσα από ένα υπερπολύπλοκο σύστημα αλληλοδράσεων και συνεργασιών μεταξύ των Αστυνομιών σχεδόν όλων των κρατών που έχουν εισχωρήσει στην Ιντερπόλ όσο και μέσα από την αστυνομική συνεργασία που παρουσιάσαμε σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και τις διμερείς συνεργασίες ή τοπικές συνεργασίες εθνικών Αστυνομιών με φορείς και οργανισμούς που στόχο έχουν να συντονίσουν το έργο των μελών τους στην περιστολή της εγκληματικότητας. Στα πλαίσια αυτών των συνεργασιών και προσχωρήσεων, το μόνο σίγουρο είναι ότι το έργο της Αστυνομίας υποβοηθείται στο μέγιστο βαθμό, ιδίως για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, του διασυνοριακού και του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Αυτό που επιχειρείται στις διεθνείς αυτές συνεργασίες είναι η σωστή κατανομή και αξιολόγηση πληροφοριών ώστε να καταστεί το έργο των εθνικών Αστυνομιών πιο αποτελεσματικό.

Ειδικά για την Ευρώπη, η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας αποτέλεσε ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '70, κυρίως όμως κατά τη δεκαετία του '90 και μέχρι σήμερα, τη δικαιολογητική βάση για την υιοθέτηση μιας σειράς πρωτοβουλιών στο χώρο του ποινικού δικαίου και μάλιστα ήδη από μια εποχή που δεν είχε ακόμη μεταβιβαστεί ποινική εξουσία στα ευρωπαϊκά όργανα. Χρησιμοποιήθηκαν δηλαδή οι δύο αυτές κατηγορίες εγκλημάτων ως ενοποιητικοί μοχλοί ή κινητήριες δυνάμεις για την ανάπτυξη κοινών πολιτικών στον ευρύτερο τομέα της πρόληψης και δίωξης του εγκλήματος³⁵⁰. Με το ενωσιακό εγχείρημα δε, βλέπουμε ότι η αστυνομική συνεργασία έχει ξεφύγει από το καθεστώς της απλής ανταλλαγής πληροφοριών και έχει μετεξελιχθεί σε μια ιδιόμορφη συνεργασία εθνικών αστυνομικών αρχών, υπερκρατικών ευρωπαϊκών φορέων και διακρατικών

350 Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, *Οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη 2/2004, σελ. 191.

συνεργασιών που εκτός από το πληροφοριακό κομμάτι συντονίζει τις εθνικές Αστυνομίες και επιχειρεί την εξίσωσή τους μέσω της έκδοσης πολιτικών και στρατηγικών αστυνόμευσης που έρχονται άνωθεν στα κράτη - μέλη. Αυτό γίνεται ωστόσο και σε διεθνές επίπεδο με πρώτο τον Ο.Η.Ε., όταν προσπαθεί να επιβάλλει παρόμοιες πολιτικές αστυνόμευσης, π.χ. με την προώθηση Διεθνών Συμβάσεων αναφορικά με την καταπολέμηση του εγκλήματος.

Ιδιαίτερα στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης που συντελείται στις μέρες μας, που μόνο να εικάσουμε μπορούμε για το που εν τέλει θα καταλήξει, της επέλασης του νεοφιλελευθερισμού και της μετάβασης καλώς ή κακώς στην ύστερη νεωτερικότητα, όπου από την κοινωνία του κινδύνου έχουμε περάσει στην κοινωνία της διακινδύνευσης, η Αστυνομία, σαν όργανο τόσο της εθνικής – και διαρκώς μειουμένης – κυριαρχίας όσο και σαν θεσμός της παγκόσμιας κοινωνίας που διαμορφώνεται, πρέπει να λειτουργήσει προς όφελος των δικαιωμάτων των πολιτών, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με γνώμονα το κοινωνικό και μόνο σώμα. Οι ισορροπίες είναι πολύ λεπτές, είναι πολύ εύκολο να χαθούν και να οδηγηθούμε σε απολυταρχικά παγκόσμια καθεστώτα που θα χρησιμοποιούν την Αστυνομία σαν όργανο της τάξης για τις όποιες πολιτικές θα θέλουν να επιβάλλουν. Οι σχολές της Κριτικής Εγκληματολογίας έρχονται να κρούσουν το καμπανάκι του κινδύνου. οι κανόνες δικαίου θεσπίζονται όντως για το κοινό καλό ή για πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα;³⁵¹ Μήπως η Αστυνομία μετατρέπεται σε όργανο της άρχουσας τάξης, άσχετα αν φαινομενικά εκπροσωπεί όλη την κοινωνία³⁵²; Και εν τέλει τα χειρότερα εγκλήματα είναι αυτά που γίνονται σε βάρος ενός πολίτη και μιας

351 Χάιδου Ανθοζωή, 2003, ό.π., σελ. 117.

352 Robinson Cyril, Scagglion Richard, *The Origin and Evolution of the Police Function in Society: Notes towards a theory*, στο έργο *Policing – Cops, Crime and Control: Analysing the Police Function, Volume I*, Επιμέλεια Reiner Robert, Εκδόσεις Aldershot, Hants, England: Dartmouth, 1996, σελ. 4.

μερίδας πολιτών ή αντίθετα εκείνα που γίνονται σε βάρος των ανθρώπων εν γένει από τους ισχυρούς; Ποιός είναι ο ρόλος της Αστυνομίας στην πρόληψη και καταστολή αυτού του είδους της εγκληματικότητας; Είναι ποινικοποιημένες ορισμένες συμπεριφορές των ισχυρών που θα έπρεπε να θεωρούνται εγκλήματα ή όχι; Ποιοί είναι οι ισχυροί που επιβάλλουν τις θέσεις τους;

Πέρα από αυτή την προβληματική προκύπτει όμως και η εξής: είναι εύκολο για τις αστυνομικές αρχές όταν διερευνούν νομικά εγκλήματα να οδηγηθούν στην πραγματική ρίζα του προβλήματος; Που και που ακούμε τόσο σε εθνικό ή και σε διεθνές επίπεδο ότι η Αστυνομία εξάρθρωσε για παράδειγμα μια εγκληματική ομάδα κλεπτών ή εμπόρων ναρκωτικών. Ωστόσο, αν κανείς ερευνήσει καλύτερα ή την αρθογραφία ή τις σχετικές δικογραφίες (αν έχει πρόσβαση σε αυτές) θα διαπιστώσει ότι καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερές όχι μόνο να βρεις όλα τα μέλη τους κατά τη διάρκεια των ανακριτικών διαδικασιών αλλά ακόμα και να συλλάβεις όσα κατάφερες να ταυτοποιήσεις ότι όντως είναι μέλη της οργάνωσης. Πόσο μάλλον να φτάσεις στην πηγή του εγκλήματος, του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος ή μιας τρομοκρατικής οργάνωσης, η οποία κινείται παράλληλα σε πολλές εδαφικές αρμοδιότητες και έχει όπως είπαμε στη διάθεση της όλα τα τεχνολογικά μέσα για την επίτευξη των στόχων της.

Σ' αυτή την προοπτική, η Αστυνομία μοιάζει απλώς με έναν μηχανισμό διαχείρισης των καταστάσεων που προκύπτουν ή ενδεχομένως να προκύψουν. Γι αυτό και είδαμε ότι πλέον στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης της ανασφάλειας³⁵³ αλλά και του ευρωπαϊκού ενωσιακού εγχειρήματος υιοθετούνται όλο και

³⁵³ Πανούσης Γιάννης, 2004, ό.π., σελ. 1160.

περισσότερο τόσο σε κρατικό όσο και σε υπερκρατικό αντιλήψεις κατ' εξοχήν κατασταλτικές³⁵⁴ καθώς και μια εξέλιξη από την κλασική αστυνομική συνεργασία προς την προληπτική / προδραστική αστυνόμευση³⁵⁵.

Εν τέλει που καταλήγουμε όμως; Τα μόνα ασφαλή συμπεράσματα και προτάσεις κατά την άποψή μου, παρατίθενται στη συνέχεια. Το πρώτο είναι ότι ο σύγχρονος αστυνομικός προκειμένου να επιτελέσει σωστά το έργο του θα πρέπει να γνωρίζει πάρα πολύ καλά εκτός από τους νόμους και τις δυνατότητες που έχει, προκειμένου να τις αξιοποιήσει στο μέγιστο βαθμό, να κατέχει δηλαδή όλη τη νέα γνώση και την αντίστοιχη εκπαίδευση σε μεθόδους και διαδικασίες έρευνας εγκλήματος, να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που του παρέχει ο Οργανισμός του, από ένα περιπολικό μέχρι εργαστήρια, τεχνολογία, βάσεις δεδομένων έως τη διεθνή συνεργασία³⁵⁶. Εκτός βέβαια από τη γνώση θα πρέπει να είναι ενήμερος και των τελευταίων τεχνασμάτων που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες³⁵⁷.

Κι αυτό γιατί έχει ένα τεράστιο εύρος καθηκόντων τα οποία πρέπει να εκτελέσει με επάρκεια προκειμένου να είναι αποτελεσματικός. Αυτά εκτείνονται από το να είναι ικανός να ρυθμίσει την κυκλοφορία σε ένα πολυσύχναστο δρόμο και να ελέγξει παράνομα σταθμευμένα αυτοκίνητα ή να επέμβει σε μια ληστεία σε εξέλιξη και να συλλάβει το δράστη, μέχρι να παρακολουθήσει έναν έμπορο ναρκωτικών σε συνεργασία με συναδέλφους του άλλων χωρών σε μια ελεγχόμενη παράδοση, να εξουδετερώσει μια βόμβα, να πάρει μέτρα τάξης σε ένα γήπεδο ή να συνεργαστεί με

354 Ζαραφονίτου Χριστίνα, *Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας*, Ποινική Δικαιοσύνη, 8-9/2006, σελ. 1039.

355 Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία, 2003, ό.π., σελ. 170.

356 Καμπανάκης Ιωσήφ, *Ο αστυνομικός ως ερευνητής εγκλημάτων – Σύγχρονες προσεγγίσεις*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Ιούλιος – Αύγουστος 2010, σελ. 30 – 32.

357 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, *Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όριά της – Μερικές ιστορικές, συγκριτικές, θεωρητικές και πρακτικές επισημάνσεις*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα. 1991, σελ. 241.

στελέχη τραπεζών για την αντιμετώπιση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος ή ακόμη να ασχοληθεί με πληροφορίες για εμπόριο πυρηνικών υλικών ή κινήσεις τρομοκρατών. Ταυτόχρονα, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι όλες αυτές οι ενέργειες καθώς και ένας ατέλειωτος αριθμός άλλων παρόμοιων μέτρων πρέπει να γίνονται χωρίς περιθώριο λάθους, στο συντομότερο δυνατό χρόνο, με πλήρη αποτελεσματικότητα³⁵⁸.

Απαιτείται συνεπώς ορθή και στοχευμένη εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία να ξεκινά από τις αστυνομικές σχολές και να συνεχίζεται με δια βίου μάθηση και ενημέρωση για όλο το εν ενεργεία αστυνομικό προσωπικό³⁵⁹. Ιδιαίτερα δε για την εκπαίδευση στις σχολές της Αστυνομίας, αυτή θα πρέπει να απαλλαγεί από τις ιδεολογίες και τον ανορθολογισμό. Επιπλέον, θα πρέπει να αποκτήσει επιστημονικό χαρακτήρα ως προς το σχεδιασμό και την οργάνωση της με βάση τους επιστημονικά παραδεκτούς κανόνες για την εκπαίδευση και με βάση τις πραγματικές ανάγκες που οι αστυνομικοί θα κληθούν να καλύψουν³⁶⁰. Στα παραπάνω πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι η επαγγελματική κουλτούρα του αστυνομικού που διαμορφώνεται μέσα από την επαγγελματική του κοινωνικοποίηση καθώς και από την οργάνωση των αστυνομικών υπηρεσιών στις οποίες καλείται να εργαστεί μπορούν να αποτελέσουν παραδοσιακά εμπόδια στη δημιουργία ενός νέου “στυλ” αστυνόμευσης που θα στηρίζεται στις πιο πάνω αρχές³⁶¹. Γι αυτό και είναι ανάγκη η εκπαίδευση των αστυνομικών να εστιάζει εκτός από τα αστυνομικά και νομικά θέματα και στην κοινωνιολογική / εγκληματολογική επιστήμη όπως και στην

358 Παπακωνσταντής Γεώργιος, *Η Εκπαίδευση των Αστυνομικών στην Ελλάδα. Μια κοινωνιοψυχολογική κριτική προσέγγιση*, Ποινική Δικαιοσύνη 3/2004, σελ. 339. έχει κ έξτρα στη σελ. 345

359 Κατά την προσωπική μου άποψη αυτό συμβαίνει σε μεγάλο βαθμό, στη χώρα μας τουλάχιστον, γιατί οι δυνατότητες εκπαίδευσης και εξειδίκευσης που παρέχονται από την Ελληνική Αστυνομία και ο τρόπος με τον οποίο βάσει της οργάνωσής της διαχέεται η όποια νέα γνώση στο προσωπικό, είναι αρκετός να επιτευχθεί, εφόσον ο αστυνομικός επιθυμεί να αποκτήσει νέες γνώσεις (γιατί είναι και θέμα θέλησης).

360 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2003, ό.π., σελ. 334

361 Παπαθανασόπουλος Ευστράτιος, 2005, ό.π., σελ. 1322.

επιστήμη της ψυχολογίας, ώστε να μπορέσουν να χειριστούν ευχερέστερα τα διάφορα συμβάντα και να είναι σε θέση να επιτελέσουν όσο το δυνατόν καλύτερα το λειτούργημά τους³⁶².

Επιπλέον, η σωστή κατανομή των δυνάμεων, η επαρκής υλικοτεχνική υποδομή και ο εξοπλισμός, η ορθολογική κατανομή του χρόνου υπηρεσίας, η μη συμμετοχή σε έργα ξένα με την αποστολή της Αστυνομίας και η μείωση του υπέρογκου γραφειοκρατικού έργου της Αστυνομίας³⁶³ μπορούν να παίξουν το ρόλο τους ώστε ο αστυνομικός να αφιερωθεί στο λειτούργημά του και να αυξήσει την αποτελεσματικότητά του.

Ένα ακόμα συμπέρασμα, το οποίο τονίζεται πάντα σε επιστημονικές εργασίες και μελέτες και εν τέλει πρέπει να τονίζεται έχει να κάνει με τα ανθρώπινα δικαιώματα και στην προκειμένη περίπτωση με τον σεβασμό τους από την Αστυνομία. Πράξεις όπως η εξευτελιστική μεταχείριση κατά τη σύλληψη ή προσαγωγή ενός ατόμου, η αστυνομική βία με τη μορφή βασανιστηρίων για την απόσπαση ομολογίας ή τιμώρηση ατόμων που βρίσκονται υπό κράτηση, η σοβαρή προσβολή της σωματικής ακεραιότητας κατά την εκτέλεση ενός νόμιμου έργου από την Αστυνομία, η μη τήρηση της αρχής της αναλογικότητας κατά την χρήση των όπλων³⁶⁴, ή οι περιστάσεις κατά την χρήση θανάσιμης βίας για τη σύλληψη ενός προσώπου³⁶⁵, ή η μη προστασία των προσωπικών δεδομένων³⁶⁶ είναι ανεπίτρεπτες

362 Punch Maurice, Naylor Trevor, *The Police: a social service*, στο έργο *Policing – Cops, Crime and Control: Analysing the Police Function, Volume I*, Επιμέλεια Reiner Robert, Εκδόσεις Aldershot, Hants, England: Dartmouth, 1996.σελ.154

363 Φαρσεδάκης Ι., Καλογερόπουλος Δ., Λαμπροπούλου Έ., Παπαγιαννοπούλου Μ., *Η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της ελληνικής αστυνομίας*, Ποινική Δικαιοσύνη 10/2002, σελ. 1079.

364 Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, *Αστυνομική βία και ανθρώπινα δικαιώματα*, Ποινική Δικαιοσύνη 12/2003, σελ. 1356, 1360, βλ. και Angelopoulou Katerina, *Police Stations: “Black holes in the European Universe?”*, Εκδόσεις Ant. N. Sakoulas, Athens & Komotini, 2001

365 Τόγιας Σταύρος, *Η χρήση θανάσιμης αστυνομικής βίας στο πλαίσιο της αμερικανικής νομολογίας και θεωρίας*, Ποινική Δικαιοσύνη 4/2007, σελ. 480.

366 Ενδεικτικά παραδείγματα: Εθνική νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, η οποία επιτρέπει τη λήψη και επ'

γιατί πέρα από την αποτελεσματικότητα ο αστυνομικός οφείλει να ενεργεί με γνώμονα τον σεβασμό των συνταγματικών κανόνων και των διεθνών συνθηκών για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Ιδιαίτερα για ένα δημοκρατικό κράτος, η Αστυνομία θεωρείται ως ο φορέας προστασίας και τήρησης των θεμελιωδών ανθρωπίνων, ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, σε αντίθεση με ένα αυταρχικό κράτος, το οποίο χρησιμοποιεί την Αστυνομία ως μηχανισμό καταστολής των πολιτών³⁶⁷. Και από τη στιγμή που η Αστυνομία έχει σαν αποστολή να περιστέλλει το έγκλημα, το οποίο από τη φύση του συνιστά προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η όποια αντεγκληματική πολιτική εφαρμόζεται από την τελευταία στο προληπτικό και κατασταλτικό της έργο θα πρέπει να γίνεται πρωτίστως με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα³⁶⁸. Είναι

αόριστον διατήρηση για το σκοπό της εξιχνίασης μελλοντικών αδικημάτων, δειγμάτων DNA και γενετικών αποτυπωμάτων, οποιουδήποτε προσώπου φέρεται να έχει διαπράξει ποινικό αδίκημα ανεξαρτήτως εάν το άτομο αυτό καταδικαστεί ή όχι για την εν λόγω αξιόποινη πράξη. Υπήρξε ομόφωνη κρίση του ΕΔΔΑ ότι η συγκεκριμένη βρετανική νομοθεσία παραβιάζει το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ (σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) δεδομένου ότι ο ισοπεδωτικός και αδιάκριτος τρόπος με τον οποίο συλλέγονται τα δακτυλικά αποτυπώματα, κυτταρικά δείγματα και προφίλ DNA ανθρώπων, που είναι ύποπτοι, αλλά δεν έχουν καταδικαστεί για αδικήματα, δεν λαμβάνει εξίσου υπόψη τα συγκρουόμενα δημόσια και ιδιωτικά συμφέροντα και συνεπώς η εν λόγω συλλογή συνιστά μια δυσανάλογη επέμβαση στο δικαίωμα των ποσφευγόντων στην προστασία της ιδιωτικής τους ζωής και δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί αυτή ως αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία. *Βάσεις δεδομένων DNA*, Απόφαση της 4-12-2008 του ΕΔΔΑ – Υπόθεση S. και Marger κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Ποινική Δικαιοσύνη 11/2009, σελ. 1229.

Δεν μπορεί να εξηγηθεί διαφορετικά το γεγονός ότι μέσα σε ενάμιση μήνα από το τρομοκρατικό κτύπημα στους δίδυμους πύργους και το πεντάγωνο ψηφίστηκε ο αναλυτικότατος και ιδιαίτερα πολύπλοκος αμερικανικός νόμος του πατριώτη (USA PATRIOT act). Ο νόμος αυτός δίνει περισσότερες εξουσίες υπό το πρόσχημα της ασφάλειας, στις αμερικανικές αρχές επιβολής του νόμου να μπορούν να παραβιάζουν ατομικά δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες που υπό άλλες περιστάσεις δε θα μπορούσαν να παραβιαστούν πχ τηλεφωνικές υποκλοπές όχι μόνο του υπόπτου αλλά γενικά, επ αόριστον κράτηση ουσιαστών μαρτύρων, η δυνατότητα της καταγραφής της επικοινωνίας του κατηγορουμένου με τον συνήγορό του από τις αρμόδιες αρχές, η διεύρυνση του όρου “έγκλημα πολέμου” με αποτέλεσμα να θεωρείται ως τέτοιο και η “απλή” συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση. Γιαννουλόπουλος Δημήτρης, *Τρομοκρατία και ατομικές ελευθερίες στις ΗΠΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001*, Ποινική Δικαιοσύνη 12/2003, σελ. 1382, 1388 – 1390.

Υπόθεση Αλέξανδρου Κουΐδη, για απάνθρωπη μεταχείριση από αστυνομικά όργανα κατά τη διάρκεια της προανακριτικής εξέτασης που ακολούθησε τη σύλληψή του για εμπορία ναρκωτικών, οπλοκατοχή, σύσταση συμμορίας και πλαστογραφίας, η οποία αποτελεί την πρώτη καταδικαστική απόφαση της Επιτροπής των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε βάρος της Ελλάδας και εξεδόθη την 28-3-2006. Μπακόπουλος Ιωάννης, *Ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο το Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών*, Ποινική Δικαιοσύνη 4/2007, σελ. 462.

367 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2003, ό.π., σελ. 33, βλ. και Κλάιν Ναόμι, *Το δόγμα του σοκ*, Εκδόσεις Λιβάνης – Νέα Σύνορα, Αθήνα 2010.

368 Χαλκιά Αναστασία, 2011, ό.π., σελ. 913.

οξύμωρο το αίσθημα ανασφάλειας του πολίτη από την εγκληματική δράση να επιβαρύνεται και από αίσθημα ανασφάλειας λόγω της άμετρης καταστολής και της υπερβολικής άσκησης κρατικού ελέγχου³⁶⁹. Κι αυτό γιατί μια κοινωνία που διέπεται από τις αρχές της δικαιοσύνης και της ελευθερίας δεν είναι δυνατό να μην αντιδρά κατά του εγκλήματος αλλά και δεν πρέπει να επιτρέπει στην κρατική δύναμη να παρεμβαίνει με αυθαίρετες ή καταχρηστικές ενέργειες³⁷⁰.

Οι όποιες συμβάσεις, συνθήκες και συμφωνίες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο θα πρέπει να τα σέβονται εξίσου προκειμένου να μη καταστεί στο τέλος η Αστυνομία ένας μηχανισμός καταστολής μιας αστυνομοκρατούμενης παγκόσμιας κοινωνίας. Για παράδειγμα, οι τρομοκρατικές επιθέσεις σε ΗΠΑ και Ευρώπη τα τελευταία 15 – 20 χρόνια ήταν ένα μέσο ενίσχυσης της αστυνομικής συνεργασίας σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, αλλά θα πρέπει πίσω στο μυαλό μας να έχουμε υπόψη ότι εξαιτίας αυτών των γεγονότων η Αστυνομία πήρε “δραστικότερα” μέτρα πρόληψης, καταστολής και προδραστικής αστυνόμευσης. Οι ηγέτες είναι δηλαδή σε θέση να ενισχύουν την αστυνομική συνεργασία, ανταλλαγή πληροφοριών, καταστολή, και εν γένει αστυνομική αρμοδιότητα σε κάθε νέο παγκόσμιο τρομοκρατικό ή εγκληματικό συμβάν; Θα πρέπει να βρεθούν συνεπώς τρόποι αποτελεσματικής αστυνόμευσης γιατί η Αστυνομία ιδρύθηκε για την προφύλαξη των κοινωνιών, των μελών της Πολιτείας από το έγκλημα και όχι την προφύλαξη της Πολιτείας από τους κοινωνούς³⁷¹ ή την καταπάτηση των δικαιωμάτων των κοινωνιών. Άλλωστε όταν επικρατεί η δικαιοσύνη δεν υπάρχει λόγος φόβου από τη μεριά της Πολιτείας.

369 Χλούπης Γεώργιος, *Γυναίκες και παιδιά θύματα της διασυνοριακής και διεθνικής εγκληματικής δράσης*, Ποινική Δικαιοσύνη 7/2006, σελ. 927.

370 Πανούσης Γιάννης, *Το “ζητούμενο” στην Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1988, σελ. 293.

371 Λαμπροπούλου Έφη, *Κοινωνίες σε “κίνδυνο” και αίσθημα ανασφάλειας*, Ποινική Δικαιοσύνη 5/2002, σελ. 556

Στην κριτική αυτή δε πρέπει να ξεχάσουμε όμως κινήσεις και πρωτοβουλίες (βλ. Υποσημειώσεις αυτής της σελίδας) τόσο του Ο.Η.Ε. όσο και του Συμβουλίου της Ευρώπης, που σαν διεθνείς Οργανισμοί ταγμένοι στην προστασία των ατομικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν μπορούσαν να μην ασχοληθούν και με τον ρόλο της Αστυνομίας και την επαγγελματική ηθική κατά το αστυνομικό έργο, ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία ανάμεσα στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις αρχές επιβολής του νόμου αφενός και την ασφάλεια της κοινωνίας αλλά και του κράτους από την άλλη³⁷². Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους και οι δύο αυτοί διεθνείς οργανισμοί υιοθέτησαν κώδικες αστυνομικής ηθικής, τους οποίους συνιστούν για εφαρμογή στα κράτη - μέλη τους. Άλλωστε ουσιαστικό μέτρο της δημοκρατίας σε μια κοινωνία είναι ο σεβασμός και η εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου από την Αστυνομία της³⁷³.

Τι πιο ορθό όμως από μια αντεγκληματική πολιτική που ναι μεν εφαρμόζεται με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά παράλληλα να έχει προκύψει από τα πορίσματα της Εγκληματολογικής Επιστήμης³⁷⁴; Το τελευταίο συμπέρασμα, το οποίο είναι παράλληλα και πρόταση, έχει να κάνει με την συμμετοχή της ανεξάρτητης Εγκληματολογικής έρευνας στην υιοθέτηση μέτρων αντεγκληματικής πολιτικής από την Αστυνομία και κατ' επέκταση από την Πολιτεία, μιας έρευνας που δεν πρέπει να διεξάγεται από κρατικούς φορείς αλλά από Πανεπιστημιακά Ινστιτούτα ή ανεξάρτητα Ινστιτούτα αντεγκληματικής πολιτικής³⁷⁵, τα οποία δυστυχώς δε χρηματοδοτούνται

372 Janssens Edouard, *Police ethics and the control of the Police in a democratic society*, στο *Police Ethics in a democratic society*, Εκδοθέν από Συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο, 1997, σελ. 10.

373 Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, *Διεθνείς Κανόνες Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατά την Επιβολή του Νόμου*, Εκδοθέν από το Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 2004, σελ. 8, The European Code of Police Ethics, Recommendation Rec (2001) Adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001, Εκδοθέν από το Συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο, 2002.

374 Φαρδεδάκης Ιάκωβος, 1996, ό.π., σελ. 12

375 Πανούσης Γιάννης, *Καθ' Υπερβολήν - Χρήσεις & Καταχρήσεις*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008, σελ. 93, 94.

από το κράτος ή την Ευρώπη³⁷⁶.

Όπως ξέρουμε, η κύρια αποστολή της επιστήμης της Εγκληματολογίας αλλά και το πρώτιστο έργο του εγκληματολόγου είναι η απόκτηση και η παραγωγή γνώσης μέσα από την εγκληματολογική έρευνα και η επακόλουθη προώθησή της για την αξιοποίηση της από την Πολιτεία, με τη διαμόρφωση της κρατικής πολιτικής για την αντιμετώπιση του εγκληματικού φαινομένου. Η εγκληματολογική έρευνα κατ' αυτόν τον τρόπο τίθεται στην υπηρεσία της αντεγκληματικής πολιτικής, με στόχο η τελευταία να είναι ορθολογική και αποτελεσματική για την περιστολή του εγκλήματος. Από αυτή την άποψη, η ανάπτυξη της εγχώριας εγκληματολογικής επιστημονικής έρευνας αποτελεί έναν από τους βασικότερους όρους για την ορθή χάραξη και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης αντεγκληματικής πολιτικής, ενώ τα πορίσματά της, τα οποία θα προκύψουν μέσα από την ποιοτική και ποσοτική καταγραφή της εγκληματικότητας, θα μπορούν να αποτελέσουν την πλατφόρμα, αφενός για την αναγκαία εκπαίδευση και επιμόρφωση των προσώπων που υλοποιούν την εγχώρια αντεγκληματική πολιτική και αφετέρου για την ορθολογική οργάνωση των φορέων του επίσημου κοινωνικού ελέγχου της εγκληματικότητας³⁷⁷.

Παρουσιάζει μάλιστα ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι η εγκληματολογική έρευνα κατά παράδοξο τρόπο δεν χρηματοδοτείται, τη στιγμή που οι πολιτικοί και οι κυβερνήσεις ανάγουν την εγκληματικότητα σε κυρίαρχο θέμα. Αντίθετα, βλέπουμε να χρηματοδοτούνται αμφιλεγόμενης αποτελεσματικότητας μέτρα τεχνικής

376 Ζαραφωνίτου Χριστίνα, *Όψεις και Διαστάσεις του Κοινωνικού Φαινομένου της Ανασφάλειας, (Αν)ασφάλεια, Αντεγκληματική Πολιτική και Δικαιώματα του Ανθρώπου*, Επιμέλεια Ζαραφωνίτου Χριστίνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2007, σελ. 57, 58.

377 Καραγιαννίδης Χαράλαμπος, *Εγκληματολογική έρευνα και Αντεγκληματική Πολιτική: Παρατηρήσεις, διαπιστώσεις και προτάσεις για τη χάραξη και υλοποίηση μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη*, Επιμέλεια Αγγελική Πιτσελά, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010, σελ. 467, 468.

πρόληψης, όπως είναι η ηλεκτρονική επιτήρηση, τα οποία συνιστούν επιπρόσθετα σοβαρή απειλή για την ίδια τη δημοκρατία³⁷⁸, ενώ οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες δεν προστρέχουν παρά μόνο αποσπασματικά μέχρι τώρα στις υπηρεσίες των εγκληματολόγων – επιστημόνων³⁷⁹.

Ειδικά για τη χώρα μας, η έρευνα εξακολουθεί να είναι μην είναι τόσο διαδεδομένη. Αυτό οφείλεται κατ' αρχάς στην περιορισμένη συνειδητοποίηση από την πλευρά της Πολιτείας για την αναγκαιότητα σχετικών ερευνών, με συνακόλουθα αποτελέσματα την πενιχρή χρηματοδότηση των όποιων ερευνητικών προγραμμάτων αλλά και την απροθυμία του ιδιωτικού τομέα να στηρίζει τέτοιες μελέτες. Οφείλεται, επίσης στην περιορισμένη συνεργασία των αρμοδίων κρατικών φορέων με Πανεπιστημιακά Ιδρύματα όπως και των ίδιων των Ιδρυμάτων μεταξύ τους ενώ ένας ακόμη αρνητικός παράγοντας στην προώθηση της εγκληματολογικής έρευνας είναι ότι τα υπάρχοντα ερευνητικά κέντρα δεν έχουν επαρκές μόνιμο ή περιοδικά ανανεούμενο προσωπικό, ικανή διοικητική υποστήριξη και πόρους³⁸⁰. Θα πρέπει συνεπώς να ενισχυθούν σχετικές δράσεις και πρωτοβουλίες από την πλευρά της Πολιτείας γιατί η συνεργασία της ανεξάρτητης εγκληματολογικής έρευνας στην κατάστρωση της αντεγκληματικής πολιτικής είναι αναγκαία, ιδίως αν θέλουμε να χαρακτηριζόμαστε ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία, όπου ελαχιστοποιούνται προκαταλήψεις και αυθαίρετες ιδέες³⁸¹.

Συνεπώς και για το λειτούργημα που καλείται να επιτελέσει ο αστυνομικός, η

378 Ζαραφονίτου, 2006, ό.π., σελ. 1039

379 Παπακωνσταντής Γιώργος, 2006, ό.π., σελ. 5, 6.

380 Έφη Λαμπροπούλου, *Η διδασκαλία της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα και η σύγχρονη εγκληματολογική έρευνα*, Ποινική Δικαιοσύνη 7/2003, σελ. 839

381 Τσήτσουρα Αγλαΐα, *Σχέσεις μεταξύ Αντεγκληματικής Πολιτικής και Εγκληματολογικής Έρευνας, στον Τόμο: Αντεγκληματική Πολιτική -Εικοσιέξι μελέτες για τα θεωρητικά ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της, Συντονισμός και Επιμέλεια: Νέστορ. Ε. Κουράκης*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1994, σελ. 71.

συστηματική διδασκαλία των πορισμάτων των σχετικών με την εγκληματικότητα εμπειρικών ερευνών, αλλά και η κατά τακτά διαστήματα μετεκπαίδευση και επιμόρφωση του αστυνομικού προσωπικού ώστε να διατηρείται σε υψηλό βαθμό η σχετική του ενημέρωση, ενόψει και της συνεχούς και ολοένα επιταχυνόμενης ανάπτυξης της εγκληματολογικής γνώσης, είναι επιτακτική ανάγκη, καθόσον αυτή τη γνώση μπορεί να την εφαρμόσει, εκτός μέσα από τις άνωθεν προερχόμενες πολιτικές αντεγκληματικής πολιτικής, και στην επαφή του με τους πολίτες αλλά και έμπρακτα στο έργο που έχει να επιτελέσει καθημερινά³⁸².

Συμπερασματικά, διαπιστώνει κανείς ότι είναι ορατή η τάση για εντονότερο έλεγχο από την πλευρά του κράτους, εθνικού και “παγκόσμιου” που δημιουργείται, ενώ εδώ και δεκαετίες έχει αρχίσει και διαμορφώνεται ο “γυάλινος άνθρωπος”³⁸³ ως αντικείμενο της άνωθεν επιτήρησης. Ωστόσο, θα πρέπει ανά πάσα στιγμή να καθίσταται εφικτή η ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος στην ασφάλεια που επιθυμούν να απολαμβάνουν οι πολίτες με την ασφάλεια των δικαιωμάτων τους κι αυτό γιατί η Αστυνομία φτιάχτηκε για το όφελος του κοινωνικού σώματος και όχι για μια μερίδα “ολιγαρχών”. Είναι προφανής η ανάγκη για την ορθή εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού, τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την πλευρά της Αστυνομίας αλλά και την συμμετοχή της ανεξάρτητης επιστημονικής εγκληματολογικής έρευνας στην διαμόρφωση της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής. Αν χαθούν οι ισορροπίες και αν στα πλαίσια του έργου της Αστυνομίας - όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε διεθνές - η ασφάλεια ταυτιστεί με πολιτικές μηδενικής ανοχής ή ασφυκτικής επιτήρησης ή υπέρμετρης καταστολής, ενδέχεται να οδηγηθούμε στην εδραίωση μιας αποπνικτικής κοινωνίας σαν αυτή που περιέγραψε

382 Φαρσεδάκης Ιάκωβος, 1991, ό.π., σελ. 241, 242.

383 Χάιδου Ανθοζωή, 2003, ό.π., σελ. 114.

ο G. Orwell, δικαιώνοντας παράλληλα τον Βενιαμίν Φραγκλίνο, ο οποίος υποστήριζε κατά την εποχή της ψήφισης της Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας ότι λαός που θα αντάλλαζε την ελευθερία του για την ασφάλεια δεν αξίζει να απολαμβάνει ούτε τη μια ούτε την άλλη³⁸⁴.

384 Μπακιρλή Εριφύλη, *Η σύγχρονη τεχνολογία στην Υπηρεσία του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος, υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος Ι*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 785.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Αλεξιάδης** Στέργιος, *Ανακριτική, 5η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2003.*
- **Αλεξιάδης** Στέργιος, *Εγκληματολογία, Έ Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2011.*
- **Αλεξιάδης** Στέργιος, *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996.*
- **Αλεξιάδης** Στέργιος, *Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2006.*
- **Αντωνοπούλου** Αθανασία, *Καθοδηγούμενη από τις πληροφορίες αστυνόμευση (Intelligence – led policing): αποτελεσματική αντεγκληματική μέθοδος ή επικίνδυνη πρακτική της αστυνομίας;, Εγκληματολογικές αναζητήσεις – Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010.*
- **Βιδάλη** Σοφία, *Αντεγκληματική πολιτική – Από τη Μικροεγκληματικότητα έως το Οργανωμένο Έγκλημα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 11, 12.*
- **Βιδάλη** Σοφία, *Αστυνομία: Έλεγχος του Εγκλήματος και Ανθρώπινα Δικαιώματα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012.*
- **Βιδάλη** Σοφία, *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013.*
- **Βιδάλη** Σοφία, *Μέτρηση του εγκλήματος και αντεγκληματική πολιτική, στον Τιμητικό Τόμο Καλλιόπης Δ. Σπινέλλη, Επιμέλεια: Γαλανού Μαρία, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2010.*
- **Γιωτοπούλου - Μαραγκοπούλου** Αλίκη, *Εγχειρίδιο Εγκληματολογίας, Μέρος Α΄ - Εισαγωγικά – Το Έγκλημα – Η Εγκληματολογία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1984.*

- **Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου** Αλίκη, *Παραδόσεις Εγκληματολογίας*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, 1979.
- **Δανούσης** Κωνσταντίνος, Καραβίτης Γεώργιος, *Ιστορία της Ελληνικής Αστυνομίας*, Εκδοθέν από ΥΔΤ, Αθήνα, 2002.
- **Δημόπουλος** Χαράλαμπος, *Εισηγήσεις Εγκληματολογίας*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008.
- **Ζαραφωνίτου** Χριστίνα, *Εμπειρική Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004.
- **Ζαραφωνίτου** Χριστίνα, *Όψεις και Διαστάσεις του Κοινωνικού Φαινομένου της Ανασφάλειας, (Αν)ασφάλεια, Αντεγκληματική Πολιτική και Δικαιώματα του Ανθρώπου, Επιμέλεια Ζαραφωνίτου Χριστίνα*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2007.
- **Ζαραφωνίτου** Χριστίνα, *Πρόληψη της Εγκληματικότητας σε Τοπικό Επίπεδο, Οι σύγχρονες τάσεις της Εγκληματολογικής Έρευνας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.
- **Ζιανίκας** Χαράλαμπος, *Η Αστυνομία σήμερα*, Εκδόσεις Εστία, Αθήνα, 1990.
- **Καραβίτης** Γεώργιος, *Εγχειρίδιο Αστυνομικής Πρακτικής (Οδηγός θεωρίας και πράξης)*, Εκδοθέν από Ιωάννης Κοτσάτος και ΣΙΑ Ο.Ε., Αθήνα, 2002.
- **Καραγιαννίδης** Χαράλαμπος, *Εγκληματολογική έρευνα και Αντεγκληματική Πολιτική: Παρατηρήσεις, διαπιστώσεις και προτάσεις για τη χάραξη και υλοποίηση μιας ορθολογικής αντεγκληματικής πολιτικής, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Στέργιο Αλεξιάδη, Επιμέλεια Αγγελική Πιτσελά*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010.
- **Κλάιν** Ναόμι, *Το δόγμα του σοκ*, Εκδόσεις Λιβάνης – Νέα Σύνορα, Αθήνα 2010.
- **Κουράκης** Νέστωρ, *Ποινική Καταστολή*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2005.

- **Κουράκης** Νέστωρ, *Συμβολές στη μελέτη της Ανακριτικής*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2005.
- **Λαμπροπούλου** Έφη, *Κοινωνικός Έλεγχος του Εγκλήματος*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1994.
- **Λαμπροπούλου** Έφη, *Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2012.
- **Μαγγανάς** Αντώνης, **Λάζος** Γρηγόρης, **Σβουρδάκου** Δέσποινα, *Η Εγκληματολογία από τα Κάτω*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008.
- **Μαγγανάς** Αντώνης, *Θέματα Εγκληματολογικά & Ποινικού Δικαίου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2004.
- **Μάσπερο** Απόστολος, *Σύγχρονες μορφές αντιμετώπισης του εγκλήματος: Η ανάπτυξη της ανάλυσης εγκληματολογικών πληροφοριών από τις αρχές επιβολής του νόμου, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος II*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.
- **Μπακιρλή** Εριφύλη, *Η σύγχρονη τεχνολογία στην Υπηρεσία του κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος, υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος I*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.
- **Μπερτάνος** Βασίλειος, *Σύγχρονες μορφές χαρτογράφησης και η χρησιμότητά τους στην αντεγκληματική πολιτική, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος I*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.
- **Νικολόπουλος** Γεώργιος, *Διακρατικές μετακινήσεις κρατουμένων και κοινωνική*

επανένταξη στο “χώρο ελευθερίας, ασφάλειας, δικαιοσύνης”, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014.

- **Νικολόπουλος** Γεώργιος, *“Ελευθερία, Ασφάλεια, Δικαιοσύνη”: οι Προβληματικές Οριοθετήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ελέγχου, (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική κα δικαιώματα του ανθρώπου, Επιμέλεια Ζαραφωνίτου Χριστίνα*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2007.

- **Νικολόπουλος** Γεώργιος, *Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως Φορέας Αντεγκληματικής Πολιτικής*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008.

- **Πανούσης** Γιάννης, *Καθ’ Υπερβολήν - Χρήσεις & Καταχρήσεις*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2008.

- **Πανούσης** Γιάννης, *Το “ζητούμενο” στην Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1988.

- **Παπαγιάννης** Δονάτος, *Ο Χώρος της Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2008.

- **Παπαθανασόπουλος** Ευστράτιος, *Κοινές Ομάδες Έρευνας (Κ.Ο.Ε.) και ευρωπαϊκή αντεγκληματική πολιτική, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος II*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

- **Παπαθεοδώρου** Θεόδωρος, *Δημόσια Ασφάλεια και Αντεγκληματική πολιτική – Συγκριτική προσέγγιση*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005.

- **Παπαθεοδώρου** Θεόδωρος, *Κυβερνητική της Ασφάλειας και Αντεγκληματική Πολιτική: Η Ποινική Διαχείριση των Δικαιωμάτων, (Αν)ασφάλεια, αντεγκληματική πολιτική κα δικαιώματα του ανθρώπου, Επιμέλεια Ζαραφωνίτου Χριστίνα*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2007.

- **Παπαθεοδώρου** Θεόδωρος, *Κυβερνητική της ασφάλειας και σύγχρονες πολιτικές*

πρόληψης του εγκλήματος στην Ελλάδα, Τμητικός Τόμος για τον Ιωάννη Μανωλεδάκη II, Μελέτες Ποινικού Δικαίου – Εγκληματολογίας – Ιστορίας του Εγκλήματος, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2007.

- **Παπακωνσταντής** Γιώργος, *Ελληνική Αστυνομία – Οργάνωση, Πολιτική και Ιδεολογία*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2003.

- **Παπακωνσταντής** Γιώργος, *Στοιχεία Εγκληματολογίας και Αντεγκληματικής Πολιτικής*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006.

- **Παπακωνσταντής** Μάρκος, *Οι πολιτικές της ΕΕ: Εξωτερική, Γεωργική, Μεταναστευτική*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016.

- **Περράκης** Στέλιος, Τσόλκα Όλγα, *Ανθρώπινη Ασφάλεια, Δίκαιο και πολιτικές*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2014.

- **Περράκης** Στέλιος, *Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 2013.

- **Περράκης** Στέλιος, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Συμβούλιο της Ευρώπης – Ευρωπαϊκή Ένωση – ΟΑΣΕ*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 2013.

- **Πιτσόγιαννης** Παναγιώτης, *Συναθροίσεις – Συγκεντρώσεις*, Εκδοθέν από ΥΔΤ, Αθήνα, 1999.

- **Πολύδωρας** Βύρων, *Αστυνομία – Ο Αένσος Πλατωνικός Φύλακας*, Εκδόσεις Anderson's, Αθήνα, 2006.

- **Σπινέλλη** Καλλιόπη, *Εγκληματολογία – Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις* 2η Ανανεωμένη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2005.

- **Σπινέλλη** Καλλιόπη, *Η Γενική Πρόληψη των Εγκλημάτων – Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση μορφών κοινωνικού ελέγχου*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1982.

- **Στεργιούλης** Ευάγγελος, *Η Ελληνική Αστυνομία κατά την Περίοδο της*

Μεταπολίτευσης (1975-1995), Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2001.

- **Στεργιούλης** Ευάγγελος, *Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία Eurpol*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.

- **Στεργιούλης** Ευάγγελος, *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008.

- **Στεργιούλης** Ευάγγελος, *Σύγχρονη Αστυνομία, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος II*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.

- **Συγγραφική Ομάδα Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών Ελληνικής Αστυνομίας**, *Θέματα Επιστημονικής Αστυνομίας, Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών*, Αθήνα, 2012.

- **Συγγραφική Ομάδα Δ-σης Πληροφορικής Ελληνικής Αστυνομίας**, *Σύστημα Πληροφοριών SIS*, Αθήνα, 2005.

- **Συγγραφική Ομάδα Eurpol και Eurojust**, *Εγχειρίδιο Κοινών Ομάδων Έρευνας*, Εκδοθέν από το Συμβούλιο της Ευρώπης, Βρυξέλλες, 2009.

- **Τριανταφύλλου** Κωνσταντίνος, **Σταματελόπουλος** Νικόλαος, *Αστυνομική Προανάκριση, 9η Έκδοση*, Καρδίτσα, 2011.

- **Τσήτσουρα** Αγλαΐα, *Σχέσεις μεταξύ Αντεγκληματικής Πολιτικής και Εγκληματολογικής Έρευνας, στον Τόμο: Αντεγκληματική Πολιτική -Εικοσιέξι μελέτες για τα θεωρητικά ζητήματα και τις αστοχίες κατά την εφαρμογή της, Συντονισμός και Επιμέλεια: Νέστωρ. Ε. Κουράκης*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1994.

- **Φαρσεδάκης** Ιάκωβος, *Ανακριτική – Δικαιώματα του Ανθρώπου και Εγκληματογένεση, 2η Έκδοση*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2014.

- **Φαρσεδάκης** Ιάκωβος, *Η Εγκληματολογική σκέψη: απ' την αρχαιότητα ως τις μέρες μας*, τεύχος Α', Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990.
- **Φαρσεδάκης** Ιάκωβος, *Η κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όριά της – Μερικές ιστορικές, συγκριτικές, θεωρητικές και πρακτικές επισημάνσεις*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα. 1991.
- **Φαρσεδάκης** Ιάκωβος, *Στοιχεία Εγκληματολογίας*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996.
- **Χαΐδου** Ανθοζωή, *Εγκληματολογικά κείμενα: ανήλικοι-ναρκωτικά-κοινωνικός έλεγχος*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.
- **Χαλκιά** Αναστασία, *Τάσεις της σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής, διεθνώς και στην Ελλάδα. Κριτική Προσέγγιση, στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή Ιάκωβο Φαρσεδάκη: Η σύγχρονη εγκληματικότητα, η αντιμετώπισή της και η Επιστήμη της Εγκληματολογίας, Τόμος Ι*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011.
- *Συλλογή Συμβάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Πρόλογος Walter Schwimmer, Αντώνης Ρουπακιώτης, Επιμέλεια – Μετάφραση Γαβριήλ Αμίσης, Αντώνης Λαναράς*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2000
- **Angelopoulou** Katerina, *Police Stations: "Black holes in the European Universe?"*, Εκδόσεις Ant. N. Sakkoulas, Athens & Komotini, 2001.
- **Aas** Katja Franko, *Global Criminology, The SAGE handbook of Criminological Theory, Editors E. Mc Laughlin, T. Newburn*, Εκδόσεις SAGE, Λονδίνο, 2010.
- **Bakker** Edwin, **Powderly** Joseph, *Joint Investigation Teams Added Value, Opportunities and Obstacles in the Struggle against Terrorism*, ICCT International Center for Counter – Terrorism, Εκδόσεις ICCT, Χάγη, 2011.
- **Bunyan** Tony, *The EU's Police Chief Task Force and Police Chiefs Committee*, <https://www.euractiv.com/section/security/opinion/the-eu-s-police-chief-task-force->

and-police-chiefs-committee/ (τελευταία πρόσβαση 29-09-2016)

- **Beccaria** Cesare, *Περί Αδικημάτων και Ποινών*, Μετάφραση Αδαμαντίου Κοραή, στη σειρά “Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας”, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1988.

- **Bennett** LeRoy, **Oliver** James, *Διεθνείς Οργανισμοί - Αρχές και Προβλήματα*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2006.

Correia Fausto, *ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ για την απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την αναβάθμιση της*

διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, 2007.

- **Carrera** Sergio, **den Hertog** Leonhard, *A European Border and Coast Guard: What's in a name?*, CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 88, Εκδόσεις CEPS, 2016.

- **Cusson** Maurice, *Σύγχρονη Εγκληματολογία (Μετάφραση Ηρώ Σαγκουνίδου – Δασκαλάκη)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2002.

- **Deflem** Mathieu, *Policing World Society – Historical Foundations of International Police Cooperation*, Εκδόσεις Oxford University Press, New York, 2002.

- **Janssens** Edouard, *Police ethics and the control of the Police in a democratic society*, στο *Police Ethics in a democratic society*, Εκδοθέν από Συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο, 1997.

- **Newburn** Tim, **Hayman** Stephanie, *Policing, Surveillance AND Social Control – CCTV and police monitoring of suspects*, Εκδόσεις Willan Publishing, Portland / Oregon / USA, 2002.

- **Normandeau** André, *Η κοινοτική αστυνομία στη Βόρεια Αμερική: Το μοντέλο της αστυνομίας της γειτονιάς στο Μόντρεαλ (Κεμπέκ – Καναδάς)*, Μετάφραση

Ζαραφωνίτου Χριστίνας, Ποινική Δικαιοσύνη 3/2006.

- **Tarde** Gabriel, *Συγκριτική Εγκληματολογία*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, μετάφραση Σαγκουνίδου – Δασκαλάκη Ηρώ, διεύθυνση: Φαρσεδάκης Ιάκωβος.

- **Punch** Maurice, **Naylor** Trevor, *The Police: a social service*, στο έργο *Policing – Cops, Crime and Control: Analysing the Police Function, Volume I*, Επιμέλεια **Reiner Robert**, Εκδόσεις Aldershot, Hants, England: Dartmouth, 1996.

- **Robinson** Cyril, **Scagglion** Richard, *The Origin and Evolution of the Police Function in Society: Notes towards a theory*, στο έργο *Policing – Cops, Crime and Control: Analysing the Police Function, Volume I*, Επιμέλεια **Reiner Robert**, Εκδόσεις Aldershot, Hants, England: Dartmouth, 1996.

- **Szabo** Denis, *Από την ανθρωπολογία στην Συγκριτική Εγκληματολογία – Μετάφραση Ηρώς Σαγκουνίδου - Δασκαλάκη*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2003.

- **Tierney** John, *Criminology theory & context*, Εκδόσεις Prentice Hall Harvester Wheatsheaf, London, 1996.

- **Ratcliffe** Jerry, *Intelligence – Led Policing*, Εκδόσεις Willan, Devon UK, 2008.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- **Γιαννουλόπουλος** Δημήτρης, *Τρομοκρατία και ατομικές ελευθερίες στις ΗΠΑ μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001*, Ποινική Δικαιοσύνη 12/2003.

- **Ζαραφωνίτου** Χριστίνα, *Εγκληματολογικές προσεγγίσεις του φόβου του εγκλήματος και της (αν)ασφάλειας*, Ποινική Δικαιοσύνη, 8-9/2006.

- **Καϊάφα – Γκμπάντι** Μαρία, *Συντονιστικά όργανα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ: Από τον αστυνομικό (Europol) στον δικαστικό (Eurojust) συντονισμό – Η προοπτική της προστασίας των θεμελιωδών*

δικαιωμάτων, Ποινική Δικαιοσύνη 2/2003.

- **Καμπανάκης** Ιωσήφ, *Ο αστυνομικός ως ερευνητής εγκλημάτων – Σύγχρονες προσεγγίσεις*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Ιούλιος – Αύγουστος 2010.

- **Κίκη** Αικατερίνη, *Αστυνομικοί Ποδηλάτες άλλοτε και τώρα*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Μάιος – Ιούνιος 2016.

- **Κυριακάκης** Ευστράτιος, *Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.) - Συμβολή της επιστημονικής αστυνομίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη 3/2003.

- **Λαμπροπούλου** Έφη, *Η διδασκαλία της Εγκληματολογίας στην Ελλάδα και η σύγχρονη εγκληματολογική έρευνα*, Ποινική Δικαιοσύνη 7/2003.

- **Λαμπροπούλου** Έφη, *Κοινωνίες σε “κίνδυνο” και αίσθημα ανασφάλειας*, Ποινική Δικαιοσύνη 5/2002.

- **Μπακόπουλος** Ιωάννης, *Ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο το Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών*, Ποινική Δικαιοσύνη 4/2007.

- **Νταλούκας** Δημήτριος, **Ζαχόπουλος** Κωνσταντίνος, *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κ-μ της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2010.

- **Πανούσης** Γιάννης, *Ανασφάλεια – Το “σκίαχτρο” της παγκοσμιοποίησης*, Ποινική Δικαιοσύνη 10/2004.

- **Παπαγιαννόπουλος** Κλεάνθης, **Αναστασιάδης** Αλέξανδρος, *Αστυνομική Ακαδημία, Τμήμα Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2011.

- **Παπαγιαννόπουλος** Κλεάνθης, *Αστυνομική Εκπαίδευση στο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Ακαδημίας (CEPOL)*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2014.

- **Παπαθανασόπουλος** Ευστράτιος, *Ο αστυνομικός της γειτονιάς: Η σύγχρονη πρόκληση της Αστυνομίας για μία νέου τύπου συμβολή στη χάραξη τοπικής αντεγκληματικής πολιτικής*, Ποινική Δικαιοσύνη 11/2005.
- **Παπακωνσταντής** Γεώργιος, *Η Εκπαίδευση των Αστυνομικών στην Ελλάδα. Μια κοινωνιοψυχολογική κριτική προσέγγιση*, Ποινική Δικαιοσύνη 3/2004.
- **Πατσάβελλας** Λάμπρος, *Κοινές Ομάδες Έρευνας: Ένα νέο, νομικό και επιχειρησιακό εργαλείο για την αντιμετώπιση του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Ποινική Δικαιοσύνη 7/2008.
- **Σκανδάμης** Μαρίνος, *Ο φωτισμός των οδών ως μέσο πρόληψης του εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη, τεύχος 1/2006.
- **Στεργιούλης** Ευάγγελος, *Η συμβολή της Ιντερπόλ στην καταπολέμηση της διεθνούς εγκληματικότητας*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Μάιος – Ιούνιος 2011.
- **Συμεωνίδου – Καστανίδου** Ελισάβετ, *Αστυνομική βία και ανθρώπινα δικαιώματα*, Ποινική Δικαιοσύνη 12/2003.
- **Συμεωνίδου – Καστανίδου** Ελισάβετ, *Οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος*, Ποινική Δικαιοσύνη 2/2004.
- **Τόγιας** Σταύρος, *Η χρήση θανάσιμης αστυνομικής βίας στο πλαίσιο της αμερικανικής νομολογίας και θεωρίας*, Ποινική Δικαιοσύνη 4/2007.
- **Τσιριγώτη** Ζαχαρούλα, *Αστυνομική Συνεργασία και Διεθνείς Οργανισμοί*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2009.
- **Φαρσεδάκης Ι., Καλογερόπουλος Δ., Λαμπροπούλου Έ., Παπαγιαννοπούλου Μ.**, *Η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της ελληνικής αστυνομίας*, Ποινική Δικαιοσύνη 10/2002.
- **Χλούπης** Γεώργιος, *Γυναίκες και παιδιά θύματα της διασυνοριακής και διεθνικής*

εγκληματικής δράσης, Ποινική Δικαιοσύνη 7/2006.

- *Βάσεις δεδομένων DNA*, Απόφαση της 4-12-2008 του ΕΔΔΑ – Υπόθεση S. και Marper κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Ποινική Δικαιοσύνη 11/2009.

- “Οι πολίτες εμπιστεύονται τον Αστυνομικό της Γειτονιάς” *Απολογισμός δραστηριότητας Α΄ πενταμήνου 2010*, Αστυνομική Ανασκόπηση, Ιούλιος – Αύγουστος 2010.

- Έγχαρητήριο των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, *Διεθνείς Κανόνες Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατά την Επιβολή του Νόμου*, Εκδοθέν από το Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, 2004.

- CEPS Paper in Liberty and Security in Europe No. 88, Εκδόσεις CEPS, 2016.

- The European Code of Police Ethics, Recommendation Rec (2001) Adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 September 2001, Εκδοθέν από το Συμβούλιο της Ευρώπης, Στρασβούργο, 2002.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- Από το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS 1+) στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:j10010&from=EL> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 2009 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ) (2009/371/ΔΕΥ), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009D0371&from=EN> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Βικιλεξικό, το ελεύθερο λεξικό, <https://el.wiktionary.org/wiki/%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου,
<http://www.gscp.gr/ggpp/site/home/ws/units/primary+menu/organismoi/ADRIAT+IONIO.csp>
 p (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Δημοκρατικές πρόοδοι της ΕΕ με τη Συνθήκη της Λισαβόνας,
<http://europedia.moussis.eu/discus/discus-1257417559-394879-4644.tkl?lang=gr>
 (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών,
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=55028&Itemid=13&lang (τελευταία
 πρόσβαση 15-12-2016)
- Ελληνική Αστυνομία , Διεύθυνση Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.),
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση
 15-12-2016)
- Ελληνική Αστυνομία, Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.),
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=48&Itemid=39&lang (τελευταία πρόσβαση
 15-12-2016)
- Ελληνική Αστυνομία, Οργανόγραμμα, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=45&Itemid=35&lang (τελευταία πρόσβαση
 15-12-2016)
- Ελληνική Αστυνομία, Πίνακας συναφθεισών διμερών συμφωνιών Αστυνομικής
 Συνεργασίας και Επανεισδοχής, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=50&Itemid=41&lang (τελευταία πρόσβαση
 15-12-2016)

- Ελληνική Αστυνομία, Σύστημα Πληροφοριών Schengen (Schengen Information System – S.I.S.) http://www.hellenicpolice.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=26982&Itemid=898&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Ελληνική Αστυνομία Τύπος και ΜΜΕ, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2957&Itemid=529&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, Διαδικασία Συνεργασίας Ν.Α. Ευρώπης (SEECF) & Συμβούλιο Περιφερειακής Συνεργασίας (RCC), www.mfa.gr/images/docs/periferiaki_politiki/seecp_gr.pdf. (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών: Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣΤΕ), <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/sumboulitis-europolis.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 24-03-2006: 7η Συνάντηση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης των Χωρών Μελών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας Εύξεινου Πόντου (Βουκουρέστι, 24/03/2006), http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=462&Itemid=295&lang= (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Ετήσια Έκθεση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων για το έτος 2015, http://www.dpa.gr/portal/page?_pageid=33,281058&_dad=portal&_schema=PORTAL (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016),
- Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων — Frontex,

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:I33216> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Κοινές Ομάδες Έρευνας, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=URISERV:I33172&from=EN> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE&dq (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Ο θεσμός της Αστυνομίας στην αρχαία Ελλάδα, <http://www.ellinikoarxeio.com/2012/02/arxaia-helliniki-astynomia.html#ixzz2JptMa6BO> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016).

- Πρακτικό εγχειρίδιο για τη νόμιμη προστασία του πολίτη από την καθημερινή παραβατικότητα, προλεγόμενα Νέστορα Ε. Κουράκη, https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjokPac75XQAhVpIMAKHdeOCNAQFggIMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.niotho-asfalis.gr%2Fna%2Fodigos.pdf&usg=AFQjCNEvpwXsaMmyL_s1esZyV-Y975NR-Q&bvm=bv.137904068,d.bGg (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016),

- Πως λειτουργεί το Σύστημα, Τι είναι το Eurodac, που παραλαμβάνει το μεσημέρι η ΕΛ.ΑΣ από τον πρέσβη της Γερμανίας, <http://policenet.gr/article/τι-είναι-τα-eurodac-που-παραλαμβάνει-το-μεσημέρι-η-ελασ-από-τον-πρέσβη-της-γερμανίας> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- About SEECp, <http://rspcsee.org/en/pages/read/about-seecp> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- About the JSB, <http://www.europoljsb.europa.eu/about.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Adriatic & Ionian Initiative, Who we are, <http://www.aii-ps.org/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Agencies, Europol: The European Police Office, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/agencies/index_en.html (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- BSEC at a glance, <http://www.bsec-organization.org/Pages/homepage.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- CEPOL, About us, <https://www.cepola.europa.eu/who-we-are/european-union-agency-law-enforcement-training/about-us> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Complete list of the Council of Europe's treaties, <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Council of Europe, Global Cooperation, <http://www.coe.int/en/web/about-us/structure> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Council of Europe, Our Member States, <http://www.coe.int/en/web/about-us/our-member-states> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Council of Europe, Structure, <http://www.coe.int/en/web/about-us/structure> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- Dictionary of Greek, “νόμος”, http://greek_greek.enacademic.com/109714 (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016).
- E-nomothesia.gr, Κοινή Υπουργική Απόφαση 1027/4/26-Ιδ/2010 – ΦΕΚ Β-845/16/6/2010, <https://www.e-nomothesia.gr/kat-astynomikos-astynomia/metatheseis-apospaseis/kya-1027-4-26-id-2010.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2010)
- EU-LISA, Who we are,

<http://www.eulisa.europa.eu/AboutUs/WhoWeAre/Pages/default.aspx> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- EUR-Lex, Readmission Agreements, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3A133105> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- European Commission, Migration and Home Affairs, Return & Readmission, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/irregular-migration-return-policy/return-readmission/index_en.htm (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Europol: Ευρωπαϊκή αστυνομική υπηρεσία (μέχρι 31.12.2009), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A14005b> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Europol, External Cooperation, <https://www.europol.europa.eu/partners-agreements> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Europol, Highest ever turnout for Europol's 2016, European Police Chiefs Convention sees Police Chiefs from all over the world convene in the Hague, <https://www.europol.europa.eu/content/highest-ever-turnout-europol%E2%80%99s-2016-european-police-chiefs-convention-sees-police-chiefs-all> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Fingerprinting Migrants: Eurodac Regulation, <https://epthinktank.eu/2015/11/23/fingerprinting-migrants-eurodac-regulation/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- FRONTEX; Origin, <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Interpol, Expertise, Overview, <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Overview> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Interpol, Overview, <https://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview> (τελευταία

πρόσβαση 15-12-2016)

- New CEPOL Regulation Published on the Official Journal of the European Union,

<https://www.cepola.europa.eu/media/news/new-cepola-regulation-published-official-journal-european-union> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- RCC, Partners, <http://www.rcc.int/pages/65/partners> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- SELEC, About SELEC, <http://www.selec.org/m106/About+SELEC> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- SELEC, Operational Activities, Task Forces,

http://www.selec.org/m115/Operational_Activities (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- South East Europe Police Chiefs Association (SEPCHA),

<http://www.mfa.gov.rs/en/foreign-policy/eu/regional-initiatives/southeast-europe-police-chiefs-association-sepcha> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- South East European Prosecutors Advisory Group, <http://www.seepag.info/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- Taskforce of European Police Chiefs, <http://www.policija.lt/index.php?id=2953> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- United Nations, Funds, Programmes, Specialized Agencies and

Others, <http://www.un.org/en/sections/about-un/funds-programmes-specialized-agencies-and-others/index.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- United Nations, Intergovernmental Organizations,

<http://www.un.org/en/sections/member-states/intergovernmental-organizations/index.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)

- United Nations, Member States, <http://www.un.org/en/member-states/> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016),

- United Nations, Overview, <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- United Nations Office on Drugs and Crime, About UNODC, <http://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html?ref=menutop> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- United Nations Office on Drugs and Crime, Commissions, <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/index.html?ref=menuside> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- United Nations Office on Drugs and Crime, Treaties, <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/index.html?ref=menuside#Crimerelated> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)
- What does EUCPN do?, <http://eucpn.org/about/network?language=24> (τελευταία πρόσβαση 15-12-2016)